

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

صفحه ۱

مدیر: سید محمد ماشینی

شنبه ۱ مهر ۱۳۲۷

بنام خداوند متعال

تذکرات مجلس

دوره سوم تقنینیه

اسامی هیئت رئیسه و نمایندگان دوره سوم مجلس شورای ملی

توضیح	مباشرین	منشی ها	نواب رئیس	رئیس	تاریخ انتخاب
		آقای نجفقلی میرزا		آقای حاج عباسقلی سوم الملک	۱- ۱۴ فرس ۱۲۹۳
هیئت رئیسه		« سید مهدی امین السلطنه فرخ « حاج میرزا اسدالله خان « ملک الشعراء بهار			
هیئت رئیسه موقتی	آقایان فوق	منشی ها	آقای صادق سردار متمد « صادق منتصر السلطان	آقای حسین مؤتمن الملک	۲- ۱۴ فرس ۱۲۹۳
		آقای ارباب کیخسرو و شاهرخ « دکتر حسینقلی خان هیئت رئیسه دائمی اول	آقای شاهزاده سلیمان میرزا « امان الله حاج عز الممالک		۳- ۱۹ جدی ۱۲۹۳
		« اورنگ وقار السلطنه	محمد علی زکاه الملک منتخب ۲۴ حوت ۱۲۹۳		
دائمی دوم	آقای ارباب کیخسرو و شاهرخ « اورنگ وقار السلطنه	« حاج میرزا حسین خان « میرزا اسدالله خان	آقای شاهزاده سلیمان میرزا « دکتر اسمعیل مرزبان « مؤدب السلطنه که بعداً مبین الملک شد در ۲۸ جمادی الثانی ۲۳ معدل الدوله بجای مرزبان شد		۴- ۱۴ حمل ۱۲۹۴
		آقای ارباب کیخسرو و شاهرخ « محمدعلی ملک التجار	آقای سید محمد محمود صدر الملک آقا میرزا حسین خان « حسینقلی عماد السلطنه « سید مهدی معتمد السلطنه فرخ در دوم قرب ۹۴ آقای میرزا اسدالله خان کردستانی بجای صدر الملک منشی شد	آقای حسین عدال الملک « سید محمد صادق طباطبائی	۵- ۱۴ میزان ۱۲۹۴
دائمی سوم	« خان باباخان (فتحعلی خان)				

شماره	اسامی	محل انتخاب	تعداد آرای	تاریخ قمری	تاریخ شمسی	مدت	توضیحات
۴۸	آقای دکتر حسینقلی خان	سمنان و دامغان	۲۹۴۳	۱۷ صفر ۱۳۳۳	۱۳ جمادی ۱۲۹۳	ده ماه و هشت روز	
۴۹	میرزا حبیبی خان	ساره	۳۰۰۶		در ۱۷ جمادی الثاني ۱۳۳۳	اعتبارنامه اش رد شد	
۵۰	سید فاضل کاشانی	شاهرود	۲۳۹۰	۱۹ صفر	۱۵ جمادی	دو ماه و شش روز	
۵۱	شیخ محمد حسین یزدی	تهران	۷۰۳۱	۱۷ صفر	۱۳	ده ماه و هشت روز	
۵۲	سید حسن مدرس		۴۸۸۴	۱۹ صفر	۱۵	ده ماه و شش روز	
۵۳	میرزا محمد صادق طباطبائی		۴۶۴۷	۱۹ صفر	۱۵	ده ماه و هشت روز	
۵۴	امام جمعه خونی		۳۲۵۸	۱۷ صفر	۱۳	ده ماه و هشت روز	
۵۵	میرزا حسین خان مومنین الملک		۱۰۲۴۰	۱۷ صفر	۱۳	ده ماه و هشت روز	
۵۶	میرزا حسن خان مشیرالدوله		۷۲۰۸	۱۷ صفر	۱۳	دوماه و دهمروز	در ۲۴ حوت ۱۲۹۳ رئیس - الوزرا شدند
۵۷	میرزا حسن خان مستوفی الممالک		۶۸۹۲	۸ ربیع الثاني ۱۳۳۳	۴ دلو	۲۸ روز	در اول حوت ۱۲۹۳ با قبول ریاست وزرا مستعفی شد
۵۸	میرزا حسن خان معتمد السلطنه		۵۹۲۵				در اول حوت وزیر معارف شدند
۵۹	میرزا محمود خان احتشام السلطنه		۶۸۶۰				مأموریت خارج کرده و مستعفی شدند
۶۰	حاج سید نصرالله سادات اخوی		۷۴۴۲	۱۷ صفر ۷۳	۱۲ جمادی	۱۴ روز	در ۲۶ جمادی ۱۲۹۳ با تصویب تمیز مستعفی شدند
۶۱	میرزا محمدعلی خان ذکاء الملک		۳۰۰۴	۸ ربیع الاول ۱۳۳۳	۴ دلو		در ۲۶ جمادی ۱۲۹۳ با تصویب تمیز مستعفی شدند
۶۲	حاج آقا شیرازی						در غرهبیج الاول ۱۳۳۳ اعتبارنامه اش رد شد
۶۳	سید رضا قزوینی آبادی	حضرت عبدالعظیم ایوانکی	۶۹۱	۱۹ صفر ۱۳۳۳	۱۵ جمادی ۱۲۹۳	ده ماه و ۶ روز	
۶۴	میرزا قاسم خان تبریزی	کردان	۶۴۰۲	۲۳ صفر ۱۳۳۳	۱۹ جمادی ۱۲۹۳	ده ماه و ۲ روز	
۶۵	صویر اسرافیل	ساوجبلاغ					
۶۶	شیخ حسن آقازاده	دماوند	۸۸۸				در ۲۶ صفر قبل از تصویب اعتبارنامه استعفادان
۶۷	میرزا شمس الدین	مرق	۱۶۴۴	۸ ربیع الاول ۱۳۳۳	۴ دلو ۱۲۹۳	۳ ماه و ۱۳ روز	دو ۱۶ ثور ۱۲۹۴ مستعفی شدند
۶۸	حاج عباسقلی خان سهم الملک		۳۰۳۶			۹ ماه و ۱۷ روز	
۶۹		دزفول					
۷۰		شوشتر					
۷۱		همهره					
۷۲		پنی طرف					
۷۳	میرزا نظام الدین خان مشارالدوله	شیراز	۳۰۰۱	سلخ ربیع الثاني ۱۳۳۳	۲۷ حوت ۱۲۹۳	۷ ماه و ۲۵ روز	
۷۴	حاج میرزا سید محمد مهذب الدوله		۲۶۷۷	غرهبیج الاول	۲۸	۷ ماه و ۲۴ روز	
۷۵	حاج شیخ یوسف		۴۲۶۸	سلخ ربیع الثاني	۲۷	۷ ماه و ۲۵ روز	
۷۶	فتحعلی خان خانبابا خان		۲۳۲۵	غرهبیج الثاني	۲۷ دلو	۸ ماه و ۲۵ روز	
۷۷	سید محمد رضوی	شیراز					بمجلس نرسیدند
۷۸	سید محمود صدرالملک	فسا	۱۱۰۷	۱۰ ربیع الثاني ۱۳۳۳	۶ حوت ۱۲۹۳	۸ ماه و ۱۵ روز	
۷۹		آباده					
۸۰	سیدامان الله بهبانی	بهبهان	۱۶۴	۲۳ صفر	۱۹ جمادی	۱۰ ماه و ۲ روز	
۸۱	میرزا محمدعلی خان ملکالتجار	بوشهر	۳۷۳	۲۲ جمادی الاول	۱۸ حمل ۱۲۹۴	۷ ماه و ۳ روز	
۸۲	حاج آقا محمد بوشهری	بوشهر	۲۷۵				
۸۳		مینالتجار					
۸۴	میرزا عبدالله خان منتصر السلطان عباسی	لار	۵۱۸				بمجلس نرسیدند
۸۵	میرزا حسن خان مدحت السلطنه	چهرم					
۸۶	حاج شیخ فضلعلی مجتهد	قزوین	۸۱۱	۱۷ صفر	۱۳ جمادی	۱۰ ماه و ۸ روز	
۸۷	حاج سید اسدالله مجتهد	قزوین	۱۳۵۰				از خراسان هم انتخاب شده بود
۸۸	حاج میرزا علیرضا	قم	۱۴۱۳				
۸۹		کاشان					
۹۰							

شماره	اسامی	محل انتخاب	تعداد آرای	تاریخ قمری	تاریخ شمسی	مدت	توضیحات
۱		تهران					
۲							
۳							
۴							
۵							
۶							
۷							
۸							
۹							
۱۰		اردبیل					
۱۱							
۱۲		اهر					
۱۳		سراب					
۱۴		مراغه					
۱۵							
۱۶		ساوجبلاغ					
۱۷		ارومیه					
۱۸		توی					
۱۹							
۲۰	آقای حاج شیخ محمد حسین استرآبادی	استرآباد	۳۸۱	۱۳ جمادی ۱۲۹۳	۱۷ صفر ۱۳۳۳	۸ ماه و ۸ روز شمسی	
۲۱	آقای سید اسدالله چهارسونی	اصفهان	۹۶۹	۱۵	۱۰ ماه و ۶ روز		
۲۲	حاج میرزا حسین خان نایبی		۱۰۱۹				
۲۳	سلیمان میرزا		۹۱۶				
۲۴		قمش					
۲۵	شکرالله خان قوام الدوله	نجف آباد	۸۳۶	۱۵ اسد ۱۲۹۴	۲۵ رمضان ۱۳۳۳	۳ ماه و ۶ روز	
۲۶	حاج علی اصغر اصفهانی	بروجرد	۹۸۱				
۲۷	سلطان اللسان						
۲۸	حاج آقا حسن شریعتدار	بروجرد	۸۵۲				
۲۹	میرزا محمدعلیخان سالار معظم	خرم آباد					بمجلس نرسیدند
۳۰	دکتر حبیب الله زان کمال وند						
۳۱	بین الملک						
۳۲	میرزا طاهر متولی	مشهد	۲۸۱۳	۱۵ جمادی ۱۲۹۳	۱۹ صفر ۱۳۳۳	۱۰ ماه و ۶ روز	
۳۳	میرزا حسنعلی خان عماد السلطنه		۲۶۱۰	۱۵ جمادی ۱۲۹۳	۱۹ صفر ۱۳۳۳	۱۰ ماه و ۶ روز	
۳۴	آقای شیخ محمد جواد بلوری		۲۴۵۶	۱۵ جمادی ۱۲۹۳	۱۹ صفر ۱۳۳۳	۱۰ ماه و شش روز	
۳۵	آقای میرزا محمد تقی ملک الشعراء بهار	درجز	۱۰۷۲	۳۰ حمل ۱۲۹۴	۵ جمادی الثاني	۶ ماه و ۲۳ روز	
۳۶	حاج شیخ حبیب الله	سلطان آباد ترشیز		۲۲ حوت ۱۲۹۳	۲۷ ربیع الثاني	۷ ماه و ۲۷ روز	
۳۷		سبزوار					
۳۸	آقای میرزا سید مهدیخان فرخ متین السلطنه (مستعم السلطنه)	تربت	۳۶۲۷	۱۹ صفر	۱۵ جمادی ۱۲۹۳	۱۰ ماه و شش روز	
۳۹	آقای شاهزاده محمد هاشم میرزا	نیشابور	۶۴۲	۱۳ جمادی	۱۰ ماه و ۸ روز		
۴۰	افسر شیخ الرئیس						
۴۱	آقای عبدالحمید خان سردار معظم	قوچان	۲۹۱۶	۲۲ جمادی الاول	۱۸ حمل ۱۲۹۴	۷ ماه و ۳ روز	
۴۲	آقای یارمحمدخان سردار سید	بجنورد	۶۲۳	۱۳ جمادی	۱۰ ماه و ۸ روز		
۴۳	میرزا محمودخان مبصر الملک	تون و طوس	۱۹۸۶				
۴۴	میرزا محمدنجابت	بیرجند	۶۸۰				
۴۵	میرزا سعید خان کاشی	سیستان	۴۷۵	۲۳ صفر	۱۹ جمادی	۱۰ ماه و ۳ روز	
۴۶	معدل الدوله						
۴۷	آقای شیخ ابراهیم زنجانی	زنجان	۵۴۹۱	۲۸ رمضان	۱۸ اسد ۱۲۹۴	۳ ماه و ۳ روز	
۴۸	محمدولی خان سیه دار اعظم		۶۱۵۰				جزو کابینه مستوفی شد و بمجلس نیامد
۴۹	حاج شیخ علی صدر الاسلام		۴۹۱۸	۲۸ رمضان	۱۵ اسد ۱۲۹۴	۳ ماه و ۳ روز	

شماره	اسامی	محل انتخاب	تعداد رأی	تاریخ قمری	تاریخ شمسی	مدت	توضیحات
۹۱	حاج میرزا اسدالله خان	سندج	۲۵۴	غرمهر ربیع الثانی ۱۳۲۳	۲۷ دلو ۱۳۹۳	۸ ماه و ۲۵ روز	
۹۲	آقاخان اعزاز السلطنه		۲۹۷				
۹۳	فرج الله خان سردار معظم آصف		۲۳۴				
۹۴	سقر						
۹۵	آقای حاج میرزا حسین خان	کرمانشاه	۷۳۶۱	۱۹ صفر	۱۵ جدی	۱۰ ماه و ۶ روز	
۹۶	سید حسین کزازی		۷۳۶۰				
۹۷	حاج میرزا امان الله خان		۷۱۳۱				
۹۸	شاهزاده محمد مهدی میرزا		۷۱۴۰				
۹۹	حاج شیخ محمد حسن	بیجار گروس	۵۱۵				
۱۰۰	آقای میرزا محمد علی خان	کرمان	۲۵۲۸	۱۷ صفر	۱۳ جدی	۱۰ ماه و ۸ روز	
۱۰۱	آقای شیخ یحیی	کرمان	۱۵۶۴				
۱۰۲	عبد الوهاب مؤید الاسلام	رفسنجان	۳۴۷۶	۱۹ صفر	۱۵ جدی	۱۰ ماه و ۶ روز	
۱۰۳	شیخ حسن خان شیخ الملك	سیرجان	۱۳۲۷	غرمهر ربیع الثانی	۲۷ دلو	۸ ماه و ۲۵ روز	
۱۰۴	حاج اسماعیل خان اعتبار السلطنه	بم	۲۶۳				
۱۰۵	آقای رستم خان رفعت الدوله	جیرفت	۱۳۹۷	۱۶ ذیحجه	۲ صفر	۱۹ روز	
۱۰۶	آقای	فهرج					
۱۰۷	شیخ محمد حسن خوانساری	کلیایکان خوانسار					
۱۰۸	آقای حاج شیخ اسدالله معلاتی	معلات کمره	۹۹۵	۱۷ صفر	۱۳ جدی	۱۰ ماه و هشت روز	
۱۰۹	میرزا حسین خان ادیب السلطنه	رشت	۴۴۳۴	۲۸ رمضان	۱۸ اسد	۳ ماه و ۶ روز	
۱۱۰	میرزا صادق سردار مستند		۲۷۱۹				
۱۱۱	دکتر اسماعیل خان مرزبان	انزلی	۷۱۲				
۱۱۲	آقای میرزا فتح الله خان سردار منصور کرکانرود	رشت	۲۱۲۰				
۱۱۳	آقای سید یحیی ناصر الاسلام مروستی	فومن	۱۲۶۵	۱۷ صفر	۱۳ جدی	۱۰ ماه و ۸ روز	
۱۱۴	حاج شیخ اسمعیل	لاهیجان	۳۳۸۴				
۱۱۵	اسمعیل خان سواد کوهی	ساری	۱۳۲۴				
۱۱۶	آقای سید عباس شریف العلماء	ساری	۷۳۳				
۱۱۷	میرزا حسین خان هدل الملك	بارفروش	۲۷۲۴	۱۹ صفر	۱۵ جدی	۱۰ ماه و ۳۰ روز	
۱۱۸	میرزا صادق خان منتصر السلطان		۱۳۰۶				
۱۱۹	امیر اصلاخان نظام السلطان		۱۹۱۴				
۱۲۰	شیخ محمد تنجی	دولت آباد ملایر	۱۹۷۷				
۱۲۱	شاهزاده نجفقلی میرزا آقا سردار		۲۳۱۷	۱۷ صفر	۱۳ جدی	۱۰ ماه و ۸ روز	
۱۲۲	حاج هدایت خان امیر نظام	همدان	۴۸۲۹				
۱۲۳	میرزا محمد علیخان کرب (قرزین)		۲۸۰۶	۲۴ ربیع الاول	۲۰ دلو	۳ ماه و یکروز	
۱۲۴	میرزا عباس	یزد	۲۴۰۲				
۱۲۵	آقای وکیل التولیه	یزد	۱۵۳۰				
۱۲۶	حاج میرزا احمد فروینی						
۱۲۷	میرزا سلیمانخان	ناپین	۲۶۴	۸ ربیع الاول	۴ دلو	۹ ماه و ۱۷ روز	
۱۲۸	سید شفیق قزوینی صدر الممالک	ایلات بختیاری	۱۷ صفر	۱۳ جدی	۱۰ ماه و ۸ روز		
			۲۵ نفر رؤسای				
			طوایف				
۱۲۹	شاهسون						
۱۳۰	افغان قاضی	تراکمه جنوب					
۱۳۱		ایلات قشقایی					

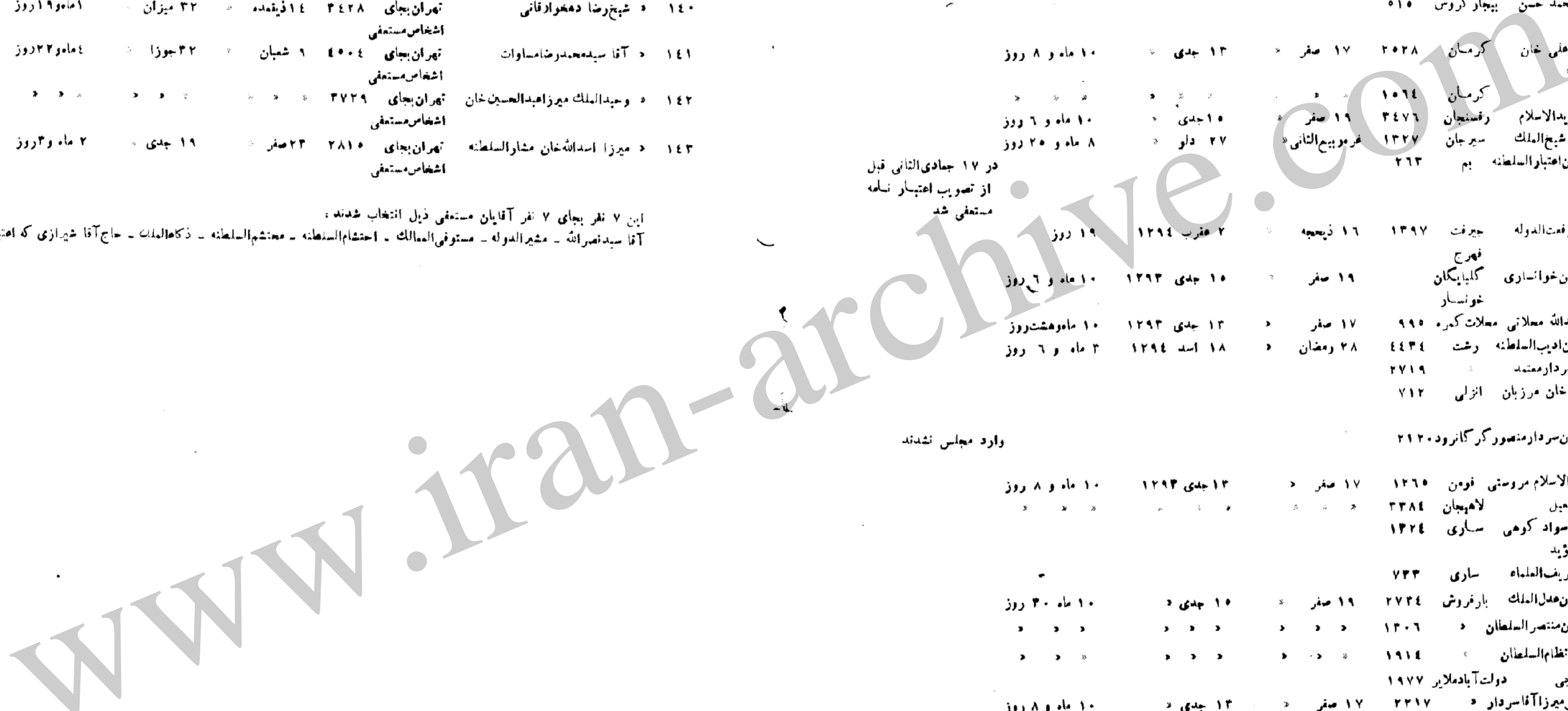
در ۱۷ جمادی الثانی قبل از تصویب اعتبار نامه مستعفی شد

وارد مجلس نشدند

یکی در روز بانعلا مجلس بطهران وارد شدند پسجلس ترسید اعتبارنامه اش مطرح نشد

شماره	اسامی	محل انتخاب	تعداد رأی	تاریخ قمری	تاریخ شمسی	مدت	توضیحات
۱۳۲	میرزا اورنگ وقار السلطنه	خراسان فارس	۱۷۰	۱۷ صفر ۱۳۲۳	۱۳ جدی ۱۲۹۳	دوماه و هشت روز	
۱۳۳	ارامنه آذربایجان						
۱۳۴	یوسف میرزا یاناس	نقاط جنوب					وارد مجلس نشد
۱۳۵	ارباب کیخسرو شاهرخ	زرنشتیان	۱۹۲۸	۴ ربیع الاول	۲۹ جدی	۹ ماه و ۲۳ روز	
۱۳۶	دکتر اتمان نهورای	کلبجیان	۸۳۵	۱۶ ذیحجه	۲ صفر	۱۹ روز	
۱۳۷	حسینعلی خان نواب	تهران بجای	۳۳۸۹	۱۶ ذیحجه	۲ صفر	۱۹ روز	
۱۳۸	میرزا طاهر تنکابنی	تهران بجای	۴۷۷۷	۹ شنبان	۲۲ جوزا	۴ ماه و ۲۲ روز	
۱۳۹	میرزا هاشم آشتیانی	تهران بجای	۳۴۷۴			۴	
۱۴۰	شیخ رضا دهمورقانی	تهران بجای	۳۴۲۸	۱۴ ذیحجه	۳۲ میزان	۱ ماه و ۱۹ روز	
۱۴۱	آقا سید محمد رضا مساوات	تهران بجای	۴۵۰۴	۹ شنبان	۲۲ جوزا	۴ ماه و ۲۲ روز	
۱۴۲	وحید الملك میرزا عبدالعزیز خان	تهران بجای	۳۷۲۹				
۱۴۳	میرزا اسدالله خان مشار السلطنه	تهران بجای	۲۸۱۵	۲۳ صفر	۱۹ جدی	۲ ماه و ۳ روز	در کابینه مشیر الدوله وزیر مالیه شده و در ۲۳ حوت از وکالت مستعفی شدند

این ۷ نفر بجای ۷ نفر آقایان مستعفی ذیل انتخاب شدند : آقا سید نصرالله - مشیر الدوله - مستوفی الممالک - احتشام السلطنه - معتمد السلطنه - ذکاء الملك - حاج آقا شیرازی که اعتبارنامه اش رد شد

جلسه اول
صورت مجلس روز یکشنبه ۱۷ شهری
محرم الحرام ۱۳۲۷

یکساعت و سه ربع قبل از فروب مجلس با (۶۸) نفر اعضاء حاضره طهران در تحت ریاست سنی آقای حاج سهرالملک و منشی گری آقایان نجفقلی میرزا و مبین السلطنه و حاج میرزا اسدالله خان و ملک الشمره افتتاح شد و آقای رئیس سنی برای تعیین رئیس موقتی اعلام اتخاذ رای کردند پس از اخذ آراء آقایان ارباب کبیسرو و حاج هزالمالک و شیخ محمد تنجی که بحکم قرعه مبین شده بودند با اتفاق آقای نجفقلی میرزا منشی مشغول استخراج آراء شدند آقای موتن الملک با اکثریت (پنجاه و دو رای) بریاست موقتی منتخب پس از آن شروع بانتخاب نایب رئیس اول شد آقایان سید امان الله و حاج سید رضای فیروزآبادی و آقا سید فاضل کاشانی تعیین قرعه بهیئت آقای نجفقلی میرزا استخراج آراء کرده و آقای سردار معتمد با اکثریت تام سی و هشت رای برای نیابت اول ریاست منتخب شدند سپس شروع باخدا آراء برای نایب رئیس دوم گردید آقایان میرزا محمد صادق طباطبائی و دکتر لقمان و موتن الملک بتعیین قرعه با آقای نجفقلی میرزا مشغول استخراج آراء شدند چون در دفعه اول آقای منتصر السلطان دارای سی و دو رای بودند و اکثریت نداشتند لهذا تجدید انتخاب شد و در دفعه ثانی آقای منتصر السلطان با اکثریت سی و هشت رای به نیابت دوم ریاست منتخب گردیدند پس از آنکه هیئت رئیسه موقتی باین ترتیب تکمیل شد آقای موتن الملک به مقام ریاست موقتی جلوس و مطابق نظامنامه نمایندگان حاضره طهران رای حکم قرعه برای رسیدگی با اختیارنامهها بخش شعبه تقسیم نمودند از قرار تفصیل ذیل :

شعبه پنجم - آقای منتصر السلطان آقای مرآت السلطان آقای دکتر حسینقلی خان آقای آقا سید فاضل موقوف بیکم گردید پس از آن آقای سلیمان میرزا شروع بقرائت رایورتهای شعبه چهارم نموده و نمایندگان آقایان موتن الملک و آقا شیخ محمد حسین یزدی و مشیر الدوله با اکثریت تصویب گردید بعد از آن رایورتهای شعبه مزبوره راچهار انتخاب آقای مستوفی الممالک قرائت شده و آقایان مدرس و حاج شیخ اسدالله و سردار معظم را عقیده این بود که مذاکره و اخذ رای در حضور نمایندگان آقایان وزراء موکول بیکم شود و آقای مدرس پیشنهاد نمودند اخذ رای در باب نمایندگی آقایان وزراء موکول بیکم از رسیدگی باعتبارنامهها شود بالاخره پس از قنوی مذاکره آقای مخبرایورتهای مزبوره را استرداد نموده که پس از تبادل افکار نمایندگان تقدیم شود در اینموقع اجازه نفس داده شده پس از بانزده دقیقه مجدداً جلسه تشکیل و رایورتهای چهارم راچهار نمایندگان آقای مبصرالملک قرائت و نمایندگی ایشان نیز تصویب شد در اینوقت آقای آقای حاج شیخ اسدالله رایورتهای شعبه پنجم را قرائت نموده و دو نمایندگی آقایان ذیل اخذرای و تصویب گردید

جلسه دوم
صورت مجلس روز دو شنبه ۱۷ شهری
محرم الحرام ۱۳۲۷

مجلس تقریباً ۳ ساعت قبل از فروب در تحت ریاست آقای موتن الملک تشکیل و صورت مجلس روزیکشنبه ۱۷ شهری محرم قرائت و تصویب شد تلگرافی از طرف والا حضرت ناصرالملک مبنی بر تبریک افتتاح مجلس شورایی بانضمام تلگراف جوابیه مجلس قرائت و قرار شد معاینه شود و نیز صورت اسامی آقایانیکه از ایالات و ولایات سکنیا و تلگرافاً تبریک گفته بودند قرائت شد پس از آن آقای حاج هزالمالک مخبر شعبه اول بترتیب شروع بقرائت رایورتهای شعبه مزبور نموده و نظر بانیکه در نمایندگی آقایان مفسله ذیل مخالفی نبود بقیام و قبول اخذ رای شده و نمایندگان ایشان تصویب گردید

آقای حاج صدر الممالک آقای حاج شیخ محمد حسین نماینده استرآباد - آقای وقار السلطنه آقای حاج امیر نظام - آقای سردار سعید و چون رایورتهای شعبه مزبوره در خصوص نمایندگی آقایان ذیل مخالف داشت بوجوب ماده پنجم نظامنامه داخلی مذاکره و اخذ رای در آنخصوص موکول بجلسات آتی گردید
آقای حاج میرزا حسینخان - آقای سلیمان میرزا آقای آقا سید اسدالله نمایندگان اصفهان - آقای نظام السلطان - آقای منتصر السلطان - آقای عدل - الملک - آقای آقا شیخ محمد جواد - بعد آقای عبدالعسین خان سردار معظم مخبر شعبه دوم شروع بقرائت رایورتهای حاضره آن شعبه نموده و در نمایندگی آقایان آقا شیخ محمد حسن نماینده گروس و ارباب کبیسرو و آقا شیخ محمد تنجی و حاج مبین - انجنار سردار منصور - سردار معتمد سلطان العلماء و شریعتدار اخذرای شده نمایندگان ایشان تصویب و اخذرای در باب نمایندگی آقای مبین السلطنه چون مخالف داشت موکول بیکم شد
آقای سردار سعید نیز رایورتهای حاضره شعبه سوم را قرائت نموده و در نمایندگی آقایان دکتر

و در سه فقره اولی فرد آفرید اخذرای و با اکثریت تصویب گردید
کن در فقره چهارم آقایان مدرس حاج آقا و حاج شیخ اسدالله را بواسطه اینکه رای در این موقع دور نیست اسباب نزول هیئت وزراء بشود عقیده این بود که اخذ رای موکول بیکم شود - آقایان حاج شیخ محمد حسن و حاج هزالمالک اظهار داشتند نظامنامه داخلی اجازه نمیده اعتبار نامه نمایندگان در حال توقیف و تعطیل باشد البته آقایان وزراء حق خواهند داشت پس از تصویب نمایندگی ایشان از نمایندگی ملت مستعفی شده و بمقام وزارت باقی باشند بر حسب تصویب مجلس مذاکرات در این موقع ختم و در دو فقره پیشنهاد آقایان مدرس و حاج شیخ اسدالله رای گرفته شد پیشنهاد آقای آقایان وزراء بماند بجهت از رسیدگی باعتبارنامههای نمایندگان حاضره رد شده و پیشنهاد آقای شیخ اسدالله که تقاضا مینمود رای در اینخصوص بماند به بعد از تصویب اعتبارنامههای سربرج و کلای حاضره تصویب شد

آقای حاج شیخ اسدالله رایورتهای شعبه پنجم را راجع بنمایندگی آقای حاج سید رضا فیروز آبادی قرائت نموده با اکثریت تصویب شد در اینموقع شروع بمذاکره در اعتبارنامههایی که در جلسه قبل مخالفت شده بود گردید و آقای مدرس در خصوص رایورتهای شعبه اول راجع به آقایان حاج میرزا حسین خان و حاج سید اسدالله سلیمان میرزا نمایندگان اصفهان اظهار داشتند اهالی بلوک چی و کلارنج متشکی بوده اند که اعلان انتخابات بانها داده شده و انجنین جزء هم در آن بلوک تشکیل شده و این ترتیب مخالف قانون است - آقا حاج هزالمالک مخبر جواب دادند بواسطه قرب مسافت بلوک مزبوره بشهر انجنین نظارت مرکزی تشکیل انجنین جزء را در آن بلوک لازم ندانسته لکن بتمام بلوک اعلان انتخابات ارسال شده چنانچه مده از اهالی همین بلوک بر کر حاضر شده و در انتخابات شرکت نموده اند در اینصورت شکایت متشکین خالی از واقعیت بوده در انتخابات اصفهان رهاست تمام نکات قانونی شده است بالاخره بنمایندگی آقایان حاج سید اسدالله سلیمان میرزا و حاج میرزا حسین خان یک یک اخذ رای شده نمایندگان ایشان تصویب گردید و نیز در باب رایورتهای شعبه اول راجع بنمایندگان مازندران آقای مدرس اظهار نمودند بعضی شکایات از آمل و نور رسیده که شعبه در رایورتهای خود متعرض بان شکایات نشده و نیز جوابی بر آن شکایات نداده اند که نمایندگان از روی بصیرت رای دهند آقایان مخبر و ناصر الاسلام گفتند اولاً بعضی از شکایات بهیچوجه قانونی نبود و بعضی دیگر هم از داوطلبان و کالت است که بنا بر نظریات شخصی شاکی هستند و الا صورت مجلس و رایورتهای مأمور وزارت داخله دلیل بر صحت جریان انتخابات مازندران بوده و این شکایات بهیچوجه وارد نیست بالاخره برای کافی بودن مذاکره اخذ رای شده با اکثریت تصویب شد پس از آن دو خصوص آقایان عدل الملک - نظام السلطان و منتصر السلطان رای گرفته نمایندگان ایشان تصویب گردید

صورت مجلس روز چهار شنبه ۱۹ شهری
محرم الحرام ۱۳۲۷

مجلس تقریباً ۳ ساعت قبل از فروب در تحت ریاست آقای موتن الملک تشکیل صورت مجلس روز دو شنبه ۱۷ قرائت و تصویب گردید
آقای دکتر اسمعیل خان مخبر شعبه ششم ۲ فقره رایورتهای شعبه مزبوره را راجع بنمایندگی آقایان عماد السلطنه - میرزا طاهر - عبدالعسین خان سردار معظم قرائت در دو فقره اولی اخذ رای شده با اکثریت تصویب و فقره سوم پس از قنوی مذاکره بر حسب تقاضای آقای مخبر شعبه عودت داده شد که نهایتاً بمجلس تقدیم شود
آقای سردار معظم یک فقره رایورتهای شعبه دوم را در باب نمایندگی آقای آقا سید امان الله نماینده بهجان قرائت و چون مخالف داشت موکول بیکم گردید - آقای سلیمان میرزا نیز چهار فقره رایورتهای شعبه چهارم در خصوص نمایندگی آقایان مدرس - طباطبائی - مؤید الاسلام و مستوفی الممالک قرائت

آقایان حاج شیخ اسدالله و حاج آقا در باب رایورتهای شعبه اول راجع بنمایندگی آقای شیخ محمد جواد اظهار مینمودند ایشان از حیث آراء تالی نجد السلطنه بوده و ایالت خراسان تاریخ استغفای نجد السلطنه را از معاونت بطور اختلاف رایورتهای مینمده و چنانچه استغفای نجد السلطنه قبل از شروع بانتخابات بوده نمیتوان انتحاب ایشان را رد نمود علاوه آقای حاج آقا را عقیده این بود که شروع بانتخابات موقعی است که شروع به تسلیم تعرفه ها باهالی می شود

آقایان مخبر و محمد هاشم میرزا اظهار می نمودند بوجوب رایورتهای که ایالت خراسان داده استغفای ایشان در نهم رجب رسیده در صورتیکه دوم شهر مزبور شروع بتسلیم تعرفه شده است فقط تاریخ استغفا نامه ایشان فرجه رجب بوده علاوه شروع بانتخابات موقعی است که اعلان انتخابات منتشر می شود بالاخره مذاکره در این خصوص بتصویب مجلس ختم گردید و در باب آقای شیخ محمد جواد اخذ رای شده و نمایندگان ایشان تصویب شد
در این وقت اجازه نفس داده شده پس از بیست دقیقه جلسه تشکیل و در خصوص رایورتهای شعبه دوم راجع بنمایندگی آقای مبین السلطنه اخذ رای و با اکثریت تصویب گردید
آقای حاج آقا در باب رایورتهای واصله از شعبه سیم راجع به آقا سید فاضل نماینده شاهرود مخالف بوده و اظهار نمودند یکی از شرایط منتخبین معروفیت محلی است و بوجوب شکایات رسیده ایشان این شرط را فاقد بوده اند
آقای سردار سعید مخبر شعبه و ناصر الاسلام اظهار داشتند قانون برای معروفیت حدی معین نکرده اند و معزی الیه در سنوات قبل بخراسان مسافرت نموده و با اغلب طبقات علماء و تجار و اعیان ملاقات نموده و بواسطه معروفیتی که داشته اند از طرف اهالی انتخاب شده اند در خصوص نمایندگی ایشان نیز اخذ رای شده با اکثریت تصویب پس از آن در خصوص آقای دکتر اسمعیل خان اخذ رای شده نمایندگان ایشان نیز تصویب گردید - آقای مدرس تقاضا نمودند جلسه ختم شود با اکثریت رد شد

در باب رایورتهای شعبه پنجم راجع بنمایندگی آقای حاج هزالمالک آقای مدرس اینطور اظهار عقیده نمودند که دلیل بر صحت جریان انتخابات در هر نقطه تصدیق انجنین نظارت و حکومت است و در مورد انتخابات کرمانشاهان هم حکومت هم انجنین نظارت از سوره جریان انتخابات شاکی بوده اند
آقایان منتصر السلطان و حاج شیخ اسدالله مخبر شعبه اظهار داشتند اولاً تلگرافات حکومت مبنی بر شکایت نبوده و درخواست مفتش نموده اند و انجنین نظارت هم قبل از تسلیم تعرفه نهایت رضایت را از حسن جریان انتخابات داشته و نظر بانیکه انتخابات کرمانشاهان از نقطه نظر احزاب سیاسی اجرا شده و بعضی از اعضاء انجنین خود داوطلبان و کالت بوده اند و در ضمن استخراج آراء اکثریت را با حزب مخالف دیده و بنای شکایت را گذاشته اند علیهذا این قبیل شکایات مانعی ندارد بالاخره در خصوص آقایان حاج هزالمالک - آقای سید حسین کزاز - حاج میرزا حسین و مرآت السلطان و نیز

در باره آقا شیخ محمد حسین نماینده گلپایگان و خونسار اخذ رای شده و نمایندگان ایشان تصویب گردید آقای رئیس جلسه آتی را بروز یکشنبه ۲۳ سماعت قبل از فروب تعیین و یکساعت از شب گذشته مجلس ختم گردید

جلسه (۴)
صورت مجلس روز یکشنبه ۲۳ شهری
محرم الحرام ۱۳۲۷

مجلس تقریباً سه ساعت بفریب در تحت ریاست آقای موتن الملک تشکیل و صورت مجلس روز چهارشنبه نوزدهم قرائت شد
رئیس - در صورت مجلس اعتراضی هست ؟
آقای محمد هاشم میرزا فرمایشی بود ؟
محمد هاشم میرزا - خیر عرضی نداختم
رئیس - آقای مدرس ملاحظاتی داشتند ؟
مدرس - بلی آن که من تقاضا کردم مکه جلسه ختم شود بطور مطلق نگفته بودم عرض کردم چون شب در بین است جلسه ختم شود
رئیس - دیگر غیر از این ملاحظاتی نیست ؟
بسیار خوب این مسئله هم اضافه میشود صورت اعتبار نامه هائی که برای امروز حاضر است راجع باقائ حاجی آقا آقای مشار السلطنه آقای سردار معظم آقای آقا سید امان الله آقای میرزا قاسم خان و آقای ممدل الدوله است اعتبارنامه آقای حاجی آقا گفته اند بمساز نفس داده میشود عجانا شروع میکنیم به اعتبارنامههایی که مخالف ندارند حالا رایورتهای راجع باقائ مشار السلطنه است قرائت میشود
شعبه چهارم را راجع بنمایندگی آقای مشار السلطنه بمضمون ذیل قرائت نمودند
راجع بانتخاب آقای مشار السلطنه شعبه چهارم با دقت نظر رسیدگی نمود صورت مجلس انجنین نظارت مرکزی طهران و اعتبار نامه ایشان موافق مواد قانون انتخابات است و چون آقای احتشام السلطنه کا اکثریتشان مقدم بر آقای مشار السلطنه بوده مطابق مضمون تلگراف خودشان بوزارت جلیله خارجه که عبارت آن عنینتدرج است (برای دفع معظورات از قبول وکالت با کمال تأسف معذرت محمود) از قبول نمایندگی استفاده اند مطابق ماده ۱۳ قانون انتخابات آقای مشار السلطنه نسبتاً اکثریت داشته اند انجنین نظارت مرکزی طهران اعتبارنامه ایشان رسیده است و با اکثریت دوهزار و هشتصد و بانزده رای از هفده هزار و هشتاد رای منتخب شده اند فقط چیزیکه در شعبه موضوع بحث گردیده این بود که انجنین نظارت طهران در صورت مجلس آقای احتشام السلطنه را جزو دوازده نفر نمایندگان محترم طهران نوشته و پس از انحلال انجنین نظار اعتبار نامه به آقای مشار السلطنه داده شعبه چهارم بدو جهت این ترتیب را صحیح و تصویب نموده اولاً قانون انتخابات در اینموضوع ساکت است ثانیاً بر فرض قبل از اتمام صورت مجلس انتخابات و انحلال انجنین نظارت تلگراف استغفای آقای احتشام السلطنه می رسیده مطابق قانون انتخابات آقای مشار السلطنه منتخب بودند حالا هم که پس از اتمام صورت مجلس و انحلال انجنین نظار آقای احتشام السلطنه استغفا

ماده از يك قانون يا يك نظامنامه را بنده بخوانند تا بنده هم متذکر آن شده باشم بنده عرض میکنم ۳ نفر وزیر در جزو وکلای طهران هستند و هیچ اشکالی نمی بینم که پس از تصمیم مجلس راجع بیک کابینه و تعیین هیئت رئیسه دائمی ویس از آنکه مجلس نظریات خودش را راجع بیک کابینه معین نمود آنوقت در باره آقایان وزراء رأی بدهند تصور نمیکنم هیچ ماده در هیچ نظامنامه و قانونی باشد که بگوید چرا مجلس در روز يك اعتبار نامه را تأخیر انداخت در صورتیکه خود آن منتصب اصرار بخواندن اعتبار نامه خود نداشت و تقاضا میکنم از مجلس شورای ملی که از نقطه نظر سیاست تصدیق نکند که مناسب نباشد امروز يك کابینه بچرا بپوشد .

رئیس - آقای آقا شیخ محمد حسن مخالفند؟
آقای شیخ محمد حسن (نایبندگروس) - بلی در خصوص تأخیر تصویب اعتبار نامه آقایان وزراء عرض کردم اینقدر مناسب داشت نامه راجع از اعتبارنامه تصویب شود و موقع تشکیل هیئت رئیسه باشد بعد از آنکه همچنین موقعی رسید چه بسا نظر بعضی نمایندگان در انتخاب هیئت رئیسه بعضی از آقایان وزراء است در اینصورت تویق و تأخیر دلیلی ندارد و نه اینکه ما دلیلی آورده باشیم باعث بر تأخیر باشد اصلا دلیلی ندارد که بیش از این بگذاریم بماند میگویند اگر اعتبار نامه های ایشان تصویب شود اسباب تزلزل کابینه است در خصوص آنکه بمدار آنکه باشد انتخابات ایشان تصویب شود اسباب تزلزلی که فرمودند فراهم میشود بیکمندی از تزلزل حتی الوقوع است امروزه نشود روز دیگر خواهد شد گفتند بعضی اشخاص نظر ایشان در خصوص کابینه و هیئت وزراء تا کنون معین نگردیده يك ماه است از تشکیل مجلس میگذرد به اسباب اول انتخابات کابینه را در نظر خودشان گرفته اند ما ملی ارجاع این جهات جهانی نمیشود که انتخابات وزراء را تأخیر بیاوردیم و از مشغولیت خود باز مانده باشیم .

حاج شیخ اسدالله - در باب اعتبارنامه آقایان نمایندگان نادر نظامنامه داخلی نه در قانون انتخابات و نه در قانون اساسی منکته هیچ ترتیب ورود بر رسیدگی اعتبار نامه ها معین نکرده و قانون در این مورد ساکت است و بنابر این راجع اعتبارنامه ها هیئت رئیسه می تواند يك اعتبارنامه را بگذارد تا اعتبار نامه تمام آقایان نمایندگان از مجلس گذشته آنوقت مطرح مذاکره قرار دهد این حق را به عقیده من هیئت رئیسه می تواند داشته باشد حالا در چنین موقعی که يك اندازه آقای حاجی آقا اشاره فرمودند گمان می کنم آقایان نمایندگان هم این مطلب را تصدیق داشته باشند که امروز يك چنین بحرانی در کابینه صلاح نیست بایست دولت در اینصورت همیشه مشغول کار باشد بلای آقای آقا شیخ محمد حسن فرمودند يك ماه از مدت افتتاح مجلس میگذرد می توانستند يك ترتیبی بجهت کابینه بدهند بنده تصور می کنم این قسم نباشد زیرا تا وقتیکه اعتبار نامه آنها از مجلس بگذرد سمت رسمیتی ندارند پس بعد از آن که رسمیتی نداشته باشم چه نظری در باب کابینه اتخاذ کنم بمدار آنکه اعتبار نامه مرا مجلس تصویب کرد رسمیت پیدا میکنم آنوقت می توانم داخل در فکر و فکری و يك اساسی راجع بکابینه بشوم بنده عرض می کنم و آن روز هم

پیشنهاد کردم که سر بر از اعتبارنامه ما بگذرد آنوقت اعتبارنامه آقایان وزراء خوانده و رأی گرفته شود نظرم بچه بود ؟ از برای این بود که يك بحرانی در کابینه پیدا نشود آن پیشنهادی که آقای مدرس کردند در باب اینکه تمام اعتبارنامه های نمایندگان حاضر بگذرد و رد شد اگر پیشنهاد آقای مدرس رد نشده بود من همان مقیده را داشتم ولی چون پیشنهاد ایشان رد شد بنده پیشنهاد کردم کاخذ رأی در باب نمایندگان آقایان وزراء موصول بگذشتن از اعتبارنامه های نمایندگان حاضر شده و امروزه راجع از اعتبارنامه های نمایندگان گذشته موضوع پیشنهاد بنده منقضی شده حالا هم همان پیشنهاد را بجهت رئیسه تقدیم کردم نظر آقایان راجع می کنم باینکه چهار یا پنجروز دیگر ماول نیکند که هفتده یا هجده اعتبار نامه که باقی است و باید از مجلس بگذرد می گذرد در بین اینکته این اعتبارنامه ها از مجلس گذشته گذشت نظریات آقایان در باب کابینه معلوم میشود و يك نظری در خصوص کابینه اتخاذ می کند و اگر نکرده ایم دیگر آنوقت قصوری است که خود بنده کرده ام بر دیگری یعنی نیست بنابر این بیاناتی که سابق شدم این نقطه نظری که عرض کردم بحرانی در کابینه حاضر تولید شود و در اعتبارنامه آقایان وزراء امروز رأی گرفته شود بنده یقین میدانم که جز آقای رئیس الوزراء که محل اعتماد عامه است باقی وزراء خودشان از مقام وزارت استعفا میدهند و داخل مجلس میشوند آنوقت قهر آبواسطه اینکه بعضی از وزراء از شغل خود کناره میکنند شاید بکسده وزرائی باین زودی مهیا و در مد نظر آقای رئیس الوزراء باشد و بحران کابینه طول بکشد . باین عقیده است که بنده در این باب عرض میکنم که راجع اعتبار نامه آقایان وزراء مذاکره شود و باشد تا باقی از این نمایندگان حاضر در مجلس اعتبارنامه شان از رد و قبول بگذرد . بنا بر این از آقایان تقاضا میکنم که این نظر را تصدیق فرموده و مخصوصاً به پیشنهاد بنده رأی بدهند

رئیس - گویا مناسکرات کافی باشد چهار فقره پیشنهاد از طرف آقایان مدرس حاج شیخ اسدالله - حاج آقا و سردار معظم پیشنهاد شده قرائت میشود که هر يك از آقایان قانع شدند پیشنهاد خود را پس بگیرند .

مدرس - لازمی لمن لا یطاع ولا قول لمن یتبع گفتیم و رأی ندادند باز میگویم پیشنهاد آقای حاج شیخ اسدالله قریب به پیشنهاد بنده است ولی پیشنهاد بنده مزیتی دارد یعنی يك زیادتی دارد یعنی بعد از آنکه هیئت رئیسه دائمی معین شد باز میتوان گفت حتماً درباره وزراء رأی بدهند و حال ما امروز با حال دوره پیش فرق دارد البته مجلس اگر نظریاتی داشته باشد باید نظریات دیگری را هم جلب نماید یعنی نظریات پادشاه را هم بدست بیاورد و هیئت که خودمان بنشینیم و يك خیالی بکنیم کابینه درست نمیشود بنده خواهش دارم که این مطلب را مثل مطالب سابق تمجیل نکنیم شاید اگر تمجیل

کنیم در جامی اقیم و گرفتار شویم این پیشنهاد بنده با پیشنهاد حاج شیخ اسدالله قریب بهم هستند و مفادش این است که بعد از تعیین هیئت رئیسه دائمی هم تبادل آرائی بکنیم نه اینکه با زهم این تمجیل ها را بکنند و بسختی بیافتند اینکته بنده عرض کردم بعنوان توضیح است دیگر موقوف به رأی آقایان است .

رئیس - آقای حاج آقا توضیحی دارید بفرمائید ولی توضیحی که میبدهد فقط راجع به تفاوت پیشنهاد باشد .

حاج آقا - بنده میدانم بطور اظهار کنم که مخالفت نشود و راجع بهین تفاوت عرض میکنم و امیدوارم که آقایانی که نظرشان همان نظری بوده که بنده داشته ام همین نظر قانع شوند بنده پیشنهاد این است که تا تصمیمات مجلس نسبت بهین دولت معین نشده این مذاکره را تأخیر بیاوردیم طبیعی است آقایانی که این پیشنهاد ها را کرده اند همه از نقطه نظر بحران است که نباید بحران در کابینه پیدا شود و باید وسیله رفع بحران را پیدا کرد و اینکته پیشنهاد کردند بعد از تعیین هیئت رئیسه دائمی در باره آقایان وزراء رأی گرفته شود بنده عرض میکنم تا تصمیم مجلس در خصوص هیئت دولت معین نشده باز در آنوقت ما را وادار میکنند که يك مجموعی را بکنیم در همین مطالبی که امروز مشغول گفتگو بوده و گذرانده ایم این است که بنده پیشنهاد کرده ام که همین فلسفه را در نظر گرفته و مجلس را نسبت بهین دولت نهایت مدت این مذاکره قرار دهیم زیرا که تصمیم مجلس در باب کابینه تعیین شده و بعد از تصمیم مجلس هیچ بحرانی نخواهد بود و البته آنوقت در مذاکره راجع اعتبارنامه های آقایان وزراء مخالفتی نبوده و ضرر نخواهد داشت .

رئیس - پیشنهادی که آقایان سردار معظم و مبصر الملک داده اند . آقای سردار معظم يك هفته پیشنهاد کرده اند و آقای مبصر الملک غره ربيع الاول و هردو یکی است خوب است یکی را مسترد دارند - آقای مبصر الملک پس میگیرید ؟

مبصر الملک - بلی بنده پس میگیرم

رئیس - آقای سردار معظم توضیحی دارید ؟

سردار معظم - بنده اگر توضیحی داشته باشم مختصر است و این را وسیله نمی کنم که داخل در سیاست ملک شوم و گمان میکنم يك هفته کافی است زیرا که تا کنون (۵۷) اعتبار نامه از مجلس گذشته و تأخیر بکفته برای اخطار طرفین است یعنی هم اخطار بوزراء است و هم اخطار بوکلاه که بوکلاه میگویند نظریات خود را در باب کابینه معین نکنند و بوزراء هم میگویند در این مدت تکلیف قطعی برای خود معین نمایند و گمان می کنم برای این اخطار مدت بکفته کافی باشد

رئیس - پیشنهاد آقای مدرس قرائت شود (پیشنهاد آقای مدرس به مضمون ذیل قرائت شد) پیشنهاد میکنم که رسیدگی باعتبارنامه های وزراء تأخیر بیافتد تا از اعتبارنامه های وکلای حاضره قرائت حاصل شود و هیئت رئیسه دائمی مجلس

معین شود بعد در این مسئله تبادل آراء شود (مدرس)

رئیس - رأی میگیریم به پیشنهاد آقای مدرس آقایانی که تصویب میکنند قیام نمایند (عده قلبی قیام نموده و پیشنهاد مزبور رد شد)

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله توضیحی دارید ؟
حاج شیخ اسدالله - بلی آقا راجع بهین بکفته وقت را کم میدانم و تصمیم مجلس هم در يك هفته در باب کابینه معلوم نمی شود تبادل افکار و مذاکرات را هم راجع اعتبار نامه وزراء لازم نمی دانم که آقای مدرس پیشنهاد کرده اند که باشد بعد از گذشتن اعتبارنامه همه و کلاه و بمدار تعیین هیئت رئیسه دائمی آنوقت در باب اعتبارنامه وزراء هیئت رئیسه معین شود و این بیانات از نقطه نظری است که سابق عرض کردم تا بنای هم عرض میکنم و پیشنهاد خود را میکنم و برای اینکه باقی اعتبارنامه از مجلس بگذرد لا اقل دو هفته طول خواهد کشید و در این بین نمایندگان نظریات خود را معین کرده و همینطور آقای رئیس الوزراء ما بر رئیس الوزراءی که باشد در باب کابینه يك نظریاتی اتخاذ کرده آنوقت ممکن است در باب اعتبارنامه آقایان وزراء رأی گرفته شود

در اینصورت سه فقره پیشنهاد آقایان حاج شیخ اسدالله و حاج آقا و سردار معظم بمضمون ذیل قرائت شد .

بنده پیشنهاد میکنم در باب اعتبارنامه آقایان وزراء رأی گرفته نشود تا اعتبارنامه باقی از آقایان نمایندگان حاضره از مجلس رأی گرفته شود (شیخ اسدالله)

بنده پیشنهاد میکنم که مناسکرات در اعتبارنامه وزراء تأخیر افتد تا وقتی که تصمیم مجلس در باب کابینه معلوم شود .

(حاج آقا)

بنده پیشنهاد میکنم که رسیدگی باعتبار نامه وزراء تا بکفته یعنی در جلسه روز یکشنبه آتی رسیدگی شود .

رئیس - رأی میگیریم پیشنهاد آقای حاج شیخ اسدالله آقایانی که تصویب میکنند قیام نمایند (کسی قیام نمود و رد شد)

رئیس - رأی میگیریم پیشنهاد آقای حاج آقا آقایانی که تصویب میکنند قیام نمایند (عده قلبی قیام نمودند و رد شد)

رئیس - رأی میگیریم پیشنهاد آقای سردار معظم آقایانیکه تصویب میکنند قیام نمایند (عده کثیری قیام نمودند تصویب شد)

رئیس - حالا کاری نداریم جز شروع به انتخاب هیئت رئیسه دائمی - فقط (۵۸) نفری که اعتبار نامه شان تصویب شده میتوانند رأی بدهند و خاطر آقایان را متذکر میکنم باینکته انتخابات از روی ماده (۹۳) خواهد بود .

حاج شیخ اسدالله - آیا در باره آقایان که اعتبارنامه شان تصویب نشده بجهت هیئت رئیسه دائمی میتوان رأی داد .

رئیس - چه عرض کنم .

حاج شیخ اسدالله - قانون در این موضوع ساکت است .

رئیس - خودتان حل کنید .

حاج شیخ اسدالله - مجلس باید حل کند

رئیس - يك پیشنهادی شده است راجع باین که در باب یکی از نواب رئیس رأی گرفته شود تا تکلیف آقایان وزراء معلوم شود آن پیشنهاد قرائت میشود (پیشنهاد آقای سردار سعید بمضمون ذیل قرائت شد)

تقاضا میکنم که در باب یکی از نواب رئیس تا بعد از تصویب اعتبار نامه وزراء رأی گرفته نشود (بار معده انشاز)

رئیس - آقای سردار سعید توضیحی دارید ؟

سردار سعید - مقصود از این پیشنهاد آن است که شاید نظر بعضی از نمایندگان در انتخاب هیئت رئیسه بیعی از وزراء باشد که داخل مجلس شوند و آنها را جزو هیئت رئیسه انتخاب کنند

حاج آقا - بنده نمی توانم فلسفه این ماده را بفهمم که انتخاب بکنفر از نواب رئیس بماند تا تکلیف وزراء معین شود یعنی چه اینکه میگویند بعضی از آقایان باید نظرداشته باشند که بعضی از وزراء داخل مجلس شوند و بعضی از آنها جزو هیئت رئیسه معین کنند گمان میکنم این مطلب مجوز این نیست که امروز رأی بگیریم برخلاف آن نظامنامه که بمادستور داده که بمدار تعیین ربيع ازو کلاه هیئت رئیسه معین شود بنده عرض میکنم اگر فرضاً یکی از همین اشخاص انتخاب شده بود و در طهران بود در جای دیگری آیا میتوانستیم تعیین هیئت رئیسه را تأخیر بیاوردیم تا وقتی که بهینم کسی میرسد که آنها هیئت رئیسه ما بشود بنده این را خارج از حد و ترتیب نظامنامه میدانم نظامنامه بما دستور داده که بعد از انتخاب سه ربيع از اعضاء تصویب شده انتخاب هیئت رئیسه بشود حالا اینکه بعد خواهد آمد و بنظر بعضی لیاقت و قابلیت عضویت هیئت رئیسه را داشته باشد و حالاً ما صبر کنیم تا او بیاید خارج حدود نظامنامه است و يك مجوز منطقی و استعسانی باقی نمی ماند

سردار معظم - بنده متأسفانه اظهارات آقای حاج آقا را نمی توانم تصدیق کنم و این دلیل نظامنامه بنده را قانع نمیکند بجهت اینکه در نظامنامه باید در قریب گذاشت بین اجازه يك مطلبی یا مکلف کردن بهمان مطلب نظامنامه داخلی اجازه میدهد که مجلس میتواند بمدار تعیین سه ربيع ازو کلاه هیئت رئیسه دائمی خودش را انتخاب کند

ولی مجلس شورای ملی را مکلف نمیکند باینکته حتماً در اینصورت هیئت رئیسه را معین کند زیرا تا وقتی که سر بر معین نشده بود حق نداشت که هیئت رئیسه را معین نماید و فقط این حق را بمدار تصویب ۳ ربيع از اعضاء پیدا میکنند و حالاً ممکن است انتخاب يك عضو از هیئت رئیسه خودش را بتأخیر بیاورد و حقش بر اجرای نظامنامه داخلی وارد نمی آید علی الخصوص ممکن است يك قانون و یا يك نظامنامه بعضی منایب داشته باشد که ابتداء در نظر نباشد و در ضمن عمل يك معایبی را نشان میدهد که باید بتدریج رفع شود حالا از جهت عمل مجلس تصمیم گرفته و در مد نظر است که يك شخص معینی را بمصوبیت هیئت رئیسه خود معین کند و بنده نمیتوانم

حتماً بیکویم انتخاب بکنفر نایب رئیس را ممکن نیست به تأخیر انداخت و هیچ اشکال نظامنامه هم پیدا نکند .

رئیس - رأی میگیریم پیشنهاد آقای سردار سعید آقایانی که تصویب میکنند قیام نمایند (عده کثیری قیام نموده و تصویب شد)

آقای ناصر الاسلام - تقاضا میکنم تعیین هیئت رئیسه بماند بعد از تنفس مخالفی نیست اظهار شد غیر .

در اینوقت اجازه تنفس داده شد ویس از بیست دقیقه مجدداً تشکیل گردید .

رئیس - اعتبار نامه آقای حاج آقا مانده بود بمدار تنفس .

سلیمان میرزا - کاغذ جدیدی رسیده بود و مطرح شد بهین ملاحظه شبهه نتوانست که لاموفق شود که رأیوت خود را برض تقسیم نماید امیدوارم در جلسه آتی برسد .

رئیس - حالا میرسیم بهین هیئت رئیسه ولی آقای شریعتدار پیشنهاد کرده اند بماند بدو جلسه دیگر

شریعتدار - چون غالب ماها تازه وارد هستیم و مسوق هم نبودیم و کسی را می شناسیم باید تبادل افکار کنیم از این جهت تقاضا میکنم تعیین هیئت رئیسه عقب نیفتد .

رئیس - آقایانی که تصویب میکنند تعیین هیئت رئیسه دائمی بماند برای دو جلسه دیگر قیام نمایند .

(عده قلبی قیام نمودند و پیشنهاد مزبور رد شد)

محمد هاشم میرزا - آقایانی که هنوز اعتبار نامه شان از مجلس نگذشته آیا حق رأی دارند یا خیر !

رئیس - بنده که حق رأی ندارم ولی اگر عقیده را بخواهم ماده ششم و هفتم را که بگوید هم بگذارند همچو مفهوم می شود که آقایانی که اعتبارنامه شان نگذشته حق رأی ندارند حالا اگر باید در این خصوص مذاکره شود اجازه بگیرند تا این مطلب حل شود .

محمد هاشم میرزا - در ماده ششم نظامنامه داخلی که میخواهم آنرا برض آقایان برسانم اینطور نوشته : نمایندگان باینکته هنوز صحت و سقم انتخاباتشان محقق نشده حق نطق و دادن رأی را ندارند ولی چه در شعبه و کمیسیون وجه در مجلس در مورد انتخاب خودشان نمی توانند رأی بدهند و مطرح قانونی هم نمیتوانند پیشنهاد کنند در متمم این ماده می نویسد : در صورتیکه پذیرفتن نماینده بموجب جبرای مجلس بعهده تعویق افتاده باشد نماینده مزبور در هیچ امری حق دادن رأی ندارد بنده متمم این ماده را اینطور فهمیدم که چون اشخاص که اعتبارنامه های آنها در مجلس مخالفت میشود باید بشعبه برگردد در باره انتخاب خود نمی توانند رأی بدهند فقط این استثناء را در باره شخص خودشان میدانند که در باره خود از دادن رأی ممنوع هستند و الا دوباره دیگری آنها را دارای رأی میدانم

دکتر اسمعیل خان - در آنجا شاهزاده اگر دقت فرمائید در موضوع تشکیل هیئت رئیسه در ماده

بنده عرض میکنم که سر بر از اعتبارنامه ما بگذرد آنوقت اعتبارنامه آقایان وزراء خوانده و رأی گرفته شود نظرم بچه بود ؟ از برای این بود که يك بحرانی در کابینه پیدا نشود آن پیشنهادی که آقای مدرس کردند در باب اینکه تمام اعتبارنامه های نمایندگان حاضر بگذرد و رد شد اگر پیشنهاد آقای مدرس رد نشده بود من همان مقیده را داشتم ولی چون پیشنهاد ایشان رد شد بنده پیشنهاد کردم کاخذ رأی در باب نمایندگان آقایان وزراء موصول بگذشتن از اعتبارنامه های نمایندگان حاضر شده و امروزه راجع از اعتبارنامه های نمایندگان گذشته موضوع پیشنهاد بنده منقضی شده حالا هم همان پیشنهاد را بجهت رئیسه تقدیم کردم نظر آقایان راجع می کنم باینکه چهار یا پنجروز دیگر ماول نیکند که هفتده یا هجده اعتبار نامه که باقی است و باید از مجلس بگذرد می گذرد در بین اینکته این اعتبارنامه ها از مجلس گذشته گذشت نظریات آقایان در باب کابینه معلوم میشود و يك نظری در خصوص کابینه اتخاذ می کند و اگر نکرده ایم دیگر آنوقت قصوری است که خود بنده کرده ام بر دیگری یعنی نیست بنابر این بیاناتی که سابق شدم این نقطه نظری که عرض کردم بحرانی در کابینه حاضر تولید شود و در اعتبارنامه آقایان وزراء رأی گرفته شود بنده یقین میدانم که جز آقای رئیس الوزراء که محل اعتماد عامه است باقی وزراء خودشان از مقام وزارت استعفا میدهند و داخل مجلس میشوند آنوقت قهر آبواسطه اینکه بعضی از وزراء از شغل خود کناره میکنند شاید بکسده وزرائی باین زودی مهیا و در مد نظر آقای رئیس الوزراء باشد و بحران کابینه طول بکشد . باین عقیده است که بنده در این باب عرض میکنم که راجع اعتبار نامه آقایان وزراء مذاکره شود و باشد تا باقی از این نمایندگان حاضر در مجلس اعتبارنامه شان از رد و قبول بگذرد . بنا بر این از آقایان تقاضا میکنم که این نظر را تصدیق فرموده و مخصوصاً به پیشنهاد بنده رأی بدهند

رئیس - گویا مناسکرات کافی باشد چهار فقره پیشنهاد از طرف آقایان مدرس حاج شیخ اسدالله - حاج آقا و سردار معظم پیشنهاد شده قرائت میشود که هر يك از آقایان قانع شدند پیشنهاد خود را پس بگیرند .

مدرس - لازمی لمن لا یطاع ولا قول لمن یتبع گفتیم و رأی ندادند باز میگویم پیشنهاد آقای حاج شیخ اسدالله قریب به پیشنهاد بنده است ولی پیشنهاد بنده مزیتی دارد یعنی يك زیادتی دارد یعنی بعد از آنکه هیئت رئیسه دائمی معین شد باز میتوان گفت حتماً درباره وزراء رأی بدهند و حال ما امروز با حال دوره پیش فرق دارد البته مجلس اگر نظریاتی داشته باشد باید نظریات دیگری را هم جلب نماید یعنی نظریات پادشاه را هم بدست بیاورد و هیئت که خودمان بنشینیم و يك خیالی بکنیم کابینه درست نمیشود بنده خواهش دارم که این مطلب را مثل مطالب سابق تمجیل نکنیم شاید اگر تمجیل

هفتم تصویب میکنند که انتصابات سه ربع از نمایندگان باید از مجلس بگذرد و الا نمیتوانند سمت نمایندگی شناخته شوند اگر حالا یک عده از نمایندگان کادر مجلس هستند و اعتبار نامه آنها از مجلس نگذشت در موقع تشکیل هیئت رئیسه یا در کمیسیونها انتخاب شوند و شروع بکار کنند فرضاً آن نماینده که اعتبار نامه اش نگذشته است داخل یکی از کمیسیونها شده حقوق نمایندگی ملت بر او تعلق گرفت چون یکی از حیثیات نمایندگی ملت این است که بتواند در کمیسیونها داخل شده و طرح های قانونی پیشنهاد نماید اگر فرضاً آن نماینده که اعتبار نامه اش نگذشته داخل در کمیسیون شد و مشغول کار شد و پیشتر قانونی پیشنهاد کرد و بعد نمایندگی او در مجلس رد شد آیا آن لوایح قانونی که پیشنهاد کرده است چه صورتی دارد در ماده ششم تصریح میکند که اگر چنانچه معارضی داشته باشد اعتبارنامه او بماند موقوف افتاده باشد حق رای ندارد بقیه است اعتبارنامه که شمه پارلمانی تا یک ماه بگذرانند معلوم است یک اشکالاتی بر او وارد بوده و تا یک درجه معارضی داشته باشد بصورت مجلس نرسیده با اعتراض دیگری بر او وارد بوده که شمه نتوانسته است راپورت آنرا تصویب کند و برض مجلس برساند پس همین مسئله میرساند که چون اعتبارنامه او بعضی نواقص داشته نتوانسته از مجلس بگذرد و همین نسخه دلیل بر این است که اعتبارنامه که از مجلس نگذشته آن نماینده نمیتواند داخل کمیسیون شده لوایح قانونی پیشنهاد نماید و حقوق نمایندگی بر او تعلق نمیکرد زیرا اگر نماینده کی او رد شد تکلیف چه خواهد بود بنا بر این هیچ فلسفه ندارد که بگوئیم آن نماینده حق انتخاب هیئت را دارد

در عملیات مجلس شرکت کنند و حق رای دارند و در چه موقع حق ندارند اگر باینکه با نظر بنده مخالف باشند ماده هفتم و دلیلی بیارند و بگویند وقتی صحت اعتبار نامه سه ربع از و کلاه تصدیق شد می توان با انتخاب هیئت رئیسه شروع نمود بنده از این ماده همچو میفهمم که زمانی را که مجلس میتواند داخل این عمل یعنی تعیین هیئت رئیسه دائمی خودش بشود معین میکند و بنظر بنده دو جهت دارد که ۳ ربع تعیین کرده است جهت اولش اینست که رسمیت مجلس را پس از گذشتن سه ربع از اعتبارنامه های نمایندگان تعیین میکند و نظامنامه داخلی تعیین هیئت رئیسه را پس از گذشتن ۳ ربع از اعضاء معین مینماید باین نظرات که برای توسعه دامنه آنکسانی که ممکن است برای هیئت رئیسه دائمی انتخاب شوند بوده زیرا اگر نصف را معین میکرد ممکن بود بگوئیم دامنه تنگ است و یک عده از حق انتخاب معزوم مینمانند و بلا حلقه اینکه یک عده از انتخاب هیئت رئیسه معزوم مینمانند و ممکن است آن اشخاص برای عضویت هیئت رئیسه دائمی لیاقت داشته باشند ولی بلا حلقه اینکه هنوز اعتبار نامهاشان نگذشته است ممکن نیست انتخاب شوند باین جهت عده آنها را سه ربع معین کرده ام بنده اینک میگویند نمایندگان که اعتبار نامهاشان نگذشته حق رای ندارند هیچ نمیفهمم علی الخصوص نکته در این جا هست و آن این است که اگر رای نمایندگان را که اعتبار نامهاشان نگذشته برای انتخاب هیئت رئیسه صحیح ندانیم رایی هم که در باره اعتبار نامهای که موکول برای مجلس شده است داده اند نباید صحیح بدانیم

حاج شیخ اسدالله - سر بجا گفتم بنده تصور میکنم اگر یک قدری تأمل کنیم در این ماده هفتم خوب مطلب بر ما آشکار میشود بلا حلقه فلسفه این مطلب که هیئت رئیسه موقتی را تا گذشتن اعتبارنامه های ۳ ربع از نمایندگان مجلس معین کرده گمان میکنم فلسفه اش برای همین نظر است و آن این است که آراء نمایندگان تا مانیکه اعتبارنامه آنها در مجلس نگذشته و تصویب نشده اثر رای ایشان دائمی نخواهد بود و موقتی است و آن آقایانی که اعتبار نامهاشان از مجلس نگذشت اثر رای شان دائمی است باین معنی که بعد از اینکه مجلس سه ربع معین شوند داخل هیات شوند و هیئت رئیسه دائمی تشکیل بدهند و اثر رای آنها درام آن هیئت رئیسه خواهد بود برای چه تا ۳ ربع از اعتبار نامهاشان نگذشته نمیتوانند داخل عملیات شوند ؟ برای این است که هنوز آراء ایشان دوامی ندارد بلی این فرمایش را که سردار معظم فرمودند راجع به نمایندگان این یک استثنائی است که بقانون برخورد کرده اگر چه آتمم بقصد من نباید باشد ولیکن حالا که قانون اینطور تجویز کرده است در آنجا میتوانست بعد از آنکه اعتبار نامه ۳ ربع از مجلس گذشت تعیین هیئت رئیسه بشود چرا قبل از آن نمیتواند زیرا آنها رای ندارند چرا اینها رای دارند و آنها ندارند زیرا که رای مال آنهاست که اعتبار نامهاشان در مجلس گذشته و چرا اثر این رای دائمی خواهد بود و آنها که اعتبار نامهاشان نگذشته اثر رای شان موقتی است ؟ زیرا تا زمانیکه اعتبار نامهاشان

از مجلس نگذشته نمایندگان آنها موقتی است و باین جهت اثر رای آنها هم موقتی است این است که این قانون خوب تصریح کرده است که سه ربع از اعتبار نامه و کلا که از مجلس گذشت میتواند در تعیین هیئت رئیسه دائمی داخل شود و گمان نمیکنم اینصواب اشکالاتی داشته باشد

رئیس - گویا مذاکرات کافی باشد رای می گیریم در باب کافی بودن مذاکرات آقایانی که مذاکرات را کافی میدانند قیام نمایند (عده کثیری قیام نمودند و تصویب شد) آقایانی که مخالف بودند پیشنهادی نکردند اگر پیشنهادی دارند بدهند

محمد هاشم میرزا - بنده پیشنهاد دارم **رئیس** - مرفوم فرمائید بدهید آرای بگیریم سه فقره پیشنهاد آقایان مدرس محمد هاشم میرزا و منتصر السلطان بهضمون ذیل قرائت شد :

انتخاب هیئت رئیسه بعد از رسیدگی بتمام اعتبارنامه ها باشد تا موقتی از برای شهادت نماند (مدرس)

بنده پیشنهاد میکنم که این ماده چون محل اختلاف شده است قید شود

(محمد هاشم میرزا)

بوجوب ماده ششم این بنده پیشنهاد می نمایم که عوم نمایندگان که در مجلس حضور دارند در باب هیئت رئیسه رای بدهند

(منتصر السلطان)

بعاد از پیشنهاد آقایان منتصر السلطان و محمد هاشم میرزا اخذ رای شده با اکثریت رد شد

آقای مدرس - در نظامنامه داخلی نوشته است که مجلس میتواند بعد از گذشتن اعتبارنامه ها هیئت رئیسه دائمی خود را انتخاب نماید و هیچ الزامی ندارد بآنکه حتماً هیئت رئیسه دائمی خود را معین کند و این جهت بنده پیشنهاد کردم دو جلسه تأمل کند تا بقیه اعتبار نامه ها از مجلس بگذرد و بدون اینکه این قبیل شهادت باقی باشد شروع با انتخاب هیئت رئیسه دائمی بشایند

رئیس - رای میگیرم بپیشنهاد آقای مدرس آقایانیکه تصویب میکنند قیام نمایند (عده قلیلی قیام نمودند و پیشنهاد رد شد) پس معلوم شد فقط آقایانی که اعتبار نامهاشان نگذشته میتوانند رای دهند و ۳ ربع رای داده شد که انتخاب یکی از نواب رئیس بماند برای بعد امروز فقط برای یک نایب رئیس رای میگیریم

(در اینموقع ورقه رای منتشر و آقایان موبدالاسلام - حاج هزالمالک و سلیمان میرزا بحکم قرعه تعیین و با اتفاق آقای نجفقلی میرزا شروع به استخراج آراء نمودند و بطوریکه ذیلاً مندرج است نتیجه حاصل گردید)

عده آراء (۵۳) مهره تقشبه (۵۳)

آقای مؤتمن الملک (۴۷) رای - آقای مشیر - الدوله (۲) رای - حاج شیخ اسدالله (۱) رای اوراق سفید سه ورقه پس از آن شروع با انتخاب یک نفر نایب رئیس شده - آقایان حاج شیخ محمد حسن گروسی مؤید الاسلام آقا شیخ محمد نجفی بحکم قرعه تعیین و با اتفاق آقای نجفقلی میرزا شروع با استخراج آراء نموده نتیجه اینطور حاصل شد

عده آراء (۵۳) مهره تقشبه (۵۲) و نظر بکسر یکی از مهره های تقشبه یکی از ایات آراء

را برداشته و نتیجه استخراج آراء اینطور حاصل شد

حاج سید نصرالله (۴۵) رای - آقای طباطبائی یک رای - ذکاء الملک یک رای - حاج شیخ اسدالله یک رای - ورقه سفید ۴

رئیس - آقای حاج سید نصرالله با اکثریت (۴۵) رای از (۵۲) رای معین شدند - حالا شروع میکنیم با انتخاب (۴) نفر منشی ولی قبلاً باید عرض کنم از طرف جمعی از آقایان مرفوم رسیده است که مدلول آنرا عرض میکنم و آن این است که جمعی در نظر گرفته بودند که آقای میرزا قاسمخان را انتخاب کنند ولی بوجوب مرفوم که از ایشان رسیده خواهش کرده اند که ایشانرا ننویسند

در اینموقع ورقه رای منتشر و آقایان ناصر الاسلام حاج امیر نظام و حاج اعتبار السلطنه بحکم قرعه تعیین و با اتفاق آقای نجفقلی میرزا شروع با استخراج آراء نمودند و نتیجه اینطور حاصل شد

عده آراء (۵۲) مهره تقشبه (۵۲) آقای سلیمان میرزا (۴۴) رای حاج عز الملک (۴۴) رای - ناصر الملک (۴۳) رای - آصف الممالک (۴۳) رای - حاج میرزا حسین خان (۳) رای - عدل الملک (۲) رای - مؤتمن الملک یک رای - ورقه سفید (۲)

پس از آن برای انتخاب سه نفر مباشرین ورقه رای منتشر و رای گرفته شد و نتیجه آراء بطوری که ذیلاً مندرج است حاصل گردید

عده آراء (۴۹) مهره تقشبه (۴۹)

آقای ارباب کبیر و (۴۷) رای آقای دکتر حسینقلی خان (۴۳) رای - آقای قواهر السلطنه (۴۳) رای آقای دکتر اسمعیل خان یک رای آقای میرزا قاسم خان یک رای آقای شیخ محمد جواد یک رای ورقه سفید (۲)

رئیس - کمال میکنم چون راپورت شمس بقدر کفایت حاضر نباشد جلسه آتی را بروز چهارشنبه موکول نمایم بهتر است (عده گفتند صحیح است) مجلس یکساعت از شب گذشته ختم شد

جلسه ۵

صورت مشروح روز چهارشنبه بیست و ششم شهر صفر ۱۳۲۷

مجلس دو ساعت بتوسط ریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل و صورت مجلس روز ۲۳ قرائت شد

رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی هست؟

محمد هاشم میرزا - در صورت مجلس نوشته است که بنده مطلقاً گفته ام حق رای ندارند و حال آنکه همینطور که در نظامنامه داخلی نوشته است بنده عرض کردم در باره خودشان حق رای ندارند و این را مخالفت صریح میدانم

رئیس - همینطور است که فرمودید اصلاح میشود - دیگر مغالطی نیست - اظهاری نشد صورت مجلس تصویب شد

آقای آقا شیخ محمد حسن راجع بصورت مجلس اظهاری دارید ؟

شیخ محمد حسن گروسی - سبب یک فقره اش مرضی دارم اگر اجازه میفرمائید

رئیس - دیگر ممکن نیست چون قبلاً بنده پرسیدم اگر مغالطی داشتید خوب بود همان وقت اظهار میکردید بعد از تصویب دیگر نمیشود خاطر آقایان مسیوق است که موافق اصل دهم قانون اساسی

و موافق ماده دهم نظامنامه داخلی بعد از افتتاح مجلس باید خطاباً حضور اعلیحضرت همایونی عرض شود و خطاباً نوشته شده قرائت میشود هرگاه آقایان صلاح دانند هیئتی از طرف مجلس شرفیاب و خطاباً را تقدیم نمایند خطاباً بنور بعضیون ذیل قرائت شد

پیشگاه مقدس اعلیحضرت قویوشو کتاف مقدس همایونی خلدالله ملکه و سلطانه در اینموقع که بتأییدات الهی و توجهات ذات مقدس همایونی سومین دوره تقشبه مجلس شورای ملی شروع میشود بر هایت اصل دهم قانون اساسی اعلام دادر شدن مجلس را در پیشگاه همایونی مقتضی دانسته تقدیم تشکرات صمیمانه هیئت نمایندگان را نسبت بفرمایشات ملوکانه که بتشریف فرمائی مجلس شورای ملی در ۱۶ محرم خطاب فرموده بودند اولین وظیفه حق - شناسی و رویه سیاستگذاری دانسته مجلس شورای ملی ازوماً برض این خطاب مبادرت میبورد

افتتاح مجلس شورای ملی متعاقب جشن محمود تاجگذاری که یکی از اعیان ملی فی العقیقه دارای مزایا و مبشر هر نوع بیروزی و بافت امیدواری میبوتان ملت است توجهات مخصوصه ذات اقدس شاهانه را بترقی و تعالی دولت و سعادت مملکت مشهوره بسازد منظورات عالیله دولت اعلیحضرت را نسبت بحفظ مناسبات خارجی و سیاست داخلی و کلبه موضوعات تیرا که در صلاح امور مملکت از طرف قرین الشرف بهیئت میبوتان ملت اشارت رفته از همین کمال مصلحت بینی و مال اندیشی تلقی کرده و راجع به مسلک بیطرفی که باقتضای پیش آمد ناگوار امروزه اروپا دولت اعلیحضرت شاهنشاهی اتخاذ و در اجرای آن فرمان همایونی شرفصدور یافته هیئت نمایندگان با کمال موافقت پیروی نموده منتظر و امیدوارند که در فراهم آوردن موجبات آن کارکنان دولت کمال موفق شوند

در مسائل داخلی بر طبق منظور نظر عنایت اترموکانه در وضع قوانینیکه موجب تکمیل نواقص و اصلاح کلبه دایر دولت است خصوصاً تعدیل بودجه که مستلزم تشخیص هایدات حقیقی دولت و تدارک مجلس برای جبران کسور است نظر نمایندگان کمالاً موافقت دارد بسط و تکمیل وسایل تأمین را از قبیل قوای نظامی و ژاندار مری و نظمی را اهم موجبات موفقیت دولت با اجرای مقاصد منظور میبندد آنچه را که مجلس شورای ملی از پیشگاه همایونی استدهامینماید صدور اوامر اکتید را در سریع ارسال لوابی است که در موضوعات معینه از طرف دولت معضوضه ذات مقدس ملوکانه را در اجرای قوانین موضوعه و حسن جریان امور دولت که متضمن انتظام مملکت و آسایش ملت است تقاضا دارد هموم نمایندگان از صمیم قلب از دیاد شوکت و دوام دولت اعلیحضرت شاهنشاهی را از درگاه حضرت احدیت جله شانه مسئلت مینمایند

رئیس - در این باب آقایان موافق هستند؟ (جمعی گفتند بسیار صحیح است) حاضر آقایان مسیوق است که چند فقره اعتبار نامه آقایان و کلا ممانده بود برای امروز یکی راجع ببنامینده دعواند و فیر زکوه یکی متعلق بکردستان و کلاه ولی اعتبار نامه های عراق را نمیدانم چه شده که از شعبه سیم نرسیده در صورتیکه گویا از شعبه گذشته ولی هنوز

راپورتی نماده اند آقای سردار سعید در این باب توضیحی دارید ؟

سردار سعید - مشغول تحقیقات بودم چون بنده مخبر هستم باید دفاع کنم خواستم دو سه روز تحقیقات خود را کامل کرده بمجلس تقدیم کنم **رئیس** - خوب است حاضر کنید برای جلسه دیگر اعتبارنامه کردستان چطور

سردار سعید - لنگرانی رسیده بود که راستادیم اداره مباشرت که بوزارت داخله بفرستند و بعضی توضیحات خواسته شود پس از اینکه آن توضیحات رسید برض مجلس خواهد رسید

رئیس - راجع بمراق که توضیحاتی لازم نبوده تأکید بکنید برای جلسه بعد راپورتش را بدهند **ناصر الاسلام** - راجع با اعتبارنامه نمایندگان عراق اشکالی نیست قرار شد که با آقایان اعضاء شعبه مذاکره نموده و بعد از تنفس راپورت داده شود

رئیس - هر چه زودتر بهتر یکی از اعتبارنامه هائی که امروز خوانده شود اعتبارنامه آقا شیخ حسن نماینده دعواند است ولی ایشان یک کافنی بنده نوشته اند واز وکالت استعفا داده اند این است قرائت می شود

استعفا نامه مزبور بهضمون ذیل قرائت شد

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی این بنده نظر بملاحظات چندی که در ذکر آنها فایده نمی بینم از شغل نمایندگی استعفا مینمایم و تمنا دارم استعفا نامه بنده را در مجلس قرائت فرمائید این عبدالرسول قدس سره محمد حسن

رئیس - آقای سردار سعید در این باب اظهاری داشتید ؟

سردار سعید - در آن خصوص که آقای ناصر الاسلام فرمودند ...

رئیس - خوب آن مسئله تمام شد راجع به اعتبارنامه آقای سردار معظم راپورت داده شده آقای مخبر اگر توضیحاتی دارند بدهند

دکتر اسمعیل خان - چند تا تکرار از وزارت جنگ خواسته بودیم امروز بنسب بود بیآورند بیآورند شاید آن تکرارفات را بیآورند و بعد از تنفس برض مجلس برسد

رئیس - از شما باینکه کارشان تمام نیست خواهشمندم زودتر تمام کنید تقریباً ده یا نوزده نفر از آقایان و کلاه همینطور معطل هستند کار بکطرفی بشود بهتر است راپورتی راجع با آقای آقا مانده بود امروز قرائت میشود

(راپورت مزبور بهضمون ذیل قرائت شد)

آخرین جلسه شعبه بتاريخ ۲۳ صفر در تحت ریاست آقای سردار معظم منعقد شد چون در چندین جلسه باعتبار نامه آقای حاج آقای شیرازی رسیدگی شده اعتبار نامه و صورت مجلس مطابق با قانون انتخابات است ولی چندین شکایات راجع به تطبیح از مدیران کربین و محشمندان کربین و مشیرالواعظین و حیدرخان فرمایشی مجلس و عده دیگری رسیده شهب مدیران کربین و محشمندان کربین و مشیرالواعظین و حیدر خان فرمایشی مجلس را برای تحقیق حاضر نموده و اظهاراتی نمودند کدر دوسیه هر یک ضبط است در جلسه اخیر یک ورقه دفاهی بتوسط آقای

حاج آقای شیرازی از سید جواد نامی رسیده بمکس روز بعد تکذیبی بخطوه مهر سید جواد بشبه توسط اداره مباحث فرستاده شد کافذ سابق را باجبار از ایشان گرفته اند لذا شبه نتوانست رای قطعی در رد و قبول اتخاذ نماید و تصدیق اعتبارنامه مشارالیه را با اکثریت هیئت محترم نمایندگان واگذار مینماید (مخبر شبهه سلیمان میرزا)

رئیس - بقیه بنده این راپورت میماند برای روز یکشنبه

محمد هاشم مهرزاد - در نظامنامه داخلی میبایست راجع باعتبار نامها يك قسمت را که شبهه تصدیق کرده باشد و معارضی داشته باشد یا شبهه تصدیق صحت آنرا نکرده باشد میماند برای جلسه بعد و این راپورت را شبهه نه رد کرده نه تصدیق کرده و بنده هفت مانده آنرا بجایه بعد نمیدانم اگر دلیلی دارد که باید بماند بجایه بعد مطلبی است علیحده و اگر بموجب نظامنامه است که بنده متقاعد نمیشوم

رئیس - در ماده پنجم همین طور است که میفرماید ولی آن وقتی که نظامنامه نوشته شده مقصود از این مسأله نظامنامه این بود که شبهه باید يك عقیده داشته باشد یعنی باید رد بکند یا قبول بکند حالا شبهه که مرد کرده است نه قبول میفرماید چنین چیزی در نظامنامه نوشته نشده صحیح است ولی در نظامنامه نمی شود فهمید که امروز باید این راپورت را خواند چون نظامنامه این مسئله را پیش بینی نکرده است در اینصورت این يك اختلافی است که گمان میکنم خود مجلس باید حل کند آقای حاج شیخ اسدالله باین ترتیب موافق هستید؟

حاج شیخ اسدالله - بنده راپورت مخالفم ولی میخواهم ببینم در اینباب مذاکره میشود؟ زیرا بعد از این هم یعنی در جلسه دیگر در اینباب مذاکره کنیم

رئیس - اول باید ببینیم در این باب مذاکره میشود اگر بنده مذاکره شود آنوقت در باب راپورت میتوانیم مذاکره کنیم میفرمائید راپورت ناقص است در صورتیکه مذاکره بجایه دیگر موکول شود راپورت را هم تکمیل میکنند و مذاکره خواهد شد و در صورتی که مذاکره تصویب نشود در راپورت هم نمیتوان مذاکره نمود

آقای مدرس در باب مذاکره در این راپورت است؟
مدرس - معلوم در ذهن آقای حاج شیخ اسدالله همین است که عرض میکنم که راپورت شبهه ناقص است و میخواهم عرض کنم آن مسئله اول حل شود

رئیس - عرض کردم موضوع این است که امروز در راپورت مذاکره شود یا نه؟

حاج معین التجار - بنده میخواستم عرض کنم اگر بجایه دیگر تاخیر بیفتد دوسیه این مطلب را بنویسند

رئیس - راجع باین موضوع نیست میخواهم ببینم امروز باید مذاکره بشود یا در جلسه دیگر بنده متوجه ام این است که بماند بجایه بعد آقایانیکه مخالف هستند مخالفت خود را اظهار دارند (اظهاری نشد) مخالف نیست پس بماند برای روز یکشنبه در

دستور مجلس چیزی نیست که مذاکره شود فقط چیزی که هست انتخاب کمیسیونها، آنهم میدانیم که موافق نظامنامه در خود مجلس معین نمی کنند و در خارج معین میکنند و چون در دستور مجلس کاری نداریم منتظریم که از طرف دولت لویسی تقدیم مجلس شود تا مشغول کار شوند و از طرف دولت هم تا حال چیزی بمجلس نیاورده اند این است که بکنی بیکاریم

اگر آقایان تصویب فرمایند تنفس شود و بعد آقایانیکه اعتبارنامه هاشان تصویب شده موافق قانون شروع بخدمت کردن کنند مخالفی نیست؟ (اظهاری نشد) پس فلا تنفس میشود پس از چند دقیقه شروع بقسم یاد کردن مینمایم

در اینموقع آقایان نمایندگان برای تنفس از مجلس خارج شده و پس از بیست دقیقه مجدداً جلسه تشکیل گردید

رئیس - آقایانی که اعتبارنامه هاشان تصویب شده امروز باید قسم یاد کنید

(در اینوقت آقایان مفصله ذیل بترتیب قسمنامه را بمضمون ذیل قرائت و امضاء نمودند)

صورت قسم نامه: من که در ذیل امضاء میکنم خداوند را شهادت میطلبم و بقرآن مجید قسم یاد میکنم مادام که حقوق مجلس و مصلحتان مطابق قانون اساسی محفوظ و معجزی است تکالیفی را که بمن رجوع شده است مهیا امکان با کمال راستی و درستی و جد و جهد انجام دهم و نسبت با علیحضرت شاهنشاه متبوع عادل مقوم خود صدیق و راستگو باشم و با اساس سلطنت و حقوق ملت خیانت ننمایم و هیچ منظوری نداشته باشم جز فواید و مصالح دولت و ملت ایران

(صورت اساسی آقایانیکه قسم یاد نمودند)

آقای شیخ محمد حسن نماینده گروس - آقا سید اسدالله نماینده اصفهان - سلیمان میرزا - حاج میرزا حسین خان - دکتر اسمعیل خان - وفار السلطنه - سردار سمید - صدر الممالک - عدل المملک - منتصر السلطان -

آقای شیخ معبد جواد شریعتمدار - حاج معین التجار - آقا سید امان الله - معین السلطنه - سردار منتصر - سردار متمد - حاج امام جمعه خوئی - آقا سید حسن مدرس - حاج سید اسدالله - ارباب کبیسرو (بعلاوه آقای ارباب کبیسرو نطق مرقومه ذیل را ادا نمودند)

امروز که یکی از روزهای مقدس دوره زندگانی هر يك از نمایندگان کدر اینجا حاضرند بشمار می رود که خدای یکتا را گواه میگیرند و ملت ایران بلکه تمام نوع انسان را برای افکار و اقوال و اعمال آتیه خود در خیر و صلاح مملکت معین مسازند و بنده نیز باین فیض عظمی نائل شده لازم میدانم مزید کنم موافق قسمتی که در ابتداء دوره دوم تقنینیه یاد کرده ام خداوند یکتا را بشهادت میطلبم و با کمال احترام در حضور این گلام الله مجید و به تمام مقدمات باریتمالی قسم یاد میکنم که از ابتدای دور دوم تقنینیه که سمت نمایندگی داخل این مکان شده و در یکی از همین عبارات سوگند یاد نموده ام الی این تاریخ نسبت بتکالیف مادی و مملکتی آنچه به بنده راجع بوده با کمال راستی و درستی و بدون هیچ خیانتی به ملت و مملکت بجد مقدر انجام داده ام و از خداوند مدد میطلبم که آینده را نیز مطابق وظیفه

حقیقی ایرانیت و قسمی که یاد کرده ام موافقت حاصل نمایم

آقای شیخ محمد حسن گروس - آقا شیخ معبد نجفی نظام السلطان - دکتر حسینعلی خان - مدلل الدوله آقا سید فاضل - میرزا قاسم خان - شریف الماک امیر موبد - نجفعلی میرزا - مشیرالدوله میرزا محمد صادق طباطبائی - مشار السلطنه بمهر المملک موبد اسلام - حاج سید رضانا سلام آقا میرزا محمد نجات آصف الممالک حاج عز الممالک - حاج میرزا سید علی رضا - آقا شیخ عبیدی محمد هاشم میرزا حاج شیخ فضلعلی آقا آقا سید حسین کرازی - حاج یزاحمدیخان - مرآت سلطان - حاج شیخ اسدالله و ایشان در آخر قسم نامه عبارات مندرجه ذیل را ادا نمودند از خداوند توفیق راستی و درستی میطلبم که در زمره بقولون با فوادم مالیس فی قلوبهم نباشم آقا شیخ محمد حسن نماینده خوارسار ماماد السلطنه مومن المملک

رئیس - آقایانی که ممکن بود قسم یاد کنند کردند فقط چند نفری هاب هستند از قبیل حاج آقا میر نظام و سلطان العلاء و میرزا ظاهر و دوسه نفر دیگر بعد آنها هم قسم یاد خواهند کرد غیر از این که عرض کردم کسی نیست و چنانچه آقایان تصویب نمودند باید همیشه حضور اصل حضرت همایونی شرفیاب شده و خطابه را تقدیم نمایند و موافق (۱۴۶) بایستی اعضاء این هیئت بحکم قرعه معین شوند و گمان میکنم ده نفر کافی است آقایان عده را کافی میدانند؟ (گفتند بله)

(آقایان مفصله ذیل بحکم قرعه معین شدند)

وفار السلطنه - میرزا طاهر - میرزا قاسم خان حاج امام جمعه - مشیرالدوله - سردار منصور - مشار السلطنه - منتصر السلطان - صدر الممالک - آقا سید فاضل

رئیس - جلسه را ختم میکنم و موکول میکنم بروز یکشنبه و در دستور هم چیزی نیست جز اعتبارنامه هائی که از شب رسیده یا بعد خواهد رسید در صورتیکه وقت باشد تعیین کمیسیونها

شریعتمدار - در خصوص جناب حاج آقا و شکایات وارده از شبهه بنده تناضا میکنم راپورتی را که آقای سلیمان میرزا قرائت نمودند راجع بشکایات مرتب نماینده روز یکشنبه قرائت شود و چون خود شبهه محول نموده بمجلس مقدس باید خصوصیات شکایات را تحقیق نموده و رای بدهد و تا نمایندگان محترم جزئیات آنرا اطلاع نداشته باشند نمیتوانند از روی بصیرت رای بدهند

سلیمان میرزا - خیلی کافذها است که مفصل است اگر بخواهم تمام را قرائت کنم متعنی باوضع مجلس نیست باز هم به با اکثریت مجلس است و الا عقیده بنده این است که اگر بخواهند يك يك را بخوانند وقت مجلس تلف میشود و هوش اینکه وقت مجلس را صرف اینکار کنند هر يك از آقایان بخواهند ممکن است بشبه رجوع نموده نوشتجات و دوسیه را ملاحظه نموده نظریات خود را حاضر کند

و بشکایات رسیدگی نمایند چون مقض است بکسال طول خواهند کشید زیرا هر کدام که بخواهند بآن شکایات رسیدگی کنند چون مفصل است يك ماه معطل میشوند و نتیجه اش برای یکسال دیگر خواهد بود مخبر شبهه میتواند نتیجه شکایات و شرح شکایات را و مذاکراتی که در این باب شده است مرتب کنند و بمجلس تقدیم نمایند تا اینکه تمام نمایندگان از روی آن زمینه رسیدگی کنند نه تمام دوسیه را همان اندازه که راجع بشکایات است مرتب کرده بمجلس پیشنهاد کنند تا طبع و توزیع شود و اگر نمایندگان بخواهند بشبه رجوع کنند عقیده من این است که هیچ وقت ممکن نباشد

رئیس - گمان میکنم اگر مقصود آقایان تمام نوشتجات نباشد یعنی اساس مطلب باشد آن نوشتجاتی که اصل مطلب حساب میشود و آن را بخواهند طبع و توزیع کنند مطلب صحیحی است و باید همینطور هم بشود حالا بنده بهتر آقایان است

آقای شیخ محمد حسن گروس - عرض میکنم این فتح بابی میشود در باب هر جور شکایاتی که در خصوص انتخابات بشود تقاضا کنند که شکایات و اعتبار نامه را بیاورند در مجلس و علناً خوانده شود - در شکایات چه بسا الفاظ نامناسب و رکیک باشد که گمان دیگر از تماشاچیان و غیره حق دیدن آنرا ندارند و این مخصوص است با آقایان و کلاه و کلاه مانی ندارند که هر يك بخواهند بروند بشبه هم مورد رسیدگی که ممکن است بکنند

حاج شیخ اسدالله - شکایات طهران راجع بانتهای يك مطلبی نیست که الفاظ رکیکی داشته باشد و یا يك مطلب سری نیست که معنی باشد برای اینکه مذاکراتی که راجع به صحت و سقم انتخابات میکنند باید هانی باشد و تمام ملت متعجب بشوند از جریان انتخابات هر نقطه نسبت بسوء انتخابات یا حسن انتخابات بنده عرض میکنم مانی ندارد که آن صورت شکایاتی که راجع باین انتخابات بشبه رسیده و تحقیقاتی که شبهه از بعضی اشخاص کرده خلاصه اش را بنویسند حالا باز بنده عرض میکنم باید بهمان ترتیب شکایاتی که رسیده است راجع بصحت و سقم انتخابات طبع و توزیع کنند و بدست نمایندگان بدهند بطور فهرست نه اینکه تمام شکایات را شرح بدهند و آن دوسیه مفصلی را که از نظریه رسیده است بنویسند تا اینکه نمایندگان عقیده خود را اظهار کنند و الا اگر بخواهند رجوع بشبه بکنند هیچوقت نتیجه گرفته نمیشود

شاهزاده سلیمان میرزا - اولاً باید آقای حاج شیخ اسدالله نظر داشته باشند که همانطور که یک نفر وکیل حق امتناع دارد و نفر وکیل هم همان حق را دارقد اعضاء شبهه هم وقتی که شکایات متضاد دیدند و کافذی امروز میرسد که فردا ضد آن میاید و با همان خطوه مهر تکذیب بکنند تکلیف خودشان را ندانند که در موضوع شکایات رای دهنده این بود که از رای برد با قبول امتناع کردند اما در موضوع شکایات و کافذها آن دوسیه که در روی میز دیده ام تمام محتوی است در يك يك از شکایات اگر بخواهند تمام شکایات را طبع کنند يك کتاب مفصل میشود اگر خلاصه را بخواهند ممکن است طبع شود ولی

شاهزاده سلیمان میرزا - بنده میتوانم هم پیشنهاد آقای شریعتمدار را وهم تقاضای آقای ناصر الاسلام را قبول کنم باین معنی که چهار پنج فقره شکایات را طبع و توزیع نموده و بقیه راپورتها

بقیه بنده از خلاصه آن چیزی بدست آقایان نمایندگان و يك چیزی نمیشود که آقایان اطلاع کاملی از آن پیدا کنند و اگر بطوری که آقای شریعتمدار اظهار داشتند خلاصه آنرا بنده بخواهم و بگویم فلان فلان فلان استظهارا بایست هر آوردن با فلان کت در فلان منزل فلان اتفاق افتاده این نتیجه ندارد و چیزی نمیشود که کافی باشد اگر بنده بخبر هستم در جلسه آتیه تمام شکایات و راپورت ها راپخوانم باید پشت میز خطابه ایستاده از اول تا آخر مجلس مشغول بخواندن شکایات و نوشتجات باشم با این وصف هر طور اکثریت مجلس تصویب کند هیچ مخالفی در آن نیست ولی باز هم عرض میکنم اگر مقصود خلاصه شکایات و نوشتجات باشد ممکن است ولی گمان نمیکم بتوانم از آن خلاصه چیزی استنباط کرده و اظهار رد یا قبول بکنم

شریعتمدار - آنچه شاهزاده سلیمان میرزا میفرماید گمان نمیکم راجع بر این باشد و برای اینکه آقایان نمایندگان بتوانند از روی تحقیق رسیدگی کنند و رای بفساد و صحت بدهند حالا يك ترتیبی چون خود بنده در شبهه برده ام ممکن است بفرمائید سه چهار فقره از شکایات را که بشبه رسیده و اصول شکایات است ژلانیی کرده و به آقایان نمایندگان توزیع نمایند که بتوانند از روی همان شکایات رای بدهند والا چیزی را که خودمان نمیتوانیم حضور میتوانیم رای بگیریم و گمان میکنم هیچ مانعی نداشته باشم

شاهزاده سلیمان میرزا - اگر مقصود همان چهار پنج فقره شکایاتی است که رسیده است ممکن است طبع و توزیع نمود و الا چنانچه عرض کردم قرائت تمام آن شکایات جز تصبیح وقت مجلس نتیجه دیگری ندارد

شریعتمدار - عرض بنده همان فقره شکایاتی است که راجع بانتهای آقای حاج آقا رسیده و ممکن است طبع و توزیع نمایند

ناصر الاسلام - این تقاضاییکه آقا کردند که منحصر کرده اند شکایات را بچند نوشته کورسیده است با ماضی يك عده بنده تحقیق میکنم که از خواندن آن نوشتجات ذره بر معلومات نمایندگان افزوده و کسر نمیشود و اگر مجلس مراعات حفظ نزاکت را نیکند و موکل دارد بعضی چیز ها را کشف کند بنده تقاضا میکنم آنچه راپورت از نظریه و غیره بقیه راجع بانتهای تهران رسیده در مجلس خوانده شود آنوقت مطلب بر آنها مکشوف خواهد شد و الا از این اوراق چیزی بر مضمومات آقایان افزوده نخواهد شد

رئیس - هر قدر در اینخصوص امروز مذاکره شود گمان میکنم نتیجه ندارد و پس از مذاکره منتهی به رای خواهد شد و برای اختصار عده کافی نیست و فقط سه نفر هستند خوب است فطانت کنیم بهمان ترتیب که آقای شریعتمدار تقاضا کردند و همان ۴ پنج شکایات را که ایشان تقاضا کرده اند و جزء اصول شکایات میدانند و مخبر هم قبول کرده اند طبع و توزیع کنند و الا عده کافی نیست و مذاکره در اینخصوص نتیجه ندارد

شاهزاده سلیمان میرزا - بنده میتوانم هم پیشنهاد آقای شریعتمدار را وهم تقاضای آقای ناصر الاسلام را قبول کنم باین معنی که چهار پنج فقره شکایات را طبع و توزیع نموده و بقیه راپورتها

که از نظریه و غیره رسیده در پشت میز خطابه خواهم خواند

رئیس - اگر مخالف نباشید جلسه آتیه را بروز یکشنبه موکول نمایم و دستور هم خواندن بقیه اعتبار نامه ها و اگر وقت باشد انتخاب کمیسیون ها بمجلس یکساعت از شب گذشته ختم شد

صورت مشروح مذاکرات روز يك شبهه غره شهر ربیع الاول ۱۳۲۳
مجلس دو ساعت و نیم قبل از غروب در تحت ریاست آقای مومن المملک تشکیل و صورت مجلس روز ۲۶ قرائت شد

غائبین جلسه قبل بدون اجازه: آقای حاج امام جمعه خوئی - حاج سید اسدالله فزونی - صدر الممالک

با اجازه: آقای حاج سید نصرالله - دکتر اسمعیل خان

رئیس - در صورت مجلس مخالفی نیست؟ (اظهاری نشد) معارضی نیست؟ صورت مجلس تصویب شد کاری که برای امروز مانده بود رسیدگی با اعتبارنامه آقای حاجی آقا است

شاهزاده سلیمان میرزا - قبل از شروع بخواندن دوسیه بنده میخواهم دو کلمه به عرض آقایان برسانم

بخوبی مسبق هستند که وظیفه مخبر مدافعه از رای شبهه است و چنانچه قبلاً هم خدمت آقایان در جلسه گذشته عرض کردم فقط دوسیه که موجود است خوانده خواهد شد و البته اجازه خواهند فرمود خوانده شود دوسیه های نظریه تفریبه هزار ورق است و خواندنش جز اتلاف وقت مجلس هیچ فایده ندارد چنانچه شبهه هم در راپورت خوداسی از آنها نبرده در دوسیه به چه چه در اعتبار نامه های

حاج آقا اشکالی نیست و مطابق ماده صحت جریان انتخابات و اعتبار نامه ایشان را تصدیق میکنند بعد از آنکه شبهه شروع بر رسیدگی نمود اول کافذیکه بشبه رسید کافذ محتشم اندا کرین است که آن هم طبع و توزیع شده و نزد آقایان است که محتاج بخواندن من نیست بعد از آن شبهه شروع بر رسیدگی نمود و سؤالاتی از محتشم اندا کرین نمود که در اینجا نوشته شده و در آخر هر سؤالی جواب هم نوشته شده که طبع شده و در خدمت همه آقایان هست بنده شروع میکنم بخواندن سؤالاتی که از محتشم اندا کرین در شبهه شده آن روز اول که تشریف آوردند این سؤالات را کریدیم جوابها را نوشته و صورت سؤال و جواب این است که برض آقایان برسد

صورت سؤال و جواب بمضمون ذیل قرائت شد - سؤالات از آقای محتشم اندا کرین در شبهه چهارم راجع بکافذی که در باب شکایات از انتخاب آقای حاج آقا شیرازی نوشته اند و بهر ایشان و چند نفر دیگر است و عبارت کافذ این است:

گویا این مسئله را غالب اهالی این شهر دانسته اند که در ایام انتخاب حاج آقای شیرازی در منزل جناب آقا میرزا هاشم کمیونی تشکیل داده بود باسم کمیسیون انتخابات و اشخاص بانقوذ را غالباً در آنجا حاضر نموده و بدادن پول و قسم و غیره از آنها تحصیل رای مینمودند نظر باهلانی که از

طرف وزارت جلیله داخله شده بود و سریع قانون انتخابات و آنها نیز به تطبیح و دسته بندی تحصیل شود بی اعتبار خواهد بود لذا ما امضاء کنندگان مشارالیه را وکیل قانونی خود نمایانیم و برای اثبات اظهارات خود (در مقام حاجت حاضریم) سؤال - همانطور که خدمت آقا عرض کردم در این ورقه چند چیز نوشته شده اول کمیسیون در خانه میرزا هاشم تشکیل شده و اشخاص یا نفوذی در آنجا اجتماع میکردند آیا میتوانی آن اشخاص را معین و ترتیب جلسات را بگوئی که بجه ترتیب بوده و چه اشخاصی بوده اند

جواب - اشخاص یا نفوذی که شما جاساتی داشته مصطفی خان پسر قوام الدوله
جلال الملک - مفاخر الملک - صدر الملک
هنگی آقای احتشام الاسلام - مشیرالواعظین از این قبیل (چون هر چه گفته نوشته ایم صدر الملک هلینگی بعد معلوم شد صدر الملک نبود)

سؤال - خود سرکار هم بودید جواب - بلی - سؤال چه مذاکراتی آنجا شد

جواب - چند مجلس گفته ام آنجا تشکیل دادند و از ما خواهش کردند که اشخاصی را که میشناسید و در منزل خودتان هستند با خودتان هم رای و هم عقیده کنید برای انتخابات و امتناوز از شصت نفر الی صد و پنجاه نفر میبریم در مجلس کنفرانستان نطقی که آقای حاج آقا شیرازی میفرمودند در آن مجلس که بپایند اتحاد کنید و یکی بشوید برای انتخاب و کلاه و کسانی که می شناسید تمییزشان را استقلال خواهانرا انتخاب کنید بعد از آن مجلس که ما خواستیم بیرون بپاییم بعضی کاندید ها با ما دادند گفته این کاندیدارا حاجی آقا شیرازی داده - سؤال - این صورت کاندیدارا کی می داد - جواب - بنده نمی شناسم سؤال - آیا بدان پول قسم و غیره تحصیل رای می نمودند - جواب بعد جناب حاج آقا بنده را ملاقات کردند گفتند شنبه شمس شخصی فعال کاری هستید در محله دروازه فزونی خواهش دارم یک مجلس کنفرانس تشکیل بدهید ما خیال آمدن آن مجلس داریم برای بعضی مذاکرات در منزل میرزا محمد خان کرمانی مجلس کنفرانس تشکیل دادیم که جمیع آن مجلس از هزار نفر متجاوز بود جناب حاج آقا تشریف آوردند و بعد مردمرا بزبانهای این نرم کردند و بعد قسم دادند آن کاندیدا وکیل انتخاب کنید بعد از آن که رفتند بیرون یک کاندیدی بنده دادند که اسم مبارک خودشان اول از همه نوشته شده بوده و وعده داد با ما که برای شما پولی خواهیم فرستاد هفتاد و پنج تومان بتوسط مصدق دفتر فرستادند برای خرج آن شب مجلس بعد بنده این قضیه را کشیدم گفت من دیگر باشما همراه نیستم تا آنجا همراه بودم و دیگر با شما همراه نیستم - سؤال - آن هفتاد و پنج تومان بکی برسید؟

جواب - پنج شش نفر بودیم که مخارج جزئی کرده بودند اما این پول را فرستادند آنها هم تقسیم کردند

سؤال - اسامی آن پنج شش نفر را بفرمائید

جواب - ظاهر آ آقای مصدق دفتر قدری را تقسیم کردند ما بی خودشان بردند

سؤال - صورت کاندیدائی که دادند نظرتان است که بخط کی و بجه اسم بود؟

جواب - نمیدانم خط کی بود اسامی بعضی از آنها صدر الملک یا صدر الملک و مصطفی خان و چند نفر دیگر که نظرم هست

سؤال - تمام دلیلی که برای تطبیح و دسته بندی دسته بندی دارند همین فرمایشات است؟

جواب - بلی عرض بنده همین است

سؤال - چه سندی بر صدق این مطالب دارید؟

جواب - ممکن است که سی چهل پنجاه نفر از دروازه فزونی بیآورم که شهادت بدهند

سؤال - در این کافه چند مهر است صاحبان این مهر هارا میشناسید؟

جواب - بلی میشناسم

سؤال توضیح بدهید

جواب - یکی آقا شیخ حسین مازندرانی - آقا سید ابوالقاسم نائب بمشیرالملکها ابوالقاسم العسینی سیدی است صرف ابوالقاسم العسینی دیگر سیدی است روضه خوان و سایرین را میشناسم اگر خواستید حاضرشان میکنم

سؤال - امضای فرانسه فقط کیست؟

جواب نمیدانم

سؤال - کاندیدائی که آقای حاج آقا قسم دادند که اسامیان را بنویسند اسم ایشان را نوشتند یا خیر؟

جواب - بلی چهاره نداشتند و نوشتند

سؤال - بجه طریق تعیین می کنید که اسم حاج آقارا نوشته و از کجا تفتیش کردید که اسم ایشان بود و اسم دیگری نبود؟

جواب - روزها می آمدند در بنده منزل از بنده تحقیق میکردند کسی را بنویسم و مشورت میکردند و هم رای میشدیم و می نوشتیم یکمده اشخاصی را که کاندید ایشانرا نشان میدادند که ما نوشتیم

سؤال - تمام وسایل تهدید و تطبیح و دسته بندی که در کافه نوشته شده منحصرا بهمان هفتاد و پنج تومان است که خبر داری رسیده یا خیر؟

جواب - در خارج هم مصطفی خان پسر قوام الدوله بت پولی برای حاج آقا فرستاد اجلال الملک هم پولی برای ایشان فرستاد

سؤال - مبلغ آنرا میدانید؟

جواب - خیر نمیدانم

سؤال - میدانید بتوسط کی فرستاده شد؟

جواب - بلی میدانید بتوسط کی فرستاده اند

سؤال - در صورتیکه نه مبلغ آنرا میدانید و نه میدانید بتوسط کی فرستاده شده از کجا معلوم کردید که پول داده شده؟

جواب - ثابت میکنم که گرفته اند این پولها را

سؤال - بجه ترتیب ثابت میکنید

جواب - در موقع تحقیقات بشود ثابت میکنم

سؤال - از این پول میدانید بکسی داده شده باشد؟

جواب - خیر نمیدانم

مخبر - این سؤالاتی است که یک روز از ایشان شد بعد خواستند یک استشهادهی تمام کنند و بیآورند

اظهار کنند و صورت استشهادهای همان است که بنده اش خدمت آقایان است و آنروز گویا چهارشنبه دوازدهم صفر بود

سؤال - از ایشان شد که برض میسرند

سورت سؤال و جواب معتمدان اکبرین

سؤال - در باب اظهار کتبی شما راجع بانتخاب آقای حاج آقا آباستندی دارید یا خیر؟

جواب - استشهادهی حاضر است که ملاحظه میفرمائید و اگر اجازه بدهید اهل محل برای شهادت حاضرند (استشهاده در شعبه قرائت شد)

سؤال از معتمدان اکبرین - آیا سند دیگری هم برای اثبات ادعای خود دارید یا خیر؟ اگر سند دیگری هم دارید برای عصر شنبه یا نوزدهم شهر حال سعادت بفریب بشبه حاضر و ارائه دهید

جواب - بواسطه ضیق وقت نتوانستم این استشهاده را تکمیل کنم و ممکن است تا عصر شنبه استشهاده دیگری در شعبه حاضر نمایم

بعد بناشد عصر شنبه بشبه حاضر شوند ایشان حاضر نشدند و ما فرستادیم ایشان را بخوایم استنطاق ایشان اینجا خانه پیدا کردیم بعد راجع میشود به مسئله مدیران اکبرین کافه مدیران اکبرین هم که قطع شده و در خدمت آقایان هست و محتاج بخواندن نیست ولی سؤالاتی که از ایشان برض آقایان می رسانم

(سؤال و جواب با آقای مدیران اکبرین)

سؤال از آقای مدیران اکبرین - چون شما بموجب کافه خودتان که راجع بشکایت از انتخاب آقای حاجی آقای شیرازی نوشته اند تمهید بانای شکایات خودتان ننموده اند لهذا چون وقت برای شعبه مضیق است و باید تکلیف معلوم شود شما اطلاع داده میشود که باید نهایت تا روز شنبه (۱۵) صفر آنچه راجع به تمهیدات خودتان است به شعبه اطلاع دهید

جواب در شرع ما در اثبات هر امری جز شهادت شهود و استشهادهای دیگر نیست بنده آن روز عرض کردم چند روزی بنده مهلت بدهند تا در این موضوع استشهادهای تمام کنم نوشتهجات این بنده ناتمام است یک اندازه موجود است اگر همین اندازه کفایت میکنند تقدیم میکنم و الا باشد تا روز شنبه

مدیران اکبرین - شعبه بطوریکه اظهار فرمودید لازم است استشهادهای خود را تکمیل و روز شنبه (۱۵) دو ساعت قبل از غروب بشبه تشریف بیآورید تا مذاقه بعمل آید

مخبر - و چون ادعا کرد بموجب سندات کتبی شعبه ایشانرا خواست و نهایتاً سؤالاتی از ایشان این است که قرائت میشود

(سورت سؤال و جواب مدیران اکبرین)

سؤال شعبه چهارم از مدیران اکبرین در موضوع کافه کی راجع بشکایت از انتخاب آقای حاج آقا شیرازی نوشته اند هیات کافه ایشان این است (برای اداه تکلیف خاطر آقایان را مستحضر میدارم که انتخاب جناب حاج آقای شیرازی بدسیسه و تطبیح صورت گرفته و چون این بنده در موقع جریان امور انتخابات تهران داخل بودم از سیاسی و تعلیمات ایشان اطلاعات شخصی داشته و حتی مبلغی

هم بتوسط بعضی از آقایان به صرف رساننده در صورت لزوم برای حضور در مجلس محترم و اظهار و اثبات هرایش خود حاضر)

سؤال - در باب این مطالبی که نوشته اید تفصیل چیست

جواب - هیچ چیز از برای اثبات عرائش خود بهتر از نوشته و خط خود آقای حاج آقای شیرازی چیزی نیست که خودشان مرفوم فرموده اند که وکالت و کلای تهران بدسیسه کاری و تطبیحات شده و این وکالت سبب است و این نوشته فلان بخط و مهر خودشان یهلوی جناب آقای سید حسین مشیرالواعظین موجود است مجلس مقدس از ایشان بخوایم نما ارائه بدهند راجع بکله تطبیحات که در عرضه خود عرضه داشته اند در کلوب که نزدیک خانه آقای آقا میرزا هاشم بود آقای حاج آقای شیرازی از بنده خواستند که آقایان را که در این جمع آوری کنم برای قبول کردن کاندیدائی که ایشان میبندند خدمت ایشان عرضه داشتم که از من بر نمی آید این کار بعضی معاذیر دارم که نمی توانم عرضه بدارم بجنابالی گفتند پس بشیرالواعظین بگوئید مشیرالواعظین که از بنده خواستند که آقایان را که در این جمع آوری کنم آقای مشیرالواعظین که فرمودند عرض کردم من آدمی هستم بیچاره خودتان می دانید دخل کم و خرج زیاد اینکار خرج دارد بنده قوه ندارم بفرمودند مخارج جمع آوری آقایان را آقای حاج آقا شما میسرانند بنده هم آقایان را جمع آوری کردم چهار مجلس دو مجلس در خانه آقای سید عبدالعسین ماکماله حقین تهران تقریباً خرج این دو مجلس پانزده تومان و خورده شد یک مجلس هم خانه آقای سید علی اکبر اعتقاد یک مجلس هم منزل خود حفر خرج آن دو مجلس پانزده تومان و خورده بیشتر نشد نصف این پول را بدست مبارک خودشان مرحمت فرمودند به بنده و نصف دیگر را بتوسط آقای سید احمد معروف بپاییم اگر آقایان چند دوزی بنده مهلت بدهند حاضرم که استشهادهای بخط و مهر آقایانیکه در آن مجلس حاضر بودند در مجلس مقدس شورای ملی حضور محترم آقایان و کلای عظام ارائه بدهم که هرایش این بنده صدق بوده است در کلوب که بنده میرفتم آنجا از بعضی می شنیدم که مصطفی خان پسر قوام الدوله یک اسکانس هزار تومانی داده برده خورد کرده و آورده اند چهار صد تومان ایشان داده اند می گفتند باز امیر اسدالله خان پسر سهام الدوله عرب و جمعی دیگر می گفتند که آنها هم پول دادند مگر خود آقای حاج آقای شیرازی به بنده میفرمودند که من مصطفی خان را برای کاندیدا بهتر از آقای مؤتمن الملک میدانم بجهه اینکه ایشان چندین زبان در فرنگ تحصیل کرده و خیلی در این رشته کار کرده اند

سؤال - در باب این چهار صد تومان که میفرمائید آقای مصطفی خان داده اند آیا می توانید سندی بر صحت آن بدست بیآورید که بکسی داده اند و برای چه داده اند

جواب - نمیدانم خلاف عرض کنم

سؤال - آیا اسامی آن کسانیدا ها که میگوئید آقای حاج آقا میل داشته نوشته شود میدانید یا خیر؟

جواب - مصطفی خان امیر اسدالله خان آقای صدر الملک آقای معتمد السلطنه - آقای احتشام السلطنه همهها نظرم هست

سؤال - خودشان را هم اظهار میگردند - بلی خودشانرا اصل میدانستند

سؤال - تاریخ کافه حاجی آقا که شما میگوئید دیدم قبل از اتمام انتخابات بود یا بعد

جواب - بعد از انتخابات بود و نوشته خودشان معلوم میکنم و بنده این عرضه را که مجلس مقدس عرض کرده ام در حین انتخابات میخواستیم به کلای انجمن بدیم جمعی از آقایان مانع شدند

سؤال - آقایانی که مانع شدند کی بودند - آقای آقا سید علام الدین - آقای طباطبائی

مخبر - چون مدیران اکبرین در اینجا اظهار میکنند سندهای مشیرالواعظین است شعبه مشیرالواعظین را احضار نمود و سؤالاتی از ایشان نمود که فیما عرض میشود

(سؤال از مشیرالواعظین)

مدیران اکبرین شکایتی راجع بانتخاب آقای حاج آقای شیرازی اظهار کرده بودند و مدعی اثبات شده بودند از آنچه اظهار کرده اند که کافه می ببط و مهر خود آقای حاج آقا نزد شما است که از آن کافه مطالبی مفهوم میشود آیا چنین کافه ای در نزد جنابالی هست یا خیر و اطلاعاتی در این موضوع اگر دارید اظهار نمائید

جواب اظهار جناب مدیران اکبرین راجع بموضوع نوشته چندین بی اساس نیست ولی بموجب اظهارات شفاهی شعبه محترم خود را مجبور از اظهار عقیده و شهادت میدانم

سؤال - بر حسب تقریر مدیران اکبرین این نوشته نزد جنابالی هست یا نیست

جواب - همان جواب اول را تجدید نمودند (مشیرالواعظین)

سؤال - مقصود شما از اظهارات شفاهی چیست

جواب - چون شعبه محترم در جواب سؤال من در چهار اظهار اطلاع یا عدم اجبار فرمودند که مجبور نیستند با اظهار اطلاعات خود را جواب فوق را عرض کردم

سؤال - آقای مدیران اکبرین اظهار داشته اند که آقای حاج آقا بتوسط شما اجتماع دادند که این خواستار شده اند تفصیل چیست اطلاعات خودتان را بیان فرمائید

جواب - مقدمه يك سؤال از شعبه محترمه میکنم و آن اینست که بیان فرمائید حدود و اختیارات فرق سیاسی برای جلب اکثریت پارلمانی در ممالک مشروطه تا چه قدر است آیا بگفته سیاسی که میخواهد زمام دار امور جمهور شود حق دارد که در موقع انتخابات از صندوق فرقه برای مصارف جمع آوری فرقه خرجی کند یا نه این جواب را بیان فرمائید تا اطلاعات را بگویم

جواب - بترتیب داخلی فرق سیاسی راجع بمقررات معاهده خود حزب و فرقه است ولیکن مقررات فوق مادامیکه موجب اختلال مواد نظامنامه انتخابات

معمولی حالیه نشود مضر بانتخاب منتخب نخواهد بود اما در صورتیکه موجب اختلال یکی از مواد نظامنامه بشود و قانوناً ثابت شود لابد منتخب او مردود خواهد بود من جمله از آن مواد که ما در مذاکره وجود و عدم او هستیم نسبت باین منتخب محترم بدسیسه و تطبیح است مطابق ماده ۴۷

جواب - بنا بر این جناب مدیران اکبرین موضوع تکذیب نمیکنم برای اینکه هم خود ایشان وهم جمع کثیری از سلسله جلیله ذاکرین خصوصاً اشخاصی که در آن چند مجلس حضور داشتند از اعضاء رسمی فرقه بوده و آن مجالس هم از قبیل تشکیلات فرقه ایست و ممکن است جناب مدیران مکرر نبوده اند و با مسیوق نبوده اند که این مجالس فرقه ایست بنا بر این نه جناب مدیر در اظهارات خود مقصر و نه انتخاب آقای حاجی آقا بدسیسه و تطبیح بوده است

مخبر - بعد روز شنبه آقای مدیران اکبرین آمدند و کافه ای با این دو فرقه استشهاده که ملاحظه میفرمائید که اظهار آن همان مهرهای دیگران ولی مطلب همان است که دیدم و کافه خودشان این است که قرائت میشود خاطر مبارک مردم آقایان را مستحضر میدارم از قرار اطلاعات کاملاً حاصل شد چند نفر مغرض که نیت و اعمال آنها بر احدی پوشیده نیست در صدانده کلابه با مهار جملی تهیه نموده که شاید آن وسیله در مقابل عرایض حق بنده آلت دفاعی در دست داشته باشند و ممکن است آن لایحه با مهرهای درب مسجد شاه و محلهای دیگر که برای این نوع تشبیهات موجود شده رسیده باشد لهذا فیلا لازم است که خاطر مبارک اولیای امور را متوجه باین مسئله که مسیوق باشند که باین آنتریک ها حقوق حقه ملی را که شما اولیای امور حافظ و نگهبان آن میباشید ناپستی بدسیسه و تفریق سازی پامال اغراض شخصی بشود و بعضی اطلاع عرض شد تا در موقع لزوم هم معرفی از آن اشخاص میشود (مدیران اکبرین)

مخبر - بعد از این کافه و دو طرف استشهاده که عرض شد شعبه مدیران اکبرین را احضار نموده و این سؤالات از ایشان شد

سورت سؤال و جواب از مدیران اکبرین بتاریخ ۱۶ صفر ۱۳۳۳

مدیران اکبرین حاضر شدند و نظراً استشهاده راجع بشکایت از سوء جریان انتخاب آقای حاج آقا ارائه دادند و از ایشان سؤال شد که دیگر غیر از اینها هم سندی دارند یا خیر؟

جواب - بنده شخصی هستم مسلمان تمام تکالیف زنده گانی من در تحت حکم اسلامی بجدالله شما ملت محترم هم همینطور مسلمان و مطیع مقررات اسلامی شرع انور از برای اثبات ادعای من معین فرمودند این شهودیکه در این ورقه عقاب خودشان را معین کرده اند از برای اثبات اقامه دعوی خود حاضر نمودم تا هیئت محترم این شهود را مقبول - الشهاده میداند بنده مردود الشهاده تصریحاً جواب این بنده را بفرمائید تا اگر توضیحاتی باشد عرض کنم

آقای مخیر الملک - آقای لواء الدوله - آقای آقا سید علی اکبر - اعتقاد انان اکبرین - آقای میرزا ابوالقاسم طباطبائی - حیدر خان فرانسوی دارالشورای ملی - اکبر خان پاناری و بعضی آقایان که در این ورقه ذکر کرده اند

این آقایان را بخواهید تا حضور آئینه میداند
 عرض بدارند. (مدیرالذکرین)
 جواب از شعبه - طریق انابت و توبت اینکه
 دعوی در صحت و سقم جریان انتخابات همگول بنظر
 ریاست شعبه مبذور است
مخبر - چون اصرار کردند این اشخاص را
 بشوایم بنابر این کسی که زودتر با دست رسی داشته
 حیدر خان فرشباشی مجلس بود او را خواسته و
 سؤالاتی از او کردیم که جوابهای او هم نوشته شده
 قرائت میشود
 (صورت سؤال و جواب از حیدر خان فرشباشی
 مجلس بتاريخ ۱۶ صفر ۱۳۲۳)
 سؤال- آقای مدیرالذکرین استشهادهای اینجانب
 آورده که اینطور در حاشیه نوشته شده بنده که حیدر
 خان فرشباشی هسته مسبوق هستم که آنچه پول برای
 خرج کاندیدای گرفته شد آقای سید هاشم سباز یافت
 کرد و کاندیدای آقای سید هاشم حاج آقا صدرالملك
 اجلال الملك ومصطفی خان بود و کبر خان یا مائری
 مبلغ ۲۰۰ تومان مخارج کرد برای این کاندیدای این
 عبارت که نوشته شده ومهر حیدر نام هم در آن است
 آیا این عبارت را شما نوشته اید ومهر شما است ؟
 جواب - بنی خودم خط ندارم ولی سؤالی از
 من سکرده اند من هم جواب داده ام و مهر خود
 من است

سؤال - شما هیچ میداند که آقا سید هاشم
 از کی و کجا پول گرفت جزئیات آن را می دانید
 یاخیر ؟
 جواب - آقا سید هاشم از چند نفر پول گرفت
 ابتدائی که او پول گرفت اطلاع نداشتم و الان می
 گذاشتم بگریه و بیست مارا بدنام کند بعد که میفهم
 کتاره کردیم از میر اسدالله خان گرفته از مصدق السلطنه
 از صدرالملك هزار و در دست تومان از گلوب خانه
 آقای میرزا هاشم که مؤسس آن آقای حاج آقای
 شیرازی شیرالواضحين اجلال الملك صدرالملك شیرازی
 و ذاکرین و طلاب مدرسه و غیره بودند سید هاشم
 برای خرج انتخابات گرفت مغیر این کافندی است
 که مدیرالذکرین نوشته است که نتوانسته ام حاضر
 شوم و هنر خواسته وقتی که شعبه مشغول خواندن آن
 کافند ما بود و تحقیقات میکرد خود حاج آقای
 يك کافندی نوشته اند بمحضرت رئیس و يك کافند
 دیگر هم شبیه آن بود و آورده بودند که فرستاده
 شد بشعبه یعنی بتوسط خودشان آوردند بشعبه در
 شعبه هم خیلی گفتگو شد و چون هر کس حق دارد
 از خودش دفاع میکند این کافند را بمنوان لایحه
 دفاعیه از ایشان پذیرفته و بنابر این بنده هم عنوان
 میخوانم کافندی که ایشان خدمت رئیس عرضه داشته
 این است .
 (مراسله آقای حاج آقا)

مقام متبوع ریاست مجلس شورای ملی شیدانه
 ارکانه عریضه از آقای آقا سید جواد ذاکرات که
 ارسال خدمت شد خواهشمندم که در صورت تیکه رایورت
 شعبه چهارم بصورتیکه قرار داده اند خواننده شود
 که بفرستند عقب شما ولی نفرستادند تا اینکه شنیده
 این کافند را هم در مجلس هائی بخوانند بنده صاحب
 این مکتوب را میشناسم و هر وقت بخواهند ممکن
 است حاضر شود . حاج آقا عفی عنه
 (مراسله آقا سید جواد)
 حضور محترم نمایندگان مجلس شورای ملی
 شیدانه ارکانه
 دیانت و منیت من مجبورم کرده که بعضی دسیسه
 هارا که میدانم و خود حاضر بودم با کمال اختصار
 برای بیداری آقایان اظهار نمایم تا اینکه دسیسه کارها
 قدری بحال مملکت دقت کنند و اعمال غرض کمتر
 نمایند . بعد از اتمام انتخابات طهران جناب آقای
 میرزا ابوالقاسم طباطبائی بتوسط آقای مدیرالذکرین
 بنده را خواستند بعد از تشریف خدمتشان با حضور
 آقای مدیرالذکرین فرمودند که اگر از توتنهائی
 بکنیم قبول میشود یاخیر عرض کرد آنچه فرمائید
 اطاعت میکنم فرمودند ممکن است که در خصوص
 وکالت جناب حاج آقای شیرازی چیزی بنویسید که
 بدسیسه و دسته بندی و پول دادن و کپیله شده اند و
 چند موری هم پای آن برزند و بعد مجلس یاخیر
 و يك هبا خودشان و یکدست لباس فاستونی از آقای
 اعتمادالاسلام بپند و عهد فرمودند بنده ملت را بر سید
 فرمودند چون در زمان انتخابات با انتخاب من مساعدت
 نکرده ممکن نیست بگذارم قدم در مجلس بگذارم بنده
 امروز را بسکوت گذرانم بمذاز چند روز دیگر بنده را
 احضار فرمودند و حتی گرفتیم منزل ایشان دیدم یک نفر
 دیگر از آقایان ذاکرین که هیالان چون از ایشان
 ماذون نیستیم اسم ایشان را نمیرم خدمت ایشان در

حیاط خانه نشسته بودیم در این بین آقای آقامیرزا
 صادق طباطبائی تشریف آوردند با اتفاق رفتیم داخل
 اطاق آقای آقامیرزا ابوالقاسم با آقای آقامیرزا محمد صادق
 فرمودند که آقای آقا سید جواد هم از کسانی هستند
 که در اینکار کمال همراهی را دارند ایشان از
 بنده افراد خواستند بنده بایشان عرض کردم میدانم
 اینکار کار بزرگی است اگر از برای بنده محظوری پیش
 بیاید چه خواهد شد آقای آقا میرزا محمد صادق
 فرمودند شما کافند را بعد هر اتفاقی برای شما
 بیفتد ما با تمام قوا با شما همراهی خواهیم کرد و حال
 آنکه میدانیم هیچ اتفاقی نخواهد افتاد زیرا که دولت
 و مردم از حاج آقا دل خوشی ندارند بنابر این شد
 که مسوده بنویسند که از روی آن هم ما بنویسیم
 آنروز مجلس بهمین فرار داد ختم شد بنده سبب آقای
 ناصرالذکرین قضیه را گفتم گفت که بنده آنقدر میروم
 تا آنکه از ایشان سندی بدست بیآورم شاید بیکروز
 بدر بخورم در روز دیگر مسوده را نوشته بیا شخص که در آن
 مجلس با ما بود دادند ولی بنده بود خود آن شخص از برای
 بنده نقل کردند که من تقاضای سیصد تومان پول
 حق العمل کردم و همین گفته شمارا راضی خواهیم کرد
 روز دیگر از در خانه آقای آقامیرزا ابوالقاسم عبور
 میکردم ایشان در خانه ایستاده بودند مشغول بنیائی
 بودند بنده را دعوت کردند داخل شوم در این بین
 محترم الذکرین که در محله دروازه قزوین نشسته است
 وارد شدند ولی در حضور محترم با بنده مذاکره
 فرمودند بعد محترم در خدمت ایشان ماندند بنده
 مرخص شدم اینطریق گذشت تا ایام افتتاح مجلس شد
 باز آقای مدیرالذکرین بنده را ملاقات کردند فرمودند
 آقای آقامیرزا ابوالقاسم سراغ شمارا بگیرد و معتدل است
 که بفرستند عقب شما ولی نفرستادند تا اینکه شنیده
 شد که مدیرالذکرین همان دستور هر روزه به مجلس داده اند
 بنده قطع داشتم که اینگونه دسیسهها مؤثر نخواهد
 شد با این احوال بازار در مجمع آقایان ذاکرین
 صریحاً گفتم که چون من شاهد این قضیه بوده ام
 ممکن نیست اگر بخواهند این دسیس را بفعلت
 بگذرانند سبکست بنشینم دیانت من را مجبور کرد
 باشاه اظهار خود آقایان گفتند عیالنا ساکت باشید
 اگر لازم شد و دولت خواستند اظهار کنند و مرا
 مانع شدند اکنون بمقتضای دیانت آنچه دیده ام
 شنیده ام اظهار کردم و در آخر از خدای تبارک
 و تعالی با کمال فراغت مسئلت میکنم که چشم مارا
 باز کند و قدری بسوی هاقبت دسیسه آگاه نماید و
 رحمی بقاب ما بیندازد که در این موقع مملکت ادا
 وظیفه خود کرده باشیم و از اغراض دست برداریم
 بعمدوالله الطاهرین
 حاضر ام اگر وکلای عظام بنده را بخواهند عین
 این هریضه را حضوراً عرض میکنم زیاده ایام عزت
 برقرار باد . جواد الحسینی
مخبر - این کافند که رسید باز چون اظهار
 کرده بودند که حاضرند شعبه ایشانرا احضار کند و
 نوشتهجات خودشانرا با يك دلالتی ثابت کنند این بود
 که ثانیاً از خودشان کافندی بتوسط اداره مباشرت
 بشعبه رسیده و دیگر بعد از رسیدن آن کافند محتاج
 باین نبود که شعبه ایشانرا احضار کند و آن کافند
 اینست که خواننده میشود هر دو کافند يك خط و
 يك مهر است حضور هیئت محترم نمایندگان مجلس

شورای ملی ایران شیدانه ارکانه معروض میدارم
 هریضه که بخط و مهر بنده بسجاس آمده مفاد
 اورا تماماً تکذیب میکنم زیرا بنده را مجبور کرده
 اند در نوشتن آن هریضه زیاده جسارت است
 جواد الحسینی .
مخبر - بعد يك کافند با یکروز قرآن کدر
 جوف او بود و با يك کارت باسم صدرالاسلام همدانی
 بشعبه رسیده اینست که عرض میفرساند
 (صورت کافند مدیرالذکرین)
 حضور محترم هیئت وکلای عظام دامت توفیقاته
 عرض میفرماید شب ۳ شعبه دو ساعت از شب
 گذشته جناب صدر الاسلام همدانی وکیل
 عدلیه آمد در خانه بنده حقیر روشن ندادم
 باهل خانه گفت برای کاری آمده ام که برای مدیر خیلی
 فایده دارد بمدر بگوئید فردا نهار بیاید خانه ما
 صبح زود هم نوکر را میفرستم برای جواب کارتی
 هم دادند که هیئت جوف عریضه گذاردم باهل خانه
 گفتم اگر فردا نوکر ایشان بیاید بگوئید نیایم
 شما نهار تشریف بیآورید در بنده منزل وقت نهار
 صدرالاسلام و جناب آقا سید محمد باقر و جناب
 آقا سید عینی طالقانی معلم ظل السلطنه آمدند
 منزل بنده بعدم جناب محترم الذکرین آمد نهار
 نان و آبگوشت و پنیر و سبزی با ترشی صرف شد
 نریاک گل کرد آقایان آغاز سخن کردند که شما
 جوانمرد و آدم کاری هستید از شما خواهش میکنم
 که با جناب حاج آقای شیرازی همراهی کنید
 ایشان رفیق شما چنین و چنان خواهند کرد گفتم
 چه همراهی از من بخواهید گفتند از شما خواهش
 داریم که بمجلس مقدس بنویسید که مرا تحریک
 کرده اند گفتم بنویسم که مرا تحریک کرده گفتند
 بنویس آقای آقا میرزا حسن و آقای طباطبائی
 و بهمانها بنده قبول نکردم گفتند خواهش داریم
 اجازه بدهید آقا سید محمد برود منزل حاج آقا
 و ایشان را بیآورد منزل صدرالاسلام شما هم بیایید
 بایشان صفا صحبتی هر چه بخواهید ایشان میدهند
 حقیر را جبراً راضی کردند بنده هم از برای کشف
 مطالب رفتم جناب حاج آقا و آقا سید محمد قبل
 از ماها بمنزل صدرالاسلام رسیده بودند دمی که ما
 وارد شدیم حاج آقا قلیان میکشیدند بعد از دست
 دادن و تمارف و کله بسیار و بعضی حرفها که باید
 حضور خود ایشان و بودن وکلای محترم عرضه
 بسازم فرمودند اگر این مطالب را که میگویم به
 مجلس بنویسی هر چه بخواهی میدهم به بنده آقا
 شیخ عبدالعزیز وکیل چه همراهی دارم با اینکه چند
 شب قبل آقای مدرس مرا منع از همراهی او کرد
 قبول نکردم گفتم تا جان دارم با او همراهی میکنم
 توهم دست از روضه خوانی بردار در حقت چنین
 و چنان خواهم کرد عرض سکرم چه بنویسم
 فرمودند بنویس آقا میرزا حسن طباطبائی و بهمانها
 مرا محرک شدند آنتریک از آنها است صدرالاسلام
 فرمودند هر چه بخواهید من از مال خودم بشما می
 دهم تا مبلغ هزار تومان اسکس به بنده دادند
 که بنده بنویسم که محرک من این آقایان محترم
 بودند قبول نکردم بعد فرمودند یازده نفر از علماء
 در مجلس هم قسم هستند که اگر من وکیل نشوم
 قدم بمجلس نگذارند دیگر اینکه اصناف را بدنام کمال

خودتان عمل خواهید فرمود - زیاده ایام افاضت و
 شوکت مستقر و برقرار باینده باد دارالشورای ملی
 امر کرم الله العالی مطاع ابوالقاسم الحسینی
رئیس - الان دو فقره کافند رسید یکی از
 آقای طباطبائی که نطق خودشان را نسبت باین
 کافندی قرائت شد نوشته اند که قرائت میشود يك
 کافند دیگری آقای شریعتمدار داده اند ولی چون
 توسط خود ایشان است گمان میکنم در موقع باید
 خودشان بخوانند و (کافند آقای طباطبائی بمضمون
 ذیل قرائت شد) در مقابل نسبتی که بدست آریز
 مشروحه آقا سید جواد مداح به بنده داده شده با
 وجود این که این نسبت از طرف خود مشار الیه
 بر حسب مشروحه دیگری تکذیب شده و آقا سید
 جواد اعتراف کرده که تمام مندرجات مشروحه سابقه
 بی اصل و اساس و مبنی بر اجبار بوده است بنابر
 معض مزید توضیح در مقام عرض بچند سطر بر آمده
 و برای آنکه از حذر ارتکاب خارج نشده اظهارات خود را
 معدوم و مقام مجلس را محافظه کرده باین مختصر اکتفا
 واز بیانات شفاهی کمسکن است از حد اختیار اختصار
 خارج شود صرف نظر کنیم - در ضمن مشروحه
 آقا سید جواد که آقای حاج آقا بشعبه شرحی که
 خودشان نوشته اند بشعبه ۴ تقدیم داشته اند و خود
 اجتمائی را که بنده هم از اعضاء آن اجتماع بوده ام
 ادعا کرده و میگوید که اجتماع مذکور بر چند صحت
 انتخاب آقای حاج آقا بر تریب وسایل میداده اند
 و علاوه بر اینکه از عبارت مشروحه واضحاً معلوم
 است که کلمه بکنه باملاه شخص دیگری نوشته شده
 و آقا سید جواد صاحب این خط نمی تواند صاحب
 چنین املائی باشد خود حاج آقا هم صحت مندرجات
 آنرا در شعبه دفاع و تأیید کرده اند و اگر چه باین
 مقدمات و با وجود تکذیب آقا سید جواد احتیاجی
 بتکذیب از طرف بنده - مهذا بنابر وظیفه شخصی
 این بنده صحت این مدعی را تکذیب کرده و معض
 مزید توضیح دو فقره ذیل را علاوه میکنم -
 اولاً اشخاصی که در ضمن این مشروحه نام برده شده اند
 بهیچوجه باینده سابقه و رابطه و مراد نداشته و
 هیچگونه علاقه و اتصالی ندارند و هیچ مجلس یا آنها
 حاضر نشده و هیچگونه تعلیماتی برضد یا موافقت
 انتخاب آقای حاج آقا یا شخص دیگری با آنها
 نداده ام حتی باشخص آقا سید جواد هم سابقه یا لاحق
 نداشته و ندارم - ثانیاً حضرت مستطاب آقای آقا
 میرزا ابوالقاسم اخوی بنده که بنا بر مندرجات مشروحه
 آقا سید جواد این اجتماع در خانه ایشان بوده بهیچ
 مناسبات و روابط نداشته و چنانکه اغلب مردم میدانند
 حضرت ایشان در موقع انتخابات از موافقین صمیمی آقای
 حاج آقا بوده و برای پیشرفت کار انتخاب ایشان
 باین محاسن و اهتمام می فرموده اند و حتی بمناسبت
 اینکه آقای حاج آقا نسبت ببنده اظہار نمی
 فرمودند ایشان هم از بنده ناراضی بودند بنابر این
 مقدمات که مشهود نظر اغلب آقایان نمایندگان و
 عامه مظهرین مردم است کذب و بی اساس این
 ادعا واضح و میرهن خواهد بود - راجع بشخص
 آقای حاج آقا هم که مسبب و مؤسس این تهمت
 هستند بهیچوجه عرضی نکرده و هر چند ایشان

برای اصلاح از خود باهت ترتیب نسبت‌های مربوط و عاری از تناسب اخلاقی بیند بشوند بنده مقابله و مبارزه بمنزل نکرده و کشف حقایق را با اطلاع آقایان نمایندگان و امام مردم که از تاریخ زندگانی و سابقه اخلاقی و رفتار بنده و ایشان هر دو مستحضرند و امیدگدارم - محمدصادق طباطبائی

کافذ میرزا ابوالحسن خان توسط شریعتدار بمضون ذیل قرائت شد:

توسط حضرت حجة الاسلام آقای حاج امام جمعه و آقای مؤتمن الملک و آقایان مدرس حاج سید اسماعیل قزوینی شریعتدار مشیر الدوله حاج شیخ حسین یزدی حاج سید نصرالله مقام مقدس مجلس شورای ملی شهبانگه ارکانه - این مسئله مسلم است اظهارات بنده محققاً مخالف میل بعضی از آقایان و کلاء و غیره است و واضح است برای این اظهارات در ضدیت و انهدام من نهایت کوشش را خواهد نمود با ابتغال در این موقع باریک شرفی بنظر حق شناسی انهدام خود را نام نیک تاریخی شرف ابدی قلمی میدانم و از اظهارات خود هیچ غرضی جز ادای وظیفه انسانیت ندارم با سابقه کدورت و ضدیت بنده با آقای حاج آقا و با خصومت و ضدیت ایشان نسبت بنده که شرح آن مضمون و غالب از آقایان این شهر مستحضرند بقول آقایان معرکین مقتضی است که اعمال افراطی شخصه را در این موقع وسیله تحصیل مقاصد فاسده جمعی از مقدسین قرار ندهیم از نقطه نظر شرف دوستی چون آقای حاج آقا ممدین است و وطن فروش نیست و خدمات نمایان بوطن ما نموده و از اغلب نمایندگان زیادتر قابل استفاده عمومی و مملکتی هستند لذا از نقطه نظر نوعی افراطی شخصی را گذار گذارده با استیصال فوق العاده کنونی از مبلغ قابل چشم پوشیده و چون دیگران بی شرفی تن در نداده و مطابق دستور العمل معرکین قلماً و قلماً اقدامی نکرده و بواسطه رضای یکدسته از مضرین سعوا خلق را بر خود روا نداشته بدینول آیه شریفه ان احسنتم احسنتم لا نسفکم حقیقت واقعه را عرض میکنم

مجاوزه از دوسال شوروز بنظر موفقیته مشغول باره خدمات حزبی بودم علاوه بر ریاست اداره دفتر قریه انتخابات شده چند نفر از آقایان حزبی بواسطه توقعاتیکه اقدام و انجام آن مخالف رویه حیثیت حاج آقا بود با حاج آقا باطناً ضدیت پیدا کردند و برای سبب توجه ملی و حزبی از آقای حاج آقا کسبونها تشکیل و شاید از بنده هم باره تقاضاها برای نبل بمقصود مینمودند موقعیکه از طرف دولت اعلان انتخاب شد و بالاخره بمناسبت عدم صلاحیت بعهده تاخیر افتاد در آن موقع هموم افراد حزب با استنشاقی ۰۰۰۰ داهی و کالت داشتند و بصورت موهوم اکثریت را متوجه بخود میدانستند و عموماً از قرار معلوم متوقع بودند که اسمی آنها از طرف حاج آقا جزء کاندیدای حزبی بشود و شاید هم منتظر که آقای حاج آقا اوقات خود را بمعرفی آنان بملت برای و کالت صرف کند عدم مساعدت حاج آقا راجع بمعرفی آقایان برای و کالت از نقطه نظر عدم قابلیت یا مطالب خارجی تولید خصومت بزرگتری کرد تا این که بطبیعت مذاکرات انتخابات از میان رفت بنده هم بیجهت متمدد که باز شرح آن مطول و خارج از

موضوع است گزاره گرفتیم مجدداً از طرف هیئت معترم دولت اعلان انتخاب شد همان اشخاصی که دافیه و کالت داشتند آتش حرارتشان مشتعل و بنده را نیز آبی آسوده نیک نگذاردند و فسهابا حضور فرآن مجید راجع بمساعدت آیته که اگر اشتغال نساید کرسیها را یاد مینمودند و شاید این اظهار را هم مینمودند که در پرداخت مخارج راجع بسو فقره (یکی تبه رای) (یکی سبب توجه هموم از حاجی آقا بطور نقد حاضریم بالاخره بطوری که رفقای حزبی برای بنده حکایت مینمودند عاقبت بواسطه توقعات بی رویه آقایان برای اشتغال کرسی و کالت کار بجائی کشید که تا ختم انتخابات آقای حاج آقا شخصاً گزاره جوئی کرده و در کف فرانس های دلی فرقه اعلان کاندید رسمی نداشتن فرقه را نموده و انتخابات را بوجدان یک و عقاید افراد حزب را گذار نمودند و در موقعی که انتخابات خانه بافت و اعلان اسامی نمایندگان معترم شد چون موافق میل آقایان نبود و خود را معروم دیدند از اشتغال کرسیها باین نظر از خصومت دیرینه آقایان با حاج آقا تولید یک مولودی شد که آن مولود بتدریج بدست خارجی و داخلی نو نموده تا رشته را با بنجا کشانیده اند که بر همه مشکوف است علاوه بر این در چه هم استکفا نموده بازم بواسطه مختلفه این و آنرا معرک شده و میشوند چنانکه شب جمعه برای تعقیب مطلب منزل یک نفر از آقایان معترم طباطبائی ها رفتیم پس از مذاکرات زیاد که اسکناس بیست و پنج تومانی مقابل روی من گذاردند و فرمودند تا بسصد تومان باقسط به شاداده میشود بشرط یاد نمودن قسم برای اطمینان و مساعدت در انجام مقصود و تهیه مدارک استنادی برای تنظیم مقصود و سؤال نمودن آن از این اقدامات موافق بمقصود که رد و کالت حاج آقا است خواهید شد یا نه جواب دادند بلی بطور قطع چنان داخل در انجام مقصود شده ایم که موفقیته قطعی است و غرض از مزاحمت شما تنظیم مقدمات مقصود است چون برداشتن وجه موقوف بیاد نمودن قسم و یارده شرایط دیگر بود لذا صرف نظر نموده بیهانه تهیه اسناد و مدارکی برای انجام مطلب از مجلس بیرون آمدم مجدداً کفندی همان شخص معترم فرمودند باشند که برای تنظیم مذاکرات سابقه در موقع مین حضور بهرسانم که عین کافذ را حضور مبارک ریاست مجلس تقدیم نمودم مطلب دوم یکی از آقایان ذاکرین نیز در کوچه و بازار در حین ملاقات تقاضای مساعدت و همراهی بر علیه حاج آقا می نمودند مطلب سوم آقای مدیرالذاکرین در چندین روز قبل در تحت زمر ملاقات و مذاکراتی شد شب را بمنزل بنده تشریف آورده پس از صرف نریاک و ۰۰۰ دیگر مذاکراتی مینی بر جلب بنده که بطوری که دستور از دیگران داشته نمود نتیجه اقدام خود را سؤال کردم فسهای مقلطه یاد نمودند که آنچه در این موضوع وجه داده میشود از این بیمه با بنده تقصیر نمایند حتی مذاکره تا به اینجا کشید که از وجوه اخذ شده هم باید بمن سهم بدهید بسواً قبول نمیکردند عاقبت حاضر شدند سکه مرا رضای نمایند به علاوه اطمینان مساعدتهای فوق التصور از طرف بکنفر

از کرسی نشینان مجلس و آقای میرزا محسن بنده دادند بنده برای اینکه سند کتبی از ایشان بدست بیارم دامنه مذاکره را طول نموده و در آن شب موقوف بمقصود نشدم و بنای ملاقات و تنظیم مذاکره بجلسه دیگر افتاد فردای آن شب حسب الدعوت آقای مدیرالذاکرین بمنزل ایشان رفتم پس از مذاکرات زیاد بنده اظهار نمودم که باین وجه ناقابل و قولهای لفظی جناب عالی از طرف آقایان طباطبائی و آقای آقا میرزا محسن و غیره بچنین امر خطر ناکی بی وجدانانه داخل نخواهم شد بالاخره حاضر شدند با یاد کردن قسم بقرآن مجید و سپردن سند کتبی از طرف آقایان با اجرائی مشروط شب بنده را اذعان و اطمینان دهند در ضمن که بنا بود قرآن از اطلاق دیگر بیاروند و مشغول قسم و نوشتن سند بشوند یکمرتبه یکی از آقایان و کلاء عدله باشخص دیگری وارد اطلاق شدند و مذاکرات ناتمام و بنده موقوف بدست آوردن سند از ایشان نشدم از قرار معلوم مجدداً هم به بنده منزل آمده بودند و بنده نبودم ...

اگر چه در وقبول آقای حاج آقا با آن احساساتی که در افکار عامه بواسطه مذاکرات این چندروزه دست بندی ها تولید شده بحال شخص من ابدأ فرقی ندارد ولی با یک ضمیری ساده و وجدانی یک ناچار از ذکر بعضی معلومات و مشهودات اخیره بودم تا در پیشگاه الهی مشغول بوده و ادای وظیفه انسانیت و حق پرستی خود را در مقابل جوی گیری از دست بندی های که امروزه با اوضاع سیاسی دین جز خبیات بمملکت چیزی نیست نموده باشم شمه از این مطالب را حضوراً در موقع جریان دسیسه و حضرت اشرف آقای مؤتمن الملک رئیس مجلس عرض نموده ام و از حضرت ایشان مستدعیم که این عرض را در مجلس علنی امر بقرائت فرمایند تا به فرضتان از دسائس مضرین مطلع شوند (ابوالحسن)

رئیس - راجع باین مطلب عرض میکنم که در چند روز قبل در هیئت رئیسه بودم گفتند جوانی هست اسم او میرزا ابوالحسن خان میخواهد شماره ملاقات کند گفتیم بیاید بعد از اینکه آمد اظهاراتی که کرد مجله این بوده که مرا منزل شخصی خواسته (اینجا در کافذ خودش نوشته است طباطبائیها) و مطلب او مهم بود و همچه می رساند که آقای میرزا معتمد صادق طباطبائی هم بوده اند از او پرسیدم آقای طباطبائی هم تشریف داشتند گفت خیر گفتیم مقصود از رفتن آنجا چه بود و بشما چه تکلیف کردند گفت بمن تکلیف کردند که بشما وجهی میدهیم که بگویند حاج آقا بولی بتوسط من گرفته برای انتخابات بنده از او پرسیدم شما چه جواب دادی آن شخص جواب داد که من با آنها گفتیم نمایانگی غالب خواهد بود و کی مغلوب از این جهت نمیتوانم این کار را بکنم بنده گفتیم خوب است این مذاکراتی که با من کردید بروید در شمه بکنید ولی چون در بسو صحبت خیلی اصرار داشتند که این مسئله مکتوم بماند بنده گفتیم چون این مسئله مذاکره شده ممکن نیست مکتوم بماند خوبست شما بروید در شمه هر چه میدانید اظهار کنید ولی منحنناً اظهار میگردند که من با حاج آقا به هتم زیرا که سابقاً میخواهستند مرا بریاست کابینه فلان ایالت بفرستند ایشان مانع شدند با وجود اینکه با ایشان بدستم چون ایشان را

آدم متدبیری میدانم این بود که آمدم بشما اظهار نمودم بیکروز گذشت گویا روز پنجشنبه بود در موقغ نفس کفندی از ایشان رسید درلف آنکافذ کافذ دیگری بود و همچه وانمود کرده بود که میخواسته است بشمه برود و من مانع شدم آن کافذ که رسید بنده فوراً باو کفندی نوشتم و دادم بردند که روز سه شنبه ۳ ساعت بزوب مانده بیاتید در شمه و هر قسم اظهارات دارید بشمه بنمائید پس از اینکه کافذ را دادم بردند بمنزل ایشان ایشان دیگر دیده نشدند چون در کافذ خودشان اشاره باظهارات بنده کردند این بود معجز شدم تمام صحبتها یکیکه در میان این شخص و بنده شده است بهر آقایان برسانم

حاج شیخ اسدالله - فیلا از آقایان معبرین حراید خواهش میکنم ۰۰۰۰

رئیس - طرف شما آقایان و کلاء مستند بکفرین حراید چکار دارید

حاج شیخ اسدالله - چون نسبت به بنده در روزنامه چیزی نوشته بودند میخواستم آنها را بیک مطلبی یاد آورشوم بهر حال یکی از اشخاصی که در جنبه قیل تقاضا کرده که این راپورتها باین شرح در مجلس قرائت شود بنده بودم ولی خیلی متاسفم و افسوس میخورم که چرا این تقاضا را کردم زیرا تصور میکردم مراد شکایات یک شکایاتی است ساده و جوابهایی که باین شکایات داده شده یک جوابهای ساده است و این شرحی که امروز خوانده شد حس میکنم یک بارزه در میان این کافذ ها و آن اشخاصی که داخل در این کار بوده هست از این جهت از آن تقاضای خود خیلی پشیمانم و افسوس میخورم که آن تقاضا را کردم بنده در این راپورت شمه بنظر دارم یکی راجع بشمه است یکی راجع بشکایاتی است که بشمه رسیده اما آنچه راجع بشمه است آن روز هم عرض کردم که یک شمه دوازده نفری که برای رسیدگی باعتبار نامه و کلاء تشکیل می شود وظیفه این شمه چیست که امروز باین محظورات بقتیم وظیفه این شمه این است که باعتبار نامه های نمایندگان رسیدگی نموده و شکایات وارده را هم در تحت نظر بیارود و بالاخره یک رائی اتخاذ کنند آن روز حضرت و الا شاهزاده سلیمان میرزا فرمودند که نمایندگان حقی دارند در هر موقعی امتناع کنند اگر چه اساساً این مطلب را تصدیق دارم یک نفر نمایند مینواند بعد از آنکه در یک معطلی رسیدگی و دقت کرد در یک موضوعی بعد از اینکه آن مطلب برار کشف نشد امتناع نماید اما یک شمه دوازده نفری گمان نمیکند این حق را داشته باشد وظیفه آن شمه این است که ولو یک نفر آنها هم باشد اظهار عقیده کنند زیرا اگر بشواهم این حق را از برای تمام و کلاء ثابت بدائیم ببینیم نتیجه چه می شود این از قضایای فرضیه است اگر این مطلب را در نظر دقت بگیریم می بینیم ممکن است یک مجلس از جلساتی که داریم در باب یک معطلی کلیتاً امتناع کنند

آیا حق دارند امتناع کنند خیر حق ندارند امتناع فقط در یک مورد است و راجع بیک نفر است نه یک مجلس یا یک شمه ۱۲ نفری بمقیده بنده در یک مطلبی نمی تواند امتناع کند و هیچ اظهار عقیده نکنند اگر شمه اظهار عقیده کرده بود ما باین

محظورات نمایانیم بهر حال شمه اظهار عقیده نکرد و راپورتها قرائت شد ماده شکایات که چند است و برای اینکه در این شکایات که صورتش را شاهزاده سلیمان میرزا خوانده اند مطلب بهتر حل شده باشد یکی از مواد شکایات این است که مینویسند یکی دسیسه یکی تطويع غیر از این دو فقره دیگر چیزی نیست اگر نظر آقایان باشد راجع بسایر انتخابات یعنی نسبت بانتخاب اقلیاز متخین این شکایات بود اما لفظ دسیسه یک لفظی است بهم و معلوم نیست چیست اگر مراد ترغیب باشد تشویق باشد مثل اینکه تمام احزاب سیاسی در تمام دنیا اجتهادات میکنند مردم را تشویق و ترغیب مینمایند چنانچه در طهران هم در موقع انتخابات معمول بود اگر مراد از دسیسه این باشد مانع از صحت جریان انتخابات نیست زیرا اگر یک نفر بخواند کسی را که بقیه خودش خوب است برای جمعی معرفی کند چه بکنند غیر از این راهی دارد که جمعی را بمنزل خودش دعوت کند و در آن مجلس از آنها خواهش کنند که فلان آدم را انتخاب کنید مثل اینکه در تمام دنیا معمول است همه احزاب هم کردند اگر مقصود از دسیسه این است بنده عرض می کنم خیلی خوب است و موجب صحت انتخاب است اگر غیر از این است بنده دیگر از این لفظ چیزی نمی فهمم اما راجع بتطويع اینجا عرضی نوشته اند که اورا هم باید بکسانی که شکایت کرده اند شرح بدهند در خصوص تطويع شرحی نوشته اند که از مذاکرات و سؤالاتی که از مدیرالذاکرین با مشیرالواظین یا مستخدم الذاکرین و غیره شده آنچه که بنده از مذاکرات این اشخاص فهمیده ام این است ادها کرده اند که یک یولی حاج آقا با اشخاص دیگر در موقع انتخابات ابدادند مثل آنکه تصریح میکنند که خرج مهمانی کردیم و جمعی را دعوت کردیم و یولی به مصارف احتیاجات رسید بنده عرض میکنم این خیلی خوب است و بهتر یولی که در مملکت مشروطه خرج میشود همین پول است اگر چه این هم ادعاست معلوم نیست واقعتاً داشته باشد یا نداشته باشد اما مدعی همچه میگوید که فلان مبلغ را بفلان سبب برای خرج انتخابات داده اند برای خاطر آنکه مردم را حاضر کند معلوم است در موقع اجتهادات در هر موقع و هر اجتماع که در هر محل بشود البته خرج دارد فلان میخواند جای میخواند بهر حال مدعی میگوید یک یولی بمن دادند و من خرج مهمانی کردم یا یک یولی بفلان سید دادند و برای بشارت کاندیدا خرج کرد اگر این است بنده عرض میکنم اینگونه مخارج همه جا معمول است بعضی آقایان در موقع انتخابات طهران در طهران بودند و بسوق هستند که اجتهادات خیلی بود و منحصر بکوپ خانه آقا میرزا هاشم نبود بلکه اجتهادات از احزاب مختلفه و غیر احزاب همه جا بودند اگر بنا باشد این اجتهادات را مضر بدانیم و بگوئیم اینها از برای انتخابات مضر است باید تمام انتخابات تهران را باطل بدانیم معلوم است در این طرز اجتهادات کاندیدا مینمیکند و پول هم خرج میکنند و باید هم خرج بکنند این آقایان هیچ نکته اند این پولها قیر از این شکل مصرف شده باشد و در ضمن استنطاقشان هیچ چیزی کشف شده که فلان پول را بفلان آدم دادیم که تو یک رای بده یا آنکه هزار تومان خرج

کرده ایم از برای خریدن یک عده آرا و آقایانیکه در طهران بودند و نظارت بچریان انتخابات داشته بلکه بعضی هم در انجمن نظار بودند این اجتهادات را میدیدند میدانند تمام احزاب هم پول خرج کردند اگر هم هر آینه ممکن بود کسی بواسطه تطويع انتخاب شود حاج آقا نبود بلکه خلیها بودند و خیلی پولها هم خرج کردند که انتخاب شوند بنده عرض میکنم این انتخابی که در طهران شده من اولهالی آخره صبیح و از روی یک ترتیب صبیح و قانونی جریان داشته و خانه پیدا کرده و این نسبتها یکک بهیچای آقا میدهند در دادن پول بنده بهتر یولی را که برای مصارف غیره داده میشود همین پول را میدانم و مقیده ام اینست که هیچ مانعی ندارد یعنی ضرری بقسمت انتخابات کسی نمی زند این عقیده شخصی بنده است دیگر موقوف بنظر مجلس است

شاهزاده سلیمان میرزا - فرمایشات آقای حاج شیخ اسدالله بدو قسمت منقسم میشود یکی راجع باصل انتخابات یکی راجع برای شمه آنچه راجع بانتخابات است بنده داخل در آن نمیشوم زیرا شمه داخل در رای نشده است که بنده مدافعه کنم فقط اظهاراتی که فرمودند راجع بشمه بود و اشکالاتی که بشمه وارد آوردند بعضی رفع اشکالات ایشان عرض میکنم اولاد راپورت شمه اظهارات تأسف فرمودند و باید در نظر داشته باشند که در جلسه قبل خیلی اظهارات فرمودند و بنده با ایشان عرض کردم که جزء اظهار تأسف از برای ایشان چیز دیگری نخواهد بود در صورتیکه خود آقا و چند نفر از آقایان این تقاضا را کرده بودند در صورتیکه بنده بنام شمه بهر آقایان رساندم که در آنجا حاضر است می آیند بخوانند حقیقه جای تأسف شمه پیش بینی کرده بود و بپذیرفتند راجع باینکه فرمودند بکنفر می توانند امتناع کنند و چند نفر نمی توانند و دلیلی که برای این فرمایش عجب خودشان اقامه فرمودند این بود که بطور میشود دفتر ریاست نرد در مجلس امتناع کنند خیلی عجیباست در دو موق قبل خودشان در مجلس بودند و میدیدند که بسا رایها داده میشد و بهمین جهت که منتعین زیادتر بودند آن مسئله بلا تکلیف میانند پس هر کار را که بکنفر میتواند بکنند دفتر هم می توانند بکنند و یک شمه ۱۲ نفری هم که از کلاء انتخابات بشود همان حق را در این دسیسه که از برای آقایان خوانده شد بلا حظه اینکه تقریباً دوسه هزار در جوف آن است اگر بشواهم اینها را بخوانیم بیشتر باعث تأسف آقایان خواهد شد هم وقت مجلس را خواهد گرفت و هم اسباب اشکال خواهد شد و بلا حظه همین کافذها که دینند شمه نتوانست یک نظریات ثابتی اتخاذ کند و شاید چند نفری هم در شمه بودند که عقیده ثابتی داشتند خوب بود باید راجع بخودشان است پس بنا بر این گمان میکنم شمه (۴) بهیچوجه قصوری از مقررات خود نکرده و خواهش میکنم که بعد از این در موضوع انتخابات صحبت بکنند و در موضوع شمه صحبت نمایند زیرا که شمه اظهار رای نکرده

آقای مدرس - راجع باین نوشتجاتی که خوانده شد عرضی ندارم زیرا که بر تمام و کلاء و حاضرین و تماشاچیان معلوم است جرح و تعدیلی نسبت باین ندارد لیکن عرض میکنم که خیلی مجلس مقدس باید ملاحظه بکنند که این زحمانی که کشیده

شده برای انتقاد يك همچو مجلس این زحمت را بهتر نداده باشند از اول تشکیل و افتتاح مجلس احساسات همچو بشنايند که روز بروز ما بدست خودمان قوای خودمان را می‌گهیم و بنده بکنفر که شخص خودم را حامی مشروطه میدانم عرض میکنم که زیاده بر این قوای خودمان را نکاهیم اگر این مسئله محل نظر است یا از روی قرض یا از روی مرض ختم بکنیم يك نفر و کيل را رد کردن یا قبول کردن اهمیتی ندارد ولی خیلی ضرر اساسی دارد

آقای میرزا محمدصادق طباطبائی - بنده میخواستم عرض کنم که با آقا میرزا ابوالحسن خان بهیچ وجه سابقه نداشتم فقط بنده برادرش را میشناختم و با بنده مراد داشت آنهم سه چهار سال قبل و بنده چنانچه آقای رئیس فرمودند از آنچه نوشته بهیچوجه اطلاعی ندارم و اینکه در ضمن کافذ اسم از کلوپ فرقه برده معلوم است که مقصود بنده و رفقای بنده نبوده منوط بخود آقای حاج آقا و آن دسته است

و این آقا میرزا ابوالحسن خان که اظهار همه ارتباط با آقای حاج آقا کرده بودند ایشان تا چند روز قبل از این که يك کلوپی داشتند دفتر دار آن دسته بودند و رابطه کامل داشته و دارند و با بنده هیچ رابطه ندارند جز اینکه در کوفچه گاهی ایشان را دیده سلام و عيبک میکردند

رئیس - در صحبتی هم که با بنده داشت همین طور بود که عرض کردم - آقای محمد هاشم میرزا با راپورت مخالفید

مطلب راضی باشند باید تعقیب کرد تا حقیقت امر معلوم شود

رئیس - آقای حاج شیخ محمد حسن بنا اعتبارنامه آقای حاج آقا مخالفید ؟

حاج شیخ محمدحسن - آقای حاج شیخ اسدالله فرمودند آنچه در استشهاده ذکر شده دارای این معنی است که ممکن است ترغیب و تحریض باشد و ممکن است تهدید و تطمیع باشد و يك خروجی را میکنند برای يك مهمانی وقیره گاه میشود برای تحریض و تشویق باشد و گاه میشود برای تطمیع باشد اگر اینطور است و بعضی چیزهایی داریم که فوجبنین است بعضی فقراتهم هست که دلالت بر تطمیع میکند و میشنايند که در این انتخاب دسیسه شده است آن مؤید این میشود که تطمیع را دوربر داشته ولی این حقیر داخل در حزب نبوده و اگر میگویند نفهمیده جای دیگر دارد که جهت تطمیع را ذکر میکنند و میگویند پس از اشخاص اظهار کرده که در عباس آباد در فلان مجمع وعده شغل و کار بین دادند مقصود عرضم این است که از این فقرات بالبراهه معلوم واضح و مشخص است که این انتخاب از روی تطمیع بوده است و آقای آقا سیدحسن مدرس که فرمودند مذاکره در اینخصوص باعث کاهیدن قوای مجلس است بنده عکس این را بنظر گرفته ام جایی تمجید و تقدیس داود همچو مجلس که اسباب امیدواری و آسایش مملکت است همینطور معاک اعضای خودش است و فی الحقیقه اعضای خودش را بمحک می‌آورد

حاج شیخ اسدالله - بلی اگر شکایات راجعه بانتخابات و رسیدگی بشکایات از يك نظر سادگی باشد همینطور است در واقع نظر مجلس بصحت انتخابات و جرح و تعدیل کردن آن بهتر عملی است که در ابتدا افتتاحش باید نمایش دهم ولی بنده متأسفم که می بینم در بعضی انتخابات چندین صد شکایت میرسد و دوسه شکایاتش شاید دویست و هفتاد شکایت داشته باشد تمامش راجع بهتهدید و تطمیع با دلالت در آن قطع نظر میکنیم و میگوئیم این مطلب از کجا معلوم است و ما از کجا بفهمیم آن وقت در يك موضوعی بکنفر می آید و اظهار مطلبی میکند بگناه شمه معضیل میشود و مجلس ملی را معطل میکند بلی اگر از ابتداء مجلس راجع به انتخابات همین نظر را منوط میداشتند هیچ ایرادی نبود راجع بانتخاب حاج آقا ما بعد از آنکه چهار صد نفر یا آنقدر در طهران دوام میخوانند و بکنفر میگویند که نظم و مرض شماچه چیز است دیگر مجلس شورای ملی نباید يك جلسه اش را صرف این کار بکند و شمه یکماه خودش را معطل کند و آخر انتخاب رای نکنند بنده همان مطلبی را که عرض کردم باز عرض میکنم که از نقطه نظر بیطرفی بنده که امروز در اینجا ایستاده ام داخل هیچ حزبی نیستم و با يك نیت صاف و وجدان يك عرض میکنم ماده شکایات یکی است میگویند تطمیع بوده بلی این اشخاص در استنطاق خودشان میگویند یول بما داده شده که مهمانی بکنیم و مردم را جمع کنیم که در حق فلان آدم رای بدهند آیا این ترتیب مطابق قانون مشروطیت غلط است خودشاکلی که نمیدانم مدیر انداکرین یا مستخدم انداکرین

خودشان که در شمه استنطاق میشوند اینطور میگویند که یولی بما داده شده است برای خرج اجتماعات مرض میکنم خرج کردن یول برای انتخابات طهران منحصر بخانه آقا میرزا هاشم نبود خیلی ها خرج کردند اگر میخواهید گوش خودشانرا بکنند و چشم خودشانرا ببندند بگویند بنده بیستم و بیستونیم بی انصافی کرده اند هه خرج کرده اند بنابر این تفصیل این خرج باید بشود و اگر هر آینه این خرج نشود و این اجتماعات در موقع انتخابات تشکیل نیاید مردم نظریات هدیگر را نمیفهمند باینکه بیکر باید مشاوره بکنند فرق سیاسی در تمام دنیا خرجها میکنند صد تومان ، دویست تومان ، هزار تومان خرجی نیست در موقع انتخابات برای پیش بردن کاندیدای خودشان این اشخاص میگویند مردم را دعوت کردیم تشویق کردیم دیگر نمیگویند ده تومان دادیم يك رای خریدیم بنده باز همان عقیده سابق خودم را عرض میکنم که این انتخاب را که از نقطه نظر بی طرفی صحیح میدانم و بلکه از خیلی انتخابات ولایات بهتر میدانم

سایمان میرزا - از فراویکه يك کافذ از آقای مشیرالواعظین رسید گمان کرده اند بنده ایشان را جزه شکایت کنندگان مرض کرده ام در حالتی که گمان نمیکنم بنده ایشان را جزء شکایت کنندگان اسم برده باشم فقط مرض کردم که مدیرالدا کترین را که خواستم اظهار نمودند کافذی نزد مشیرالواعظین است و ما هم ایشان را خواستیم و بعضی سؤالات کردیم همان بود که عرض مجلس رسید

ناصر الاسلام - همینطور که یکی از نمایندگان اظهار تأسف از خواندن دوسه انتخابات طهران کرد بنده هم قبل از اظهار تأسف میکنم زیرا که همان شی که اعتبارنامه حاج آقا در مجلس مطرح مذاکره بود بنده هیچ تصور نمیکنم آقایانی که عضو شمه هستند خواندن اوراق را تقاضا کنند متأسفانه از همان اشخاصیکه در آن شمه عضویت داشته و يك اتصال خصوصی داشته تقاضا کردند از خواندن این راپورت اگر سوه اثری متوجه میشود بواسطه همان تقاضا کنندگان است و باید بدانند ما ها هیچ نظر نداشتیم که بعضی اسامی و نوشتهجات خوانده شود و اگر بعضی از آقایان يك قدری از تراکت خارج شوند آنوقت میرویم تقاضا کنیم که دوسه نظریه خوانده شود و از این مسئله خارج نشویم و داخل شویم در جریان انتخابات آقای حاج شیخ اسدالله باینکه تقریر با تراکت و آپروندانه راجع بانتخابات طهران بعضی اظهارات نمودند ما باینکه نظر دیگر مارا می کشاند یعنی اطلاعات و وقایع و همینطور که اظهار کردند بعضی در تهران بودند بلی ماها کسانیا بودیم که در تهران بودیم و اقدامات اشخاص را بانواع متعدد دیدیم و از جریان انتخابات طهران بخوبی مسبق هستیم و از تشکیلات فرقه که باشکال مخصوصی باسم حفظ فقرا و چه وجه بخوبی آگاهیم و تشکیل دهندگان را میشناختم اینک میگویند یاره مطالبی از نقطه نظر جزئی اظهار میشود بنده هم همین را عرض میکنم که اگر این دوسه خوانده نمی شد مدیران اکرین و مشیرالواعظین صورت خارجی پیدا نمی کرد و بعقیده من حالاهم که خوانده شده

قدر ذره بر معلومات شخصی من افزوده و کسر نشده بنده بخوبی از انتخابات مطلعم و نمایندگان که از ولایات آمده اند گمان میکنم يك قسمتی از معلوماتشان اطلاعاتی است که بعد از ورود بر کز پیدا کرده اند یعنی صلاحیت و عدم صلاحیت قابلیت و عدم قابلیت یعنی شرایط قانونی را دارا بودن چون نمیخواهم از تراکت خارج شوم باز هم بخوام شد ناموقی که بیستم بعضی از آقایان این شرایط را فاقدند ما در تهران بعضی چیزها دیده و فهمیده ایم و یکی دو ماده نبوده است ولی متأسفانه میگویند هیچ کس این مرحله را نآخاله بیوده بود که يك کسی اینطور وجه نهی کند و مردم را افعال نموده یول را بگیرد و موفقیت بالاخره منحصر بخودش کنند و دیگران را محروم بکند اگر مردم فرقه تشکیل بدهند و کار فرقه میکنند موفقیت افراد خودشان را هم در نظر میگیرند و برای اینها کار میکنند و اینکه راجع بمناسر مشروطه خواه فرمودند که این عقاید را يك نظر خصوصی بیان فرمودند اگر این نظر را میخواستیم تعقیب بکنیم امروز نمایندگان ولایات که اکثریت مجلس را تشکیل بدهند باید بدانند که آنها يك نظر با همی راجع بانتخابات طهران اتخاذ کرده و دانسته اند که آقای مؤتمن الملک یا آقای مشیرالواعظین چه نمونتهب شده اند و فلان آقا بچه طریق امروز نظر بنده که این عقیده را دارم راجع به راپورتی که آقای سایمان میرزا از شمه خوانده اند می خواهم اظهار کنم و مبرک رد و قبول قرار دهم زیرا اگر هم خوانده نباشد عقیده بنده تغییر نمی کرد اما راجع باینکه گفته شد رد و قبول باید از فلان نقطه نظر باشد خود آقای حاج شیخ اسدالله را که در مجلس سابق بودند متذکر میکنم که دو نفر و کيل که دارای يك اعتبار نامه بود همین مجلس یکی دارد کرد یکی را قبول و بهیچوجه مورد تعرض واقع نشد يك جمله از مسئله سوه انتخابات تطمیعات و تهدیداتی است که بنده بالعکس دیده ام و شخصاً معلومات دارم امروز فلان آقا می آید و اظهاراتی میکند اگر وقتی نگذارند برای بنده چندان لشکالی نیست و از تطمیع کارها و ایراد اقدامات دیگر آگاهم و صلاحیت و عدم صلاحیت و عدم قابلیت را که نمیخواهم اسم ببرم باید مجلس بنظر بگیرد نباید آت دست اشخاص واقع شود مجلس میدان مبارزه نیست لايقطع می بینم تهدیدات است که فرد فرد و کلاه را تهدید میشنايند اگر چنین بکنند چنان خواهیم کرد و این ترتیب زندگانی مقتضی دوره انقلاب بود و اودا تازه در امروز بدبختانه ما داریم ادراک میکنیم پس بطریق کلی عرض کنم که انتخاب شخص حاج آقا از روی تطمیع بوده است و از اشخاص همین باسم و رسم یول گرفته است و برای نفوذ شخصی خود کار کرده است

انتخابات من و حاج آقا و حاج امام جمعه بود و بجهت آن مسامی جبهه هم صرف و یول ها خرج شد ولی موفق نگشتند حاج آقا هم خوب بود این حربهای زهر ماری که در این مملکت تشکیل شده اوهم یکی از حربها بود اینهمه که میگویند حاج آقا یول خرج کرده نمیدانم این بولها را از کجا آورده بود چرا که ما بنامه قوای این شهر از اهالی نادانی برضد انتخاب شخص من و حاج آقا و حاج امام جمعه بودند و چون مایل بشروطه بودند ما فشار آوردیم تا این مجلس را درست کردیم الان آن خدمات را فراموش کردند در همین مجلس چه وقایع بزرگی اتفاق افتاد شمه کلوپ اعتدال با فلان تشکیل میدادند از مردم یول میگرفتند خرج میکردند این دستگاہها پیش آمد که یول از بعضی میگیرند و خرج شمهها میکنند همینطور که رسوه شمه است آنچه غلط را بخوای اصلاح بکنی غلطش زیاد تر میشود مذاکرات را از این موقع ندارد و عقیده من این است که هرچه مذاکرات زیادتر بشود اهمیت و کلا مجلس بکاهد آنچه توضیح بدهند و بشکایات رسیدگی کنند تقدیس میکنم اگر کوبلی بر خلاف قانون واقعا شکایات را که در شمه ششم رسیدگی میکردند و آقای حاج امیر نظام هم تشریف داشتند از این قبیل چیزها خیلی بود که واقعا اسباب تشویق افغان بود ابتدا محل اعتنا قرار داده نشده و در راپورت اصلا نوشته نگردید بعضی چیزهایی که بقول آقایان اساسی داشت نوشته اند ولی آن شکایاتی که دو نفر نماینده مجلس معترض بکنند و يك کافذ مستند باین وبکی مستند بآن باشد مرض میکنم تعریفی ندارد و حال اینکه هر دو باید در يك مجلس برادر روز مشغول کار شوند شما میفرمائید ضرر ندارد بفرمائید تا همه خسته شویم

حاج شیخ محمد حسین یزدی - بنده در نمایندگی حاج آقا و کلبه مذاکرات مخالفم زیرا که مشاه رد نماینده با سوه جریان انتخابات یاسوه اخلاق عقیده خودم را در موضوع حاج آقا کار ندارم همینقدر عرض میکنم باین جهت عمومی تا چندین دوره قدمت اول را حتی مشنه تطمیع و تحریف نباید اساس رد قرارداد بجماد الله آقای آقا شیخ اسدالله مسئله تطمیع را هم درست کرد که اگر بخوایم در این قسمت با فشاری شود مشکل است تا چندین دوره موفق بتشکیل مجلس بشویم مشروطه خواهی استقلال خواهی اسلامیت مقتضی است در این قسمت نامدنی مسامحه شود بلی عرض و مذاکره در آن در باره اشخاصی که فقط اینجهت اختلال را دارند هر قدر طول بکشد خوب است چه هم اسباب تنبیه عام و تنبیه قانون است که مردم منتفت جهات شوند و در آتیه متدرجا کماهو مراعات قوانین بشود و هم طول صحبت و مباحثه منجر ببیابیت دیگر نخواهد شد اما قسمت دوم سوه اخلاق آنهم دو قسم است یکقسم سوه اخلاق که ترتیب اثر بر آن مضر بشخص و عالم صغیر است این قسم اگرچه خالی از اهمیت نیست و شایسته است که ملاک رد شود باینکه باز چندان مهم نیست عمل سوه اخلاقی است که مضر بعالم کبیر و بحال نوع است دارای این صفت را مفید چنانچه دارای قسم اول را فاسد میگویند

باری این قسمت خیلی مهم ولیکن بمسک قسمت اول مهیا امکان مطرح مذاکره شود در مجلس بیهوده است پس در موضوع تطمیع میترسم طول مذاکره باین منجر شود و این است تقاضا میکنم مذاکرات ختم شده رای بگیریم حالا دیگر چه مرض کم هجیب است یا است آقای حاج شیخ اسدالله مثل من صاف و ساده است چنانچه می بینیم کوبیا از هیچ جا اطلاع ندارد و جهت مطلب رافضی روی مسئله تطمیع برده آنها بنظر من مهمل است صجب از آقا سید حسن مدرس و آقای شریعتدار است که با اینکه کما هرچه از هرچه هست و نیست مطمئن دیروز در این معترض پیش روی همه قسم یاد کردند که خیانت نکنند و امروز باقدر از حاج آقا دفاع میکنند

رئیس - از فراری که طرفین میگویند کوبیا مذاکره کافی باشد؟

تقریباً هشت نه نفر در این موضوع مذاکره کرده اند مخالفی نیست ؟ اظهاری نشد رای می گیریم آقایانی که مذاکره را کافی میدانند قیام نمایند (عده کبیری قیام نموده و ختم مذاکره در این موضوع تصویب شد)

رئیس - حالا باید رای گرفته شود و یا زنده نفر از آقایان تقاضا کرده اند که رای مخفی گرفته شود (تقاضا نامه بمضمون ذیل قرائت شد)

چون در رای بقیام و نفوذ تکلیف امتناع میکنند معلوم نیست و ممکن است در موضوع انتخاب نمایندگان که شب صحت آنرا رد و یا امتناع نمایند امضا کنندگان ذیل در موضوع انتخاب کسانی که شب صحت آنرا رد کرده و یا برای مجلس ارجاع کرده باشند تقاضای رای مخفی میشائیم تا تکلیف قبول کنندگان برد کنندگان و امتناع کنندگان همگی معلوم باشد

آقا سید فاضل - مرآت السلطان - موبد الاسلام - آقا سید حسین کزازی - وقار السلطنه - آقا شیخ یحیی آصف الممالک - معین الدوله - دکتر حسینی خان حاج میرزا حسین - میرزا قاسم خان سردار سعید - هاد السلطنه مبین السلطنه

رئیس - اینرا هم عرض کنم فقط آقایانی که اعتبار نامه شان تصویب شده میتوانند رای دهند آقایانی که انتخاب حاج آقا را تصویب میکنند مهره های سفید و آقایانی که تصویب نمیکنند مهره های سیاه خواهند انداخت (در این موقع مهرهای انتخابیه منتشر شد و نتیجه از قرار ذیل کشف گردید عده مهره ها مجموعاً (۶۱) مهره های سفید (۱۳) و مهره های سیاه (۴۸)

رئیس - وکالت حاج آقا در شد - آقای مدرس در نطق خودتان بعضی الفاظ استعمال فرمودید که توهین آمیز بنظر می آمد خوب است در این باب توضیح بدهند

مدرس - آن الفاظ را بفرمائید تا توضیح بدهم

رئیس - بنده نمی توانم تکرار بکنم چون فراموش کرده ام معلوم میشود قصد توهین نداشتید بکنفره راپورت هم رسیده است راجع بشنايندگان عراق بعد از نفس قرائت میشود در اینموقع اجازه نفس داده شد مجدداً بعد از بیست دقیقه مجلس منتهی شد

رئیس - آقای حاج شیخ محمد حسین پردی نطقی فرمودند چون خیلی آهسته حرف بزدند درست مفهوم نشد و ظاهراً نطقی استعمال کرده اند یعنی آقایان بر خورده است لکن ایشان چیزی نوشته اند که آن لفظ را توضیح کردند که در واقع رفع سوه نضام را میبکند قرائت میشود آقایان مسبق باشند (نوشته آقای حاج شیخ محمد حسین)

راجع بلفظی که داعی در مورد بعضی از وکلای معترم در آخر نطق خود اظهار کرده مقصودم این بود که در چنین امری که بالاخره مرث مضرات برای مجلس خواهد گردید آقایان که اهل غیرت و اطلاعاتند بیایند موافق و مدافع واقع شوند توهین نسبت بایشان در نظر نداشته ام (حسین پردی)

رئیس - بقیه دستور امروز یکی راجع به اعتبارنامه های نمایندگان عراق است یکی رسیدگی بابتارنامه های وزراء است مال نمایندگان عراق خوانده میشود.

(بضمون ذیل قرائت شد)

رابورت شنبه راجع بنمایندگان عراق تا شنبه ۲۲ صفر شنبه سوم در تحت ریاست آقای ناصر الاسلام و مجدداً بدوسه انتخابات عراق مراجعه و چون صورت مجلس ضمیمه آن نبود گفته شد که درین راه معذور شده است لذا از حکومت عراق خواسته شد که جریان انتخابات را با رعایت مواد مصرحه در قانون بوضوح صورت مجلس معنوی است باامضای نظار اعلام نمایند تلگراف واصله از حکومت صحت جریان انتخاب را با رعایت مواد قانون مشروحاً تصدیق و چهار نفر از هشت نفر نظار هم امضاء و حکومت قبلاً اشار میدارد که دوزخ از نظار که سابقاً صحت انتخاب را تصدیق کرده بودند فوت شده و یک نفر هم که آقای میرزا شمس الدین است در طهران میباشد شکایتی که از جریان انتخاب رسیده است اغلب منسوب بکسانی است که خود آراه معتنا داشته اند کلیات را شنبه طرف توجه قرار نداده آنچه که مورد بحث شنبه شد تلگرافی است که چند نفری نمودند و مدعی هستند که حکومت در محضر جماعتی عدم صحت انتخاب شهابت استاز شهابت را تصدیق و معتنا نتیجه استخراج آراه همان نقاط را ضمیمه کرده است قطع نظر از اینکه حکومت و جماعتی این مسئله را تکذیب کرده اند اغلب اشخاص این تلگراف را امضاء کرده اند که خود آقایان کاملاً در صدد انتخاب خود و دیگری بوده هم نوع تشیبات نموده اند - آراه شراغ خصوصاً چون اشخاص صالح تصدیق بطلان را کرده اند ابطال شده قرائت نگردیده است بعد از فحص و تأمل کافی مخصوصاً در کتابچه یومیه انجمن نظار عراق شنبه با اکثریت صحت انتخاب آقای حاج میرزا شمس الدین را که با اکثریت یک هزار و شصت و چهل و چهار رأی از ۶۹۳۹ رأی و آقای حاج فیهیم الملك با اکثریت (۲۵۳۶) رأی از (۶۹۳۹) رأی انتخاب شده اند تصدیق مینماید (مخبر شنبه سوم)

رئیس - راجع بانتخاب آقایان نمایندگان عراق معارضی هست یا نیست؟

نظام السلطان - بنده معارض نیستم توضیح میبخوام - چون از حکومت محل بعضی توضیحات

رسیده است بگویند آن توضیحات کتباً بوده است یا شفاهاً؟

سردار سعید - البته خودشان میدانند از حکومت عراق ممکن نیست توضیحات شفاهی خواسته شود و نظر باینکه صورت مجلس در راسه مفقود شده بود بحکومت عراق تلگراف نموده و جوابی داده اند حاضر است چنانچه لازم بدانند خوانده میشود

نظام السلطان - اگر خوانده شود بهتر است.

رئیس - حالا باید در خصوص آقایان وزراء مذاکره شود ولی آقای میرزا ملک پیشهاد کرده اند که بماند برای یک هفته دیگر (پیشنهاد مزبور بضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم رأی گرفتن دو باب اعتبار نامه های آقایان وزراء یک هفته دیگر تویق افتد میرزا ملک

رئیس - در این خصوص مغالطی هست اظهاری (نشد) پس رأی میگیریم کسانی که بایشهاد آقای میرزا ملک موافق هستند قیام نمایند (مدتی کثیری قیام نموده پیشنهاد مزبور تصویب شد)

رئیس - چون در دستور کاری نیست کمان میکنم جلسه را ختم و رسیدگی بابتارنامه نمایندگان عراق موکول بر روز ۴ شنبه شود

ناصر الاسلام - اگر صلاح بدانید بنده يك توضیح راجع بحکومت عراق بدهم بلکه آقای نظام السلطان قانع شوند و رأی گرفته شود چون صورت آراه و کتابچه کاملاً معلوم بود و فقط چیزی که در شنبه مورد بحث واقع شد یکی مسئله شعب بود که بعضی شکایت کرده بودند بطور صحت در بعضی نقاط انتخاب شده اند این بود که از حکومت عراق استعلام شد و حکومت عراق صحت اعتبارنامه را از طرف خود و بعضی از آقایان عراق امضاء کرده و صحت جریان انتخابات را تصدیق مینماید و نظاری که شنبه داشته زائد بر آنچه در راپورت خوانده شد شده نیست

نظام السلطان - چون سابقاً نوشته بودند حکومت عراق انتخاب عراق را رد کرده خواستم بدانم تلگراف حکومت چیست ولی حالا که آقای ناصر الاسلام میفرمایند حکومت صحت انتخابات عراق را تأیید کرده بنده هم قانع میشوم

رئیس - کمان میکنم بماند روز چهار شنبه و تلگراف خوانده شود بهتر این است زیرا بابتارنامه توضیح دادند و قانع نشدند حالا که رئیس شنبه توضیح میدهند قانع میشوند و چون تقاضا کرده اند تلگراف خوانده نشود کمان میکنم باشد بروز چهار شنبه مخالفی نیست؟ گفته شد خیر

مجلس نیم ساعت ازشب گذشته ختم شد

جلسه ۷
صورت مشروح مجلس
روز چهار شنبه چهارم شهر
ربیع الاول سنه ۱۳۲۳

مجلس تقریباً در ساعت و نیم قبل از غروب در تحت ریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل و صورت مجلس روز یکشنبه قرائت شد

رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی است؟ اظهاری نشد. صورت مجلس تصویب شد دستور امروز

راجع است به اعتبار نامه چند نفر آقایان و کلاء يك راپورتی در جلسه قبل راجع بنمایندگان عراق خوانده شده ولی آقای نظام السلطان تلگرافی را خواستند که امروز باید قرائت شود

حاج شیخ اسدالله - راپورت را هم خوب است مجدداً بخوانند

سردار سعید راپورت شعبه سوم را راجع بنمایندگان عراق که در جلسه قبل قرائت نموده بودند مجدداً قرائت کردند

سردار سعید - بنده تلگراف را میخوانم ولی در این راپورت نظر هست که درست در راپورت تکمیل نشده اگر اجازه فرمایید برگردانم شعبه و تکمیل کرده بحکومت تقدیم دارم بمباراة آخری پس میگیرم

(صورت تلگراف حکومت عراق بضمون ذیل قرائت شد)

طهران - توسط آقای حاجی میرزا شمس الدین معتمد نماینده عراق دامت برکاته مقام محترم مجلس مؤتمن شورای ملی شیداده ارکانه ترتیب صحت انتخاب عراق را سابق تصدیق در این موقع افتتاح مجلس مقدس هم لازم دانست پس از عرض تبریک و تشکر شرح صحت جریان انتخابات را بر طبق قوانین مقرر بر عرض برسانم در دهم شهر جمادی الثانی موافق مقررات قانونی اعلان عمومی منتشر از روز بیستم شهر مسطور تا پنجم رجب مشغول بدان تفره و از ششم رجب تا دهم کتبی وزارت مشغول گرفتن آراه بودند نظار بلوکات هم موافق مقررات قانونی رفتار در مورد معین صندوقهای آراه معهور را در انجمن مرکزی حاضر نموده با رعایت تمام مراتب قوانین مقرر من البدوالی انجمن با نهایت صحت و دقت قانونی انتخاب را انجام نمود صحت جریان انتخابات را معروض و توفیق و کلاهی محترم را در انجام وظایف مقدسه که بر عهده آن ذوات محترم است از خداوند متعال مینمائیم (مصطفی الحسینی) خادم شرع محمد العسینی (داعی عبد العزیز) جناب آقایان محترم بطوریکه صحت جریان انتخابات را بر طبق قانون آقایان نظار معروض داشته اند همین واقع و این جانب هم تصدیق دارم و باطلاحاً لازم بر عرض میدانم که سه نفر از آقایان نظار که مهر نگردانند یکی جناب مستطاب حاج الاسلام آقای حاجی میرزا شمس الدین معتمد نماینده محترم عراق میباشد که در تهران تشریف دارند و دو نفر دیگر یکی حاجی ملا علی پیش نمازو دیگری شمس العلماء بودند که مدلول فوق را قبلاً تصدیق نموده در دو سه ماه بعد از ختم عمل انتخابات این دوفتر مرحوم شده اند ۱۷۷ ابوالفضل

رئیس - عرض میکنم اینطور که اعتبار نامه ها را نگاه داشتند و معطل کرده اند صحیح نیست الان بنگاه و نیم است که این اعتبار نامه هاتر شمیات است راپورت متعلق بعراق را که امروز آورده اند حالا پس میگیرند راجع بنمایندگان کردستان هم که یکماه است معطل شده خوب است در این باب يك اهتمامی بکنند و این اعتبار نامه های آقایانی که تصویب شده یا نشده ترتیبش را معین کنند که در جلسه آینه تکلیفشان معین شود

سردار سعید - شعبه اقدام خواهد کرد ولی تعطیل اعتبارنامه ها بواسطه نبودن اسباب کار بوده و علت تاخیر اعتبارنامه عراق این بود که صورت مجلس

هم نداشته حالا هم تلگرافی آمد و شعبه نظری پیدا کرد این است که پس گرفته میشود تا هفته دیگر انشاء الله تکمیل نموده و بحکومت تقدیم می شود

رئیس - آقای دکتر اسدالله خان مخبر شعبه ششم يك تفره دارند و شعبه آقای مدلل الدوله را بجای ایشان تعیین کرده که راپورت شعبه را راجع آقای دکتر لقمان قرائت کنند

آقای مدلل الدوله راپورت شعبه ششم را در خصوص نمایندگی آقای دکتر لقمان بضمون ذیل قرائت نمود

شعبه ریاست آقای مدرس منتهی آقای دکتر اسدالله خان مخبر شعبه بواسطه کسالت غایب بودند اعتبار نامه آقای دکتر لقمان نماینده کلیمیان مطرح مذاکره و تمام اوراق راجع بآن قرائت گردید شیراز و اسفهان و کرمانشاهان و کردستان و همدان انجمن نظار کلیمیان موافق با ترتیب قانونی انتخاب را انجام داده و نتیجه آراه با انجمن نظار کلیمیان طهران فرستاده فقط یزد کلیمیان اقدام در انتخابات ننموده و انجمن نظار کلیمیان طهران توسط وزارت داخله تلگراف کرده اند که بواسطه فقر و پریشانی قوه چند روز بیکار ماندند و اندام بر روی خود را با انجمن نظار کلیمیان طهران میدهم و هر کس را آنها انتخاب کنند ما هم موکالت میباشیم حکومت یزد هم همین مطلب را بوزارت داخله اطلاع داده و نتیجه استخراج آراه انجمن کلیمیان تهران و ولایات این است که دکتر لقمان با اکثریت ۸۳۰ رأی از ۱۴۲۰ ورقه مأخوذه بنمایندگی کلیمیان منتخب گردیده که شکایتی هم نرسیده جز بگورقه که باامضای یکی از کاتبه های وکالت کلیمیان و چند نفر از منسوبان اوست آن هم چون ایراد قانونی نداشت قابل توجه نگردید - بعد پس از قرائت تمام اوراق چون جریان انتخابات کلیمیان را موافق با قانون دانسته اعتبار نامه آقای دکتر لقمان را صحیح و نمایندگی ایشان را از طرف کلیمیان تصدیق مینماید (اورنگ و قال السلطنه)

رئیس - راجع باین انتخاب مغالطی هست یا نیست آقایان بکنند نمایندگی دکتر لقمان را تصویب میکنند قیام نمایند (مدتی کثیری قیام نمودند) (تصویب شد)

یکتفره راپورت شعبه چهارم است راجع بآقای میرزا سلیمان خان قرائت میشود

(شاهزاده سلیمان میرزا راپورت شعبه مزبور را راجع بانتخاب آقای میرزا سلیمان خان قرائت نمودند)

رئیس - راجع بانتخاب آقا میرزا سلیمان خان مغالطی نیست همین السلطنه بنده مخالفم

رئیس - پس میماند برای بعد عجلتاً کار دیگری نداریم مگر انتخاب کمیسیونها آن هم در خارج و تعیین کمیسیونها مطابق ماده ۱۰ نظامنامه داخلی است هموار که باید آقایان معین کنند کمیسیون خارجه اگر تصویب میکنند همه اعضایش شش نفر باشند (جمع گفتند صحیح است) کمیسیون داخله ۱۲ نفر کمیسیون نظام ده نفر

محمد هاشم میرزا - چون اعتبارنامه های تمام نمایندگان گذشته گمان میکنم کافی باشد همه

اعضای کمیسیونها را اقتدر معین کنیم و اینکه بنظر بنده میرسد کمیسیون داخله هم چندان کاری نخواهد داشت اگر تصویب فرمائید ۶ نفر معین شود بمدک اعتبار نامه گذشت اگر لازم شد ممکن است عده آن اضافه شود

رئیس - بسیار خوب کمیسیون داخله را اگر مجلس صلاح بداند ۶ نفر باشد بعداً اگر لازم شد چهار نفر اضافه میکنم پس کمیسیون خارجه ۶ نفر - کمیسیون داخله ۶ نفر - کمیسیون نظام ۶ نفر کمیسیون قوانین ماله ۱۲ نفر - کمیسیون عدلیه ۱۲ نفر - کمیسیون معارف و صنایع مستظرفه ۸ نفر در ۶ نفر مغالطی نیست؟ (اظهاری نشد) کمیسیون است و تلگراف ۶ نفر دوفتر باید برای نظارت این کار بحکم فرقه معین شوند (آقای سلیمان میرزا استخراج نمودند) آقای سید اسدالله چهار سویی و آقا شیخ محمد جواد بحکم فرقه معین شدند

رئیس - کمیسیونهای کاز شمیات باید معین شود یکی کمیسیون عرایض است یکی کمیسیون مبتکرات که اعضای آنها گویا ۶ نفر است یکی هم کمیسیون بودجه است که باید امضاء آن از ۱۲ تا ۱۸ نفر باشند (بعضی اظهار کردند هیجده نفر - هیجده نفر تصویب شد)

رئیس - آقای ارباب کبکسر و پیشنهادی کرده اند قرائت میشود

(پیشنهاد مزبور بضمون ذیل قرائت و چون مغالطی نداشت تصویب شد)

بنده پیشنهاد میکنم عده اعضاء کمیسیون خارجه ۶ نفر باشد ولی انتخاب یکتفره از اعضاء آن بماند تا بعد از تعیین تکلیف اعتبارنامه آقایان وزراء (کبکسر و شاهرخ)

رئیس - چنانکه سابق عرض کردم بعد از اینکه کمیسیونها معین شد دیگر مجلس کاری ندارد باید از طرف دولت لوابی فرستاده شود و لوابی فرستاده شده کدر مجالس عالی مذاکره شود این است که نمایانم جلسه و برای چه روزی معین کنم اگر آقایان موافق باشند جلسه را معین نکنم بعد از آنکه کاری پیدا شد با آقایان اطلاع داده شود

ناصر الاسلام - تصور میکنم برای جلسه بعد یکی دو تفره اعتبار نامه آقایان و کلاء حاضر باشد یکی هم میخواستم تقاضا کنم اگر صلاح بدانند در قانون دیوان محاسبات يك نظری بکنند

رئیس - برای رسیدگی بابتار نامه ها میشود شنبه و یکشنبه مجلس را تشکیل داد ولی راجع به قانون دیوان محاسبات خودتان در مجلس گذشته تجربه فرمودید که این قبیل لوابی که راجع بامور دولتی است برباید از طرف دولت پیشنهاد شود و نظریات آنها قبلاً معلوم شود اگر هم از طرف آقایان و کلا پیشنهاد شود باید با اطلاع آنها باشد باین جهت عرض میکنم قبلاً باید نظریات وزراء معلوم باشد تا مطرح شود و بعد اشکالی فراهم نشود

ناصر الاسلام - نظری را که فرمودند خیلی خیلی صحیح است بنده هم که تقاضا کردم نظرم این بود که قبلاً نظر وزیر ماله را در این مطلب جلب کنیم در صورتیکه موافقت کرد آنوقت مطرح بشود و امیدوارم موافقت هم بکنند

رئیس - اینکه میفرمائید برای روز یکشنبه کار نیست این را باید آقایان وزراء مجلس بفرستند بعد از آنکه فرستادند باید برود در کمیسیون و ده بیست روز مطرح مذاکره شود پس از برای جلسه آینه نمی توان آن را جز به دستور معین نمود

محمد هاشم میرزا - یکی دو اعتبارنامه بود که مغالطت شد و شعبه بر کثت بنده عرض می کنم که برای جلسه آینه حاضر خواهد شد و گذشتن آنها يك ربع بیشتر برای این کار وقت لازم نیست بنده تصور میکنم باید بهیئت دولت پیشنهاد شود که هر چه می توانند قوانین و لوابی را زودتر بفرستند که مجلس بیکار نباشد

رئیس - اگر صلاح بدانند جلسه را برای این شنبه خیر شنبه آینه معین نمائیم ضمناً شمیات اعتبار نامه های راجع بکردستان در جزو ترشیزو نائین و سایر اعتبار نامه هایی که مانده است حاضر کنند بنده با آقایان وزراء تأکید میکنم که لوابی که باید بحکومت فرستاده شود هر چه زودتر ممکن است بفرستند

حاج عز الممالک - چون آقای رئیس متذکر شده که با آقایان وزراء در خصوص لوابی که پیشنهاد میشود مذاکره کنند بنده عرض میکنم اگر مجلس صلاح بداند این نظر را هم بهیئت وزراء بگویند از قراریکه معلوم است يك کمیسیون بودجه در خارج تشکیل داده و در بودجه بعضی ادارات نظر کرده اند اگر مجلس منتظر باشد بودجه کل مملکت بحکومت پیشنهاد شود بقیه بنده شش ماه طول میکشد و هر ماه ضرر بزرگی برای این مملکت خواهد داشت و از این حیث ضرر خواهد داشت که بعضی مخارجات را زیاد میکنند و تا مجلس تصویب نکند ممکن نیست که آن مصارف کسر شود بنده عقیده ام آن است اگر آقایان موافقت کنند با آقایان وزراء اخطار شود که آنچه بودجه از کمیسیون گذشته از وزارت ماله بحکومت پیشنهاد شود تا يك يك از مجلس بگذرد و اگر ما حالا معطل بشویم تا بودجه کل مملکت در کمیسیون بودجه بگذرد مدتی طول خواهد داشت

رئیس - این را هم عرض بکنم که در مجلس سابق هم این تجربه را نمود اگر يك نظر صحیحی در بودجه باید داشته باشیم باید همه را در نظر بگیریم و بهیچ مخارج چه چیز است فرض بفرمائید يك بودجه راجع بوزارت داخله آن را تصویب میکنند بعد بودجه وزارت خارجه آن را هم تصویب میکنند و همین طور بودجه تمام وزارت خانه ها چه اگر تمام را جمع کنیم می بینیم که بر مخارج افزوده پس باید همه را يك مرتبه خواست و نظریات نمود و اگر در هر یک از اول کار بهتر شود بهتر است و تمام بودجه را بیکرتبه بیاورند مناسبتر است ولی تأکید میکنم که زودتر بودجه را به مجلس پیشنهاد کنند

حاج شیخ اسدالله - بنده امروز قصد نداشتم داخل این مذاکره بشوم ولیکن مذاکرات مجلس بنده را مجبور کرد که در این باب عرض کنم الان یکماه و نیم است که از هر مجلس میگذرد